

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198491

UNIVERSAL
LIBRARY

K83.1

Y22 D

K6743

బెయ్యం. K.V.
బెయ్యం మనం కలిగి ఉన్నాము
అందుకే ఇప్పుడు వస్తాము. 1940

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. ^{K 831} Y 22 D Accession No. K 6743

Author ^{అయి.ఆ.} అయి.ఆ. . K-V.

Title ^{దేవ్యుర కునే ఆధు. ఆయాధు} దేవ్యుర కునే ఆధు. ఆయాధు
^{పాఠశాల ఆయాధు 1949.} పాఠశాల ఆయాధు 1949.

This book should be returned on or before the date last marked below.

--	--	--	--

ದೆಯ್ಯದ ಮನೆ

ಅಥವಾ

ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ

ಕೆ. ವಿ. ಐಯರ್.

1949

ಮಾರಾಟಗಾರರು:

ಹಿಂದ್ ಕಿಠಾಬ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (ಬೊಂಬಾಯಿ)

ಬೆಂಗಳೂರು 2

[ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಬರೆದವರದು]

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ:

೨೪-೧೧-೧೯೪೯

K 6743

K83.1

Y22 D

K6743

ಈ ಪುಸ್ತಕ

ಕೈಲಾಸಂ ಜ್ಞಾಪಕ ಸಮಿತಿ

ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾಯಿತು

Checked 1969

ಬಿ. ಬಿ. ಡಿ. ಹವರ್ ಪ್ರೆಸ್

ಅರಣೀಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ವ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ

“ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನೇ ಬೇನೆಯ ತವರು.”

ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಲೇಖನದ ವಸ್ತು: ವ್ಯಾಯಾಮದ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಅದರ ರೀತಿ: ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಅಣ್ಣ ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ. ತರ್ಕ, ವಿಚಾರಸರಣಿ: ನಿರ್ದುಷ್ಟ. ವಿಷಯ ಎಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಾತು. ಲೇಖನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ—ಪ್ರಾಸವನ್ನು ಮುಕ್ಕಾಲು ಪೋಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಾರ್ಥವಾದ ಸೂತ್ರದಂತಹದು, ಕೇಳಿದ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅನುರಣನವಾಗುವಂತಹದು. ಬರೆದವರು: ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವ್ಯಾಯಾಮಶಾಲೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ವಿ. ಐಯರ್ ಅವರು. ‘ಆಡಿದಂತೆ ಮಾಡು’ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದರೂ, ತಾವು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆಡಿದವರು.

ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಯಾಮಪಟುಗಳಾಗಿ ದೈಹಿಕಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ತಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಹಾರ್ಡಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮರೆಯದೆ, ತಾವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ ಸತ್ಸಂಗವನ್ನೂ ಅವರೊಡನೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಲಾಸಂ, ವಿ. ಸೀ. ವೊದಲಾದ ಹೊಸಕಾಲದ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡಿದ್ದವರಿಗೆ, ವ್ಯಾಯಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಬರೆದ ಒಂದೆರಡು ಬರೆಹಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದವರಿಗೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಕೇಳಿದ್ದವರಿಗೆ, ನಮಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಹೀಗೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು: ‘ನಾವು ಕೆಲವರು ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಅಲ್ಲಿನ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಾವಲಂಬನದಿಂದ, ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುಲಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ತಂದು ಏನೇನೋ ಕೃತಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯಲ್ಲಾ! ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವೈದ್ಯರು, ವಕೀಲರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಇತರ ವ್ಯವಹಾರಿಕರು (ಈ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬರೆಯುವುದೆಂಬ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ತೊರೆದು) ತಾವು ಕಂಡದ್ದನ್ನು

ಕಂಡಂತೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಆ ಕೃತಿ ಎಂಥ ಕೆಂಡವಾದೀತು! ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈ ಐಯರ್ ಅವರು ಎಂಥೆಂಥ ಜನರ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಜೀವಗಳನ್ನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ! ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದುದು, ಮಾನವತೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮಣೆಮಾಲೆಯಾಗಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎಷ್ಟೋ ಇದ್ದೀತು! ಇಂಥವರು ಏಕೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಬಾರದು!' ಎಂದು ಅನೇಕ ಸಲ ಎನ್ನಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ—ಯಾವುದಕ್ಕೂ 'ಕಾಲಲಬ್ಧಿ' ಬರಬೇಕು, ಎಂದು. ಆ ಪಕ್ಷವಾಗುವ ಕಾಲ ಒದಗಿ ಬಂದಾಗ, ಫಲ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರಂತೆ, ಈಗೊಂದು ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಶ್ರೀ ಐಯರ್ ಅವರ 'ರೂಪದರ್ಶಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಕಂಡಾಗ ನಮಗೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕತೆಯ ತಡಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದಲೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಮೂಲದಲ್ಲಿನ ಅಚ್ಚಾದ ಅರ್ಥ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪುಟ ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ಬರೆ ವಣಿಗೆಯ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕತೆಯ ಓಟ, ಘಟನೆಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ, ಗುರಿಗೆ ನಡೆದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ, ತಾನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ರೂಪುಗೊಂಡ ಆ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳು—ಇವು ತೃಪ್ತಿಕೊಟ್ಟರೂ ಆದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ 'ವಾಸನೆ' (atmosphere) ದೂರ. ಕತೆ ನಡೆಯುವುದು ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು ಇಟಲಿಯವರು.

ಹೀಗಾಗಿ, ಅರಕೆ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಇತ್ತು—ಐಯರ್ ಅವರು ತಮಗೆ 'ಆಡಿದ ಹೊಲ, ಉಂಡ ಮದ್ದು, ಕಂಡ ವಿಚಾರ' ಆದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಎಂದು.

ಈಗೊಂದು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ, ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ 'ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಹುತ್ತ'ವನ್ನು ಶ್ರೀ ಐಯರ್ ಅವರು ಓದಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಸಭೆ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಂಜೆ, ಎದುರುಗಡೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಗೀತ ಸಭೆ 'ಧ್ವನಿವರ್ಧಕ' ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಈ ವಾಚನ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ವಾಚನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದವರೊಡನೆ

ಅದೇ ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ, 'ಇದೊಂದು ಸಣ್ಣದಿದೆ. ಒಂದ್ ಒಂದೂಕಾಲ್ಗಂಟೆ. ಓದ್ದೇನೆ, ಕೇಳ್ತೀರಾ' ಎಂದು ಅವರು ಅಂದಾಗ, 'ದಮ್ಮಯ್ಯಾ ಅಂತ' ಅಂದೆವು.

ಆ ಸಂಜೆ ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವುದು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಕತೆಯೆಂದರೆ ಈಗ ನಾವು 'ಸಣ್ಣಕತೆ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ ಯಲ್ಲಾ ಆ ಮಾದರಿಯದಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಯಾವುದು 'ಕಥಾ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತೋ ಆ ಮಾದರಿಯದು, ಕಥೆಯಾದರೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯಂತೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎರಡು ವರುಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲದ ಕಥೆಯಿದೆ, ಹತ್ತಾರು ಜೀವ ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯಿದೆ.

ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಮಲಾಭತ್ರದ ಕಾವಲುಗಾರ ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕಥೆ ಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೇ ಕಾವಲುಗಾರ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಕೇಳಿ ದವರಿಗೆ, ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಅದನ್ನು ಕಂಡವೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆ, ತಕ್ಕ ನಿರೂಪಣೆ, ತಕ್ಕ ನಿದಾನ.

ಈ ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಹೇಳುವ ದೆಯ್ಯದ ಮನೆಯ ಕತೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಬ್ಬಿಸುವಂತಹದಾದರೂ, ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡು ಜೀವದ ಕತೆಯ ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಕಂಬ ಅಷ್ಟೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ 'ಪರಾಣ' ಹೋದ ಆ ಕರುಣದ ಕತೆಯೇ ಈ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಣ.

'ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನೇ ಬೇನೆಯ ತವರು' ಎನ್ನಲಿಲ್ಲಾ? ಬೆನ್ನು ಬಾಗದೆ ಹುರಿ ನೇರಗೊಂಡಷ್ಟೂ 'ಛಾತಿ' ಮುಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಇಂಥ ವನು. ಯಜಮಾನರು ಮುನಿಸಾಮಪ್ಪ ಹೇಳಲಿಲ್ಲಾ: 'ಛಾತಿ ಐತೋ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಂಗೆ. ದಿಲ್ ಕಚ್ಚಾ ಅಲ್ಲ ಅವನೂ'ಂತ! ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಹೇಳಲಿಲ್ಲಾ: 'ಯಮಗುಂಡೆ ಕಣಪ್ಪಾ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಂದೂ'ಂತ!

ಇಂತಹ ಒಬ್ಬ ಗರಡಿಯ ಗಂಡಾಳಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಇವರು ಅದೇ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಗರಡಿಯವರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು, ಆ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸನಾಥವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವವರಲ್ಲೊಬ್ಬರು.

ಹಳೆಯದರ ಪುಣ್ಯಸ್ತೋತ್ರಿಯನ್ನು ಆಚ್ಚಳಿಯಗೊಡದೆ ತಾಳಿದ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹವು ಇನ್ನೂ ತೇಲಿ ಬರಲಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಆಸೆ.

ಶ್ರೀ ಐಯರ್ ಅವರು, ಕೈಲಾಸಂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬೆಳೆಸಿ ದವರು. ಕೈಲಾಸಂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಬರೆದವರು, ಬರೆದುದನ್ನು ಕೈಲಾಸಂ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಓದಿದವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಂ ಸದ್ಗತಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದೇನೂ ಕಲಿತು ಬಂದದ್ದಲ್ಲ, ಅದು ಕಲಿತು ಬಂದದ್ದು.

ಇಲ್ಲಿನ ಕಥನದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಘಟನೆ ನಡೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರಗಳು ಆಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಕೈಲಾಸಂ ಅವರಿಗೆ ಬಹುಪ್ರಿಯವಾದ 'ವಾಸನೆ' ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಉಂಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಕಾಣಲಾಪರು. ಜೊತೆಗೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, 'ಯೆಂಗಳೇಶೂ' ಇವರ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ ಪ್ರಪಂಚ.

ಈ ವರುಷದ ಇದೇ ನವೆಂಬರ್ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು—ಕೈಲಾಸಂ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ದಿವಸ. ಆ ದಿವಸ ಅವರ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದೆವು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲು, ಅವರ ನೆನಪಿಗೆ, ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ.

೨೪-೧೧-೧೯೪೯ }
ಬೆಂಗಳೂರು }

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ನನಗೆ
ಗುರುಗಳೂ ಗೆಲೆಯರೂ ಆಗಿ
ನನ್ನ ಜೀವನಪಥಕ್ಕೆ ಬಿಳಕು ಕಾಣಿಸಿದ
ಕೈಲಾಸಂ
ಅವರ ನೆನಪಿಗೆ

ವಿವರ

		ಪುಟ
೧. ಹಳೆಯ ಬೆಂಗಳೂರು	೯
೨. ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ	೧೪
೩. ದೆಯ್ಯದ ಮನೆ	೩೨
೪. ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ	೫೧

ಹಳೇ ಬೆಂಗಳೂರು

ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಆಗ ಬೆಂಗಳೂರು ಈಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಾನೆ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಊರಿನ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಲಾಂದ್ರ ಇನ್ನೂ ಇತ್ತು.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಆಗಲೂ ದೊಡ್ಡ ಜಂಕ್ಷನ್. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ರೈಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಇಳಿದು ಅದೇ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಎದುರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ: ಹೆಸರು 'ಧರ್ಮಾಂಬುಧಿ'. ಕೆರೆಯ ತುಂಬ ನೀರು, ನೀರುಹಕ್ಕಿ. ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತಣ್ಣಗೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೆಲ್ಲಾ ರೈಲಿನಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು, ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯನ್ನೂ ಜನಗಳ ನೂಕಾಟವನ್ನೂ, ಗಂಟೆಗೆ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲಿ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ, ಎಂದಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಸೇರಿಯೇವೋ ಎಂದು ಕಾತರಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ— ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಗಾಳಿ ಎಷ್ಟೋ ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನಿಳಿದು, ಅದೇ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಉತ್ತರ—ದಕ್ಷಿಣವಾಗಿದ್ದ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆದುಹೋದರೆ, ಅದು ನೆಟ್ಟಗೆ ಅರಳೇಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಳೇಪೇಟೆಯ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆದುಹೋದರೆ, ಬಲಕ್ಕೆ ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಗಾರ್ಡನ್— ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕ ಲಾಲ್ ಬಾಗ್— ಎಂಬ ತೋಟ ಸಿಗುವುದು. ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಗೋಣಿಯ ಮರಗಳು. ಪ್ರತಿ ಭಾನುವಾರ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಲಾಲ್ ಬಾಗಿಿನಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ

ನಾಗಸ್ವರ. ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯ ಜನ ಆ ಸಂಗೀತ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ತೋಟದ ಒಳ್ಳೆಯ ಹವ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ರಜಾದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡದೆ ಇದ್ದವರು, ಸ್ನೇಹಿತರು, ಬಂಧುಗಳು, ಬಂದು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಬಹು ಆನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು.

ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಗೇ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ, ಬಲಗಡೆ—ಮೆಟ್ಟಿಲು ಇಳಿದು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ. ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಶ್ಚತ್ಥವೃಕ್ಷ ನಾಗರಕಟ್ಟಿ. ಆ ಆಶ್ಚತ್ಥದ ಮರವೂ ಅದರ ಪಕ್ಕದ ಗೋಣಿ ಮರಗಳೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕೋತಿಗಳಿಗೆ ತಲ್ಪತರು. ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಬೈರಾಗಿಗಳ ಮಠ. ಸಂಸಾರ ಸಮೇತರಾದ ಬೈರಾಗಿಗಳೂ ಗೋಸಾವಿ ಗಳೂ ಸದಾ ಅಲ್ಲೂ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನ ಭತ್ತದ ಹೊರ ಆವರಣದಲ್ಲೂ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಲೂ ಊರಿನ ಚಿಕ್ಕವರೂ ದೊಡ್ಡವರೂ ಕೋತಿಗಳ ಆಟಪಾಟಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನೆಲಗಡಲೆ, ಸೀಬೇಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಕಪಿಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಎಸೆಯುತ್ತಾ ವಿನೋದವಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೈರಾಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳಿತಸರ್ವಾಂಗರಾಗಿ ಜಟಾಭಾರ ದಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಾ, ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಆಶೀರ್ವಾದಮಾಡುತ್ತಾ, ನಡುವೆ ನಡುವೆ ಚೀಲರು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಭಂಗಿಚಿಲುಮೆಯನ್ನು 'ಭೋಂ! ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ್!' ಎಂದು ಸೇದಿ, ಆಕಾಶಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಧೂಮವನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದುದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದಿನದಿನದ ದೃಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಬಳಿ ಇಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನಗಳೂ ಮೇಲ್ವಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮಂಟಪಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷೇ ವರ್ಷೇ ನರಸಿಂಹ ಜಯಂತಿಯ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಬಳೇವೇಟೆ ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ತೆವ್ವೋತ್ಸವ ತುಂಬ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಬಂದು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಭಾನುವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆರು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರಿನ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಕ್ಷೇಮಕಾರಿ (ಗರುಡಪಕ್ಷಿ)ಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ದಿನಂಪ್ರತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಹೂರ್ತದ ವೇಳೆಗೆ ಊರಿನ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ವ್ಯಾಯಾಮಕಾಂಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೆರೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಓಡಿ, ಅನಂತರ ಕೆರೆಯ ಸೋಪಾನಗಳ ಮೇಲೆ ನೂರುಗಟ್ಟಲೆ 'ದಂಡೆ' ಹೊಡೆದು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆದುಕೊಂಡು, ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಿ, ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಂಥ ಕಾಲ ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಬಂದೀತು? ಆಗ ಬೆಂಗಳೂರು ಕಲ್ಯಾಣನಗರ. ಧನಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಪೇಟೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಗರಡಿಮನೆ. ಅರಳೇಪೇಟೆ ಕಾಯಂಗಡಿ ಪಾಪಣ್ಣನ ಗರಡಿ, ಬಳೇಪೇಟೆ ಮುನಿಸಾಮಪ್ಪನ ಗರಡಿ, ಗಾಣಿಗರ ಪೇಟೆ ಗರಡಿ, ತಾರಾಮಂಡಲಪೇಟೆ ಗರಡಿ, ರಾಣಾಸಿಂಗನಪೇಟೆ ಗರಡಿ, ಇವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಚಿಕ್ಕ, ದೊಡ್ಡ ಗರಡಿಗಳು. ಗರಡಿಹೈದರು ಪೋಲಿಗಳಲ್ಲ, ಪಟಿಂಗರಲ್ಲ. ಯಾವ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮದುವೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಭೋಜನಾದಿಗಳೇ ಆಗಲಿ, ದೇವರ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳೇ ಆಗಲಿ— ಆಯಾ ಪೇಟೆಯ ಗರಡಿಯವರು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ, ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯಗಳಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಯಾವೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಲೋಪ ದೋಷ ಬಾರದಂತೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಂಗಸರ ಮಕ್ಕಳ ಮಾನಪ್ರಾಣಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾಗಿ ನಿಂತು ಗೌರವ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಈ ಪೌರಪುತ್ರರ ಪುಣ್ಯಜೀವನ ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದೆ.

ಬೈರಾಗಿಮಠಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧರ್ಮಾಂಬುಧಿಯ ಒಂದು ಕೊನೆ ಸೇರಿದಂತಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಹೋದರೆ, ಆ ದಾರಿ ಪುನಃ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ ಬಲಗಡೆಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಬಾವಿ. ನೀರು ಆಳದಲ್ಲಿ.

ಇಳಿಯಲು ದೊಡ್ಡ ಸೋಪಾನ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಹೆಸರು 'ಗೋವಿಂದಶೆಟ್ಟಿ ಬಾವಿ.' (ಈಗ ಸರ್ಕಾರದವರು ಆ ಬಾವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿ, ಮೇಲೆ ಭಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.) ಈಗ ಕಮಲಾಭತ್ರ ಎಂದು ಇದೆಯಲ್ಲ, ಅದರ ಹಿಂದುಗಡೆಯೇ ಆ ಬಾವಿ ಇದ್ದದ್ದು. ಅದು ಯಾವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಬಾವಿಗೆ ಗುದ್ದಲಿಪೂಜೆ ನಡೆಯಿತೋ, ತಿಂಗಳಿಗೋ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೋ ಆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದವರು ಹೆಂಗಸರು. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಿದ್ದರೂ ಬಟ್ಟೆಯೊಗೆಯುವಾಗ ಕಾಲುಜಾರಿ ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಹೋದವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಅನಾಹುತಗಳು ಆಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ.

ಕಾವಲುಗಾರ ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ: ಆ ಬಾವೀಲಿ ಒಂದು ದೆಯ್ಯೆ ಐತೆ. ಚಿಂಚೆ ಒತ್ತಾಗ ಯೆಂಗುಸ್ಸು ಒಂಟೊಂಟ್ಯಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗಿತಾನಿದ್ರೆ ಅಂಗೇ ಕಾಲಿಡ್ಡು ಎಳ್ಳೊಂಬುಡ್ಡದೆ. ಒಂದ್ಸಾರಿ ನನ್ ಕಣ್ ಮುಂದೇನೆ ಒಬ್ಬೆಂಗಸ್ಸು ಎಳ್ಳೊಂಬುಡ್ಡು. ಚಿಂಚೆ ಎಳ್ಳೆಂಟೆ ಆಗೋಗಿತ್ತು. ನಾನೋ ಮುದ್ದು, ಈಜೂ ಬರದು, ಯಾರಾದ್ರೂ ಬ್ರವ್ವೊ, ಎಂಗ್ಸು ಬಾವೀಲಿ ಬಿದ್ದಿಟ್ಟದಾಳೇ ಅಂತ ಗಟ್ಯಾಗಿ ಅರಚ್ಚೊಂಡ್ರೂ ಒಬ್ಬೂ ಅತ್ರ ಇರ್ನಿಲ್ಲ. ಆ ಎಂಗ್ಸು ಒಂದ್ಸಾರಿ ಮುಣ್ಣೆ ತೇಲೂ ಆಯ್ತು. ನಾನು ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಕೂಕ್ಕೊಂಡ ಮ್ಯಾಕೆ ಬೈರಾಗಿ ಮಲ್ದಿಂದ ಜನಗ್ಗು ಬಂದ್ರು. ನೀರೊಳ್ಳೆ ಧುಮ್ಕು ಆ ಎಂಗ್ಸು ಎತ್ತಾಕೆ ಅಸ್ವೊತ್ತಾಗ ಒಬ್ಬಿಗೂ ಎದೆ ಬರ್ನಿಲ್ಲ. ಅಸ್ವೊತ್ತೆ ಮುಗದೋಯ್ತು ಆ ಎಂಗ್ಸೀನ್ ಕತೆ. ನಾಳೆ ಎಂಗೂ ತೇಲ್ತ್ಯೆತಲ್ಲಾ ಅಂತ ಒಂಟೊಂದು. ಎಣ ಮಾರ್ನೇ ದಿನ ಚಿಂಚೇಗೆ ತೇಲ್ತು. ಆವೊತ್ತಿಂದ ಕೋಟಿ ಅಫೀಸೋರು ಅಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟು ನೋಟೇಸ—ಈ ಬಾವ್ಯಾಗ ಇನ್ನುಮ್ಯಾಕೆ ಯಾರೂ ತಾಣ ಮಾಡೋ ದಾಗ್ಲೇ ಬಟ್ಟೆ ಒಗ್ಗೋದಾಗ್ಲೇ ಕೂಡ್ಡು; ಸಜಾ ಅಕ್ಬೆಡ್ಡೀವಿ ಅಂತ.

ಆ ಪಾಪಿ ಬಾವೀನ ಬಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಬಲಗಡೆಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ನೀರುಪುಚ್ಚೀಕಾಯಿ ಗಿಡಗಳು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು

ದೊಡ್ಡ ಗೋಣೀ ಮರ. (ಇಲ್ಲೇ ಬಹು ದಿನದ ವರೆಗೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಂಡದ ಗಡಂಗು ಇತ್ತು.)

ಆ ಗೋಣೀಮರ ಕವಲೊಡೆದು ರೆಂಬೆಗಳು ಹೊರಟುಕೊಂಡ ಕಡೆ, ಮರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈಜುಕಲ್ಲು ಸಿಕ್ಕಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಕಲ್ಲು, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಾದ್ದರಿಂದ ರೆಂಬೆಗಳು ದಪ್ಪನಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಮರ ಆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಗರ್ಭಕ್ಕೇ ಎಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ: ಅವನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಒಬ್ಬ ಮಲೆಯಾಳಿ ಮಂತ್ರಗಾರ, ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜನಗಳನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಗಂಡು ದೆವ್ವವನ್ನು ಆ ಕಲ್ಲಿನೊಳಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಅದು ಅಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು ದಿಗ್ಬಂಧನ ಮಾಡಿ, ಈ ಗೋಣೀಮರದಲ್ಲೇ ಇರು ಎಂದು ಆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಅದೇ ಮರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೋದನಂತೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆ ದೆವ್ವದ ಬಾಧೆ ತಪ್ಪಿತಂತೆ.

ಆ ಗೋಣೀಮರದ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಮಹಡಿಮನೆಯಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಕೆಳಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಡ, ಮಹಡಿ ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಡ. ಮನೆ ಸುಮಾರು ದೊಡ್ಡದು, ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಇರಬಹುದಾದದ್ದು. ಮನೆ ಬಹಳ ದಿನ ದಿಂದಲೂ ಪಾಳುಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಕದಗಳು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದುವು. ಯಾಕೆ ಆ ಮನೆ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತೋ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾರು? ಬಹುಶಃ ಚಿನ್ನಯ್ಯನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಘಂಟೆಯಾದರೆ ಜನ ಸಂಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಲಾಂದ್ರವಾಗಲಿ ಒಂದು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪವಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ

೧

ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಕತೆ ನಡೆದು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಯಿತು. ನನಗೆ ಆಗ ಹತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ವಯಸ್ಸು.

ಆಗ ನಾವು ವಾಸವಾಗಿದ್ದುದು, ಬಳೇಪೇಟೆಯ ಕಿಲಾರಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ. ಮನೆಯ ಹೆಸರು 'ರತ್ನಾಕರ.' ಮನೆಗೆ ದೊಡ್ಡ 'ಗೇಟು.' ಮನೆಯ ಆಗಿನ ಮಾಲೀಕರು ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದ ಅಡ್ವೊಕೇಟ್ ಶ್ರೀಡಿ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರು. ಅವರು ಆಗ ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಚೇರ್ ಮನ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ. ಅವರು ಇದ್ದ ಬೀದಿಗೆ ಈಗಲೂ 'ಡಿ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ ರೋಡ್' ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಇದೆ.

ನಮ್ಮ ಪೇಟೆಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಬಳೇಗರಡಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಗರಡಿಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಗರಡಿ. ವೈಲವಾನ್ ದೊಡ್ಡ ನಂಜನ ಕಾಲ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ತಿಂದೂ ತಿಂದೂ ನಂಜನ ಹೊಟ್ಟೆ ಪರ್ವತವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಚುರುಕೂ, ಶಕ್ತಿಯೂ ಎರಡೂ ಉಡುಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ರಾಣಾಸಿಂಗ್ ಪೇಟೆ ಗರಡಿ ವಸ್ತಾದ್ ಕೃಪಾಸಿಂಗ್ ನಂಜನನ್ನು ಎರಡಾವರ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಮೀಸೆ ಮಣ್ಣಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಜ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರ ಹತ್ತಿರಲೂ 'ಕೃಪಾಸಿಂಗ್‌ಗೆ ಮಿಠಾಯಿ ಅಂಗಡಿ ಮಾಂಧಾತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿ ಕೊಡಿಸ್ತಾರೆ. ನನಗೂ ಯಾರಾದರೂ ಅಂಗೇ ಕೊಡಿಸಲಿ, ಎರಡೇ ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಕೃಪಾಸಿಂಗ್‌ನ ಮೂಳೇನೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗಿಸಿಬಿಡತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಜಮಾನ್ ಮುನಿಸಾಮಪ್ಪನವರು "ಲೋ ನಂಜ, ಯಾಕೋ ಸುಮ್ಮನೆ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚೀಯೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ತಿನ್ನೋದ್ರಿಂದ ಬರೋದಿಲ್ವೋ ಗೈರತ್ತು. ಅದು ಅವರವರ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಕಾಣೋ. ನಿನಗೆ ಹತ್ತತ್ತ ನಲವತ್ತು ವಯಸ್ಸಾಗ್ತು ಬಂತು. ನಾಲ್ಕು

ಮಕ್ಕಳೂ ಇವೆ. ಮೈಯೂ ಭಾರ ಆಗ್ತೋಯ್ತು. ಇನ್ನೂ ಯಾಕೋ ಜೊತೆ ಹಾಕೋಳ್ತೀಯೆ? ನಂ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಇಥಾನಲ್ಲ, ಅವನ್ನ ಈಸಾರಿ ತಯಾರ್ ಮಾಡು. ಮುಂದಕ್ ಬರೋರ್ಗೇ ಖುಮ್ಮಕ್ ಕೊಡ್ತೆ ನಿನ್ ಜಂಬಾನೇ ಕೊಚ್ತಾ ಇದ್ರೆ ಹೆಂಗೆ? ಈ ಸಾರಿ ಕಾಮನ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಕಾಲೆ ಬತ್ತದಹುಲ್ಲು ಗೊಲಸು ತೊಡಿಸಿ ಬೆಂಗಳೂರ್ಗೇ ಸವಾಲ್ ಹಾಕೋಣ. ನೋಡೋಣ, ಯಾವ ಗರಡಿಯೋರು ಪೋಟಿ ಹಾಕ್ತಾರೊ! ಕೃಪಾಶಿಂಗ್ ತಾನೇ? ನಿನ್ನ ಕೈಲಾಗ್ಗಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯೋದ್ರೊಳಗೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ತಿಸ್ತಾನವನ್ನ. ಅರಳೇಪೇಟೆಯೋರ್ಗೂ ಇದೆ, ರಾಣಾಸಿಂಗ್ ಪೇಟೆ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು. ಕಾಯಂಗಡಿ ಪಾಪಣ್ಣ ಯೋಳ್ತಾನೆ—‘ಮುನ್ ಸಾಮಪ್ಪಾ, ತಯಾರ್ ಮಾಡು ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ್ನ. ದಂಡಿನ ಗಫೂರ್ ಖಾನ್ ಗರಡಿ ಇಮಾಮನ್ನ ಯಂಗಾದರೂ ಮಟ್ಟ ಇಕ್ಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಕಲ್ಲೂ ಪೈಲ್ ಮಾನ್ನೂ ನೋಡೇಬಿಡಲಿ ಒಂದು ಕೈ, ನಂ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ. ಗಳ್ಳೋರು ಗಳ್ಳೋರು ಬೇರ್ಬೇರೆ ಇರೋದಕ್ಕಾಯ್ತದ, ಒರಗೋರು ಬಂದು ನಂ ಉಡುಗರ್ ಎದ್ರಿಸ್ತಿದ್ರೆ? ಪುಟ್ ಮಲ್ಲ ನಿಂ ಗಳ್ಳೋನೂ ಔದು, ನಂ ಗಳ್ಳೋನೂ ಔದು. ಅನ್ನಿಂದ ನಮ್ಮೂರು ಮಾನ ಉಳೇಬೇಕಪ್ಪಾ. ನಂ ಗಳ್ಳಿಯಿಂದ ಐವತ್ ರೂಪಾಯ್ ಆಕ್ತೀವಿ ತಿಂಗಳೆ. ನೀವೂ ಐವತ್ ರೂಪಾಯ್ ಆಕ್ತೀ. ತಯಾರ್ ಮಾಡ್ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ್ನ ಬರೋ ಕಾಮಣ್ಣನ ಆಬ್ಬದ ವ್ಯಾಳೇಗೆ’ ಅಂತ ಕಾಯಂಗಡಿ ಪಾಪಣ್ಣ ಯೋಳ್ತಾನೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಬಾಸೆ ಕೊಟ್ಟವ್ವೆ ನನತ್ತಾವ—‘ಇನ್ನೂ ನಾಕು ತಿಂಗಳು ಸೋಬಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕಿಲ್ಲ’ ಅಂತ. ಅವರಮ್ಮ ಬಲವಂತ ಮಾಡ್ತಾ ಔಳಂತೆ. ನಾನೇ ಓಗಿ ಎತ್ತೀನಿ—ರೋಟು ನಿದಾನಮಾಡ್ರೀ ಅಂತ’ ಅಂತಂದ್ರು, ಯಜಮಾನ್ ಮುನಿಸಾಮಪ್ಪ.

ಯಜಮಾನ್ರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸೂ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ್ನ ತಯಾರುಮಾಡೋದ್ರಲ್ಲೇ ನೆಟ್ಟಿತು. ‘ನಂ ಉಡುಗನ್ ಕೈಲಿ ಇನ್ನೆಳ್ಳು ತಿಂಗಳೆ ನಿನ್ನ ನೆಲಕ್ಕುಕ್ಕಿಸ್ತಿದ್ರೆ—ನಾನು ಮೀಸೆ ಬೋಳೇ ಸ್ಕೋತೇನೇ’ತ ದೊಡ್ಡನಂಜ ಕೃಪಾಶಿಂಗೂಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿಯೇಬಿಟ್ಟ.

ಇದ್ದಂಗೆ—ಅವರ ಬೀದಿ ಎಂಗಸರ್ಗಿಲ್ಲಾ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಮೊಗ ಕಾಣೋ! ಅದಕ್ಕೇ ನೋಡು, ತಾಯೀಆಲ್ ಚೆನ್ನಾಗ್ ಕುಡ್ಡ ಮೊಗ ಚೆನ್ನಾಗೇ ಬೆಳೇತದೆ ಅನ್ನೋದು. ಸಾವರ ವರಸ ಚೆನ್ನಾಗಿರ್ಬೇಕು ನಂ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ' ಅಂತ ಹೊಗಳಿದ್ದರು.

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಕುಸ್ತೀಲಿ 'ಖದೀಮ.' ಒಂದು ಸಲಾನೂ ಸೋತ ದ್ವಿಲ್ಲ. ಕುಸ್ತೀ ಇದ್ದ ದಿನ ಅವರ ತಾಯಿ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಮನೇಯಿಂದ ಹೊರಡೋವಾಗ 'ನಿಂಗೆ ಒಳ್ಳೇದಾಗ್ಲಿ, ಮೊಗ. ಒರಟುಕುಸ್ತಿ ಮಾಡ ಬೇಡ. ಎದುರು ಜೋಡಿಗೂ ಏನಪಾಯಮಾಡಬೇಡ. ಓಗ್ತಾ, ಅಂಜನೇಯನ ಗುಡೀಗೋಗಿ ಅಸೀರ್ವಾದ ಕೇಳ್ಬಿಟ್ಟೋಗು' ಅಂತ ಹರಸಿ ಕಳಸುತಿದ್ದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಬಳೇವೇಟೆ ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಗುಡೀ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಜನೇಯನ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದು, ತಾನೇ ಕರ್ಪೂರ ಹತ್ತಿಸಿ, ಕಾಯಿ ಒಡೆದು, ದೇವರ ಮುಂದೆ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ, 'ಅಸೀರ್ವಾದ ಮಾಡೋವರ್ಗೂ ನಾನೇಕೋದಿಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಪ್ಪಾ' ಅಂತ ಕುಳಿತುಬಿಡ್ತಿದ್ದ, ದೇವರ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟು, ತದೇಕಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಗಂಟೆ ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತು. ದೇವರ ಬಲಭುಜದ ಮೇಲಿದ್ದ ದಾಸವಾಳದ ಹೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೇನೆ ಅವನು ಏಳೋದು. ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣೆ ಗೊತ್ತೊಂಡು, 'ನಮ್ಮಪ್ಪ ಅಸೀರ್ವಾದ ಮಾಡ್ತಾಂ'ತ ಅಂಜನೇಯನ ಪಾದದ ಭಂಡಾ ರಾನ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಂದ ನೆಟ್ಟೆ ಕುಸ್ತಿಗೆ ಬಂದು, ಕಾಚಾ ಬಿಗ್ಗು, ತಾಯೀನ ನೆನಸೊಂಡು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಯಜಮಾನ್ರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಮಟ್ಟೇಗೊಂದು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, 'ಅಖಾಡಾ' ಕ್ಕಿಳಿದು, ತೊಡೆ ರೆಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ, 'ಜೈ ಹನುಮಾನ್!' ಅಂದಾಗ ಬಳೇ ವೇಟೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ 'ಜೈ ಹನುಮಾನ್!' ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ಆಗಿಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ಎದುರಾಳಿಯ ಗುಂಡಿಗೆ, 'ಝಲ್' ಅಂತ. ಐದು ನಿಮಿಷದ ಮೇಲೆ ಎದುರಾಳಿ ನಿಲ್ಲುತಿರಲಿಲ್ಲ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಮುಂದೆ.

ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ನಮ್ಮ ಗರಡೀಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟೀಪೂಜೆ, ಅಂಜನೇಯನ ಪೂಜೆ. ಅದನ್ನ ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಅದಲ್ಲದೆ ಬೊಗಸೆ ಬೊಗಸೆ ಕಡಲೆಪುರಿ, ಕಾಯಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಇವುಗಳನ್ನ ಗಿಟ್ಟಿಸೋದಕ್ಕೂ

ನಾವು ಕೆಲವರು ಹುಡುಗರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮಂಥ ಚಿಕ್ಕವರನ್ನು ಗರಡಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಜಮಾನರು ಮಾತ್ರ 'ಬನ್ನೋ, ಬನ್ನೋ, ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ. ಈಗ್ಲಿಂದ ನೋಡಿದ್ರೇನೇ ನಿಮಗೆ ಇನ್ನುಂದಕ್ಕೆ ಉಮ್ಮಸ್ಸು ಉಟ್ಟೋದು' ಅಂತ ನಮ್ಮನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಯಾವಾಗಲೋ ಗರಡಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಗೂ ನನಗೂ ಸ್ನೇಹ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಬೆಳೆಯಿತು. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನನಗಿಂತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರರಷ್ಟು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎರಡೂವರೆಯಷ್ಟಾದರೂ, ದೊಡ್ಡವನು. ಅವನು ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಬಲಗೈ. ಮದುವೆ ಆಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವೂ ಇತ್ತು.

ಭಾನುವಾರ ಭಾನುವಾರ ಗರಡಿಗೆ ರಜ. ಬಿಡುವಿದ್ದವರು ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಂಬುಧಿ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಸುರಿದ್ದ ಕಡೆ, ಕೆರೇ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಕಡೆ, ಸೇರಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚುವುದು, ಇತರ ಗರಡಿಗಳ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಏನಾದರೂ ತಿಂಡಿ ತರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ತಿನ್ನುವುದು—ಇದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

೨

ಒಂದು ಭಾನುವಾರ ನಾನು ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಸಂಗಡ ಯಾರನ್ನೋ ನೋಡಲು ಸಂಜೆಹೊತ್ತಿಗೆ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಯಾರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆವೋ ಅವರು ಆ ದಿನ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾ ಕೆರೆಯ ಏರಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆದು ಬಂದೆವು. ಆಗ ಸುಮಾರು ಆರೂವರೆ ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ಬೈರಾಗಿಮಠಗಳ ಬಳಿ ಬರುವಾಗ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ: 'ಯಂಗೆಶೂ! ನೀನು ಇನ್ನನೇ ಗೋಗು. ಇಲ್ಲಿ ನಾಕ್ಷನ ಸ್ನೇಯಿತ್ರವೈ. ಅವರ ನೋಡ್ಕೊಂಡ್ಬರೀನಿ.'

'ಯಾರ್ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ?' ಅಂದೆ.

'ಇನ್ಯಾರು? ಚಿಕ್ಕಂಗ, ಪುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪಾ, ಇನ್ಯಾರಾದ್ರೂ ಇರ್ಬೊದು. ಅಗೋ, ಕೆರೇ ಅಂಗಳದಾಗ ಇರ್ತೀವಿ ಅಂತ ಯೇಳವೈ. ನಾಳೇ ವರ್ಸ ಕಾಮಣ್ಣನಬ್ಬಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಲೈಸನ್ ಕೊಡಾಕಿಲ್ವಂತೆ. ಏನ್ ವಿಷಯಾನೋ, ಮಾತಾಡ್ಬೇಕು.'

‘ನಾನೂ ಬರ್ರೇನೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ. ಭಾನುವಾರ, ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಮನೇಗೆ ಹೋಗಿ ಏನ್ನೂಡೋದು? ಅಲ್ಲಿ ಇರೋರೆಲ್ಲಾ ನಮಗೆ ತಿಳಿದವರೇ. ಏನೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ.’

‘ನಿನ್ ಇಷ್ಟಾಪ್ಪ. ಒತ್ತಾದ್ರೆ, ಮನೇಗೆ ನೀನೊಬ್ಬೇ ಓಗ್ಬೇ ಕಾಯ್ದೆ ನೋಡ್ಕೊ.’

ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಅಂತ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಜೊತೆಲೇ ಹೊರಟು, ಗೋವಿಂದಶೆಟ್ಟಿ ಬಾವಿ ದಾಟಿ, ದವ್ವದ ಗೋಣಿ ಮರಾನೂ ದಾಟಿ, ಕೆರೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು, ಅಂಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೀರು ಬತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆ ಹಸುರಿನ ಮೇಲೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಕೂತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂತು.

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ‘ಯಾರೋ! ಚಿತ್ರಂಗ, ಲೋ!’ ಅಂತ ದೊಡ್ಡ ಕೂಗು ಹಾಕಿದ.

‘ಲೋ! ಜಲ್ಡಿ ಬಾರೋ! ಜಿಲೇಬಿ ಎಲ್ಲಾ ಆಗೋಯ್ತದೆ!’ ಅಂತ ಉತ್ತರ ಬಂತು.

ಸುಬ್ಬಯ್ಯನೂ ನಾನೂ ಒಂದೇ ದೌಡು ಓಡಿ ಗುಂಪನ್ನು ಸೇರಿದೆವು. ನನಗೂ ಎರಡು ಜಿಲೇಬಿ ಎರಡು ವಡೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುದುಕ, ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ಭಾನುವಾರದ ಮಾಮೂಲು ತಿಂಡಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನಿಗೂ ಒಂದೆರಡು ಜಿಲೇಬಿ, ಎರಡು ಮಸಾಲೆ ವಡೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೇಗೋ ಅದನ್ನು ತಿಂದ.

ತಂದುಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ: ‘ಅದ್ಯಾಕಾ, ಶಿತ್ರಂಗಪ್ಪಾ, ಈ ಬರೋ ವರ್ಸ ನಮ್ಮಿಣೇಕಾಮನ್ನ ಕೂರ್ಸಕ್ಕಿಲ್ಲಾ? ಲೇಶನ್ ಯಾಕ್ ಕೊಡಾ ಕಿಲ್ಲಾ ಅಂದ್ರಂತೆ? ನಗತರ್ ಪೇಟೆ ಕಾಮನ್ ಕೂಡಿಸ್ತಾರೆ. ಗಾಣಗರ್ ಪೇಟೇದು ದೊಡ್ಡಯವಾರ ಬಿದ್ದೈತಂತೆ. ಯೆಂಗಾರ ಮಾಡಿ, ನಮ್ಮಿಣೇಕಾಮಣ್ಣನ್ನ ಕೂಡ್ಸೇಬೇಕ್ರು. ನರಸಿಂಸಾಮಿ ಗುಡೀ ಪೂಜಾರಿ ವರದಪ್ಪ ಕಾಮಣ್ಣನ್ ಕೂಡ್ಸೋ ಅಂಗಿದ್ದೆ ರತದ್ ಗಾಡೀಖಾನೇನೆ ಖಾಲಿಮಾಡ್ಕೊಡ್ತೇನೆ ಅಂತ ಯೇಳಾನಂತೆ. ಬರೋ ಕಾಮನಬ್ಬ

ಬಲ್ ಸಂದಾಗ್ಯಾಡಬೇಕು! ಏನಂತೀಯ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ? ಏನ್, ಪುಟ್ಟೆಲ್ಲಪ್ಪ? ಯಜಮಾನೂ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಮನಸ್ಮಾಡಿದ್ರೆ, ಲೇಶನ್ ಸಂಪಾದ್ನೋದ್ ಏನ್ಮಷ್ಟ? ಅಲ್ಲಾ, ಅದ್ಯಾಕ — ಒಬ್ರೀಗೊಂದು ಒಬ್ರೀಗೊಂದು ಮಾಡೋದು ಈ ಸರಕಾರದೋರು? ದುಸ್ಪೀಕಮೀಶನ್ರನೇ ಓಗಿ ನೊಕ್ತಾ ಕೇಳ್ಬಿಡೋದು—ಯಾಕೆ? ಏನ್ ತೆಪ್ಪೈತೆ ನಂತಾವ? ಯಾಕ್ ಲೇಶನ್ ಕೊಡಾಕಿಲ್ಲಾ? ಅಂತ.'

‘ಯಾಕ್ ಚಿನ್ನಯ್ಯ? ಓದ್ಸಾರಿ ಕಾಮನಬ್ಬಕ್ಕೆ ಊರಾಗಿರ್ಮಿಲ್ಲ ನೀನು? ಎಲ್ಲೋಗಿದ್ದೆ?’ ಅಂದ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ.

‘ಊರಾಗಿರ್ಮಿಲ್ಲ, ರಂಗಪ್ಪ. ನನ್ನಳಿಯನೆ ಜೀವಕ್ ಉಸಾರಿರ್ಮಿಲ್ಲ. ಅದ್ದೇ ಆನ್ ಕಲೋಗಿದ್ದೆ. ಅದ್ದೊದ್ದಿನ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟೆ’ ಅಂದ ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ.

‘ಅದ್ದೇ ನಿಂಗ್ ಸಮಾಚಾರಾನೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಓದ್ಸಾರಿ ಕಾಮ ನಬ್ಬದಾಗ ಎಳ್ಳ ಅನಾವುತಗ್ಗು ನಡದೋದ್ದು. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, ನೀನೂ ಇರ್ಮಿಲ್ಲ. ಮಾಗಡಿಗ್ ಓಗಿದ್ದೇ ಅಂತ ಯೇಳದ್ದು. ತಿಮ್ಮಪ್ಪಾ, ನೀನಿದ್ದೋ ಇಲ್ಲೊ?’ ಅಂದ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ.

‘ಶನ್ನಾಗೇಳ್ತೆ ಯೋಳು! ಯಾಕ್ ನಾನಿರ್ಮಿಲ್ಲಾ! ಡಾಕ್ಟರ್ನು ಕರ್ಕೊಂಬಂದೋನು ನಾನೇ ಅಲ್ಲಾ, ಮಿಶೀನ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ?’ ಅಂದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ.

ಅದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಅಂದ: ‘ಔದೊದು. ಈಗ್ ನೆಪ್ಪಾಯ್ತು, ನೋಡ್ತಾ! ಇಗೋ ಈ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನೂ ನೀನು ಓಗಿ ಕರತಂದ್ರಲ್ಲಾಪ್ಪಾ. ಅಸೊತ್ತೆ ಯಾವಾಗೋ ಓಗ್ಬಟ್ಟಿತ್ತು ಜೀವ, ಗೋವಿಂದೂಗೆ. ಪಾಸ, ಆ ಮುದುಕಿ ಅಂಕಮ್ಮ ಬಂದು, ಎದೆ ಎದೆ ಬಡ್ಕೊಂಡ್ಬಲ್ಲಾ, ‘ನನ್ನಗನ್ನ ಕೊಂದು ಬಿಟಾ’ಂತ. ಅವಳಿದ್ದದ್ದು ಗೋವಿಂದೂ ಒಬ್ಬೇ ಮಗ. ಏನಾಯ್ತೋ, ಎಂಗೋಯ್ತೋ ಗೋವಿಂದೂ ಜೀವ? ಈವತ್ತಿನ ವರ್ಗೂ ಯಾರೂ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟ್ರೂ ಮಂಕೈದೊದ್ದು— ‘ಉರ್ಯ್ ನಿಂತೋಯ್ತಾ’ದ್ದು. ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್ ಪೇಟ್ರು ಮಾತ್ರ ಜಿದ್ದಿಡದ್ದು—‘ಎಲ್ಲಾರೂ ಪಾಸೀಗೆ ಆಕಿಟ್ಟಿಡ್ತೀನಿ’ ಅಂತ. ನೀನು,

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಅವರು ಬೋ ರೇಗಿಸ್ಬಿಟ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವು ಅಸ್ಪು ಬಿಗಡಾಯಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟು.'

'ಅಸ್ಪುಲೇ ಏನ್, ಶಿಕ್ರಂಗಪ್ಪ? ಯಾರೂ, ಏನೂ, ಅಂತ ವಿಚಾರಿಸ್ತೆ ಎಲ್ಲಾರೂ ಬಾಯಿಗ್ಬಂದಂಗೆ ಅನ್ನೋದಾ ಅವನು? ನಮಗೆನು, ಮನೆ ಮಠ ಇಲ್ಲವಾ? ಯೆಂಡ್ರೂ ಮಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲವಾ? ಇತರು ಮಕ್ಕಳು ಆಟಕ್ಕೋಲೋ ನೀಚು ನೀವೂಂತ ನಮ್ಮೆಲ್ಲನ್ನ ಬೈದ್ರೆ, ಸುಂಕೆ ಇರ್ಬೇಕಾ ಕೇಳ್ಕೊಂಡು? ಪೋಲಿಸ್ಕೋರರೋದು, ತಂಟೆ ತಕರಾರ್, ದೊಂಬಿ ಲೂಟಿ, ಅಪಾಯ ಅನಾವತ್ತ ಇವುಗಳ್ಳ ಆಗೋ ಕೊಡಲೇ ಆದಸ್ಪು ತೆಪ್ಪೋದಕ್ಕಲ್ಲವಾ? ಅಮೇಲೇನು, ಕಳ್ಳ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮ್ಯಾಕೆ? ತೆಪ್ಪು ಮಾಡಿದೋನು ಸಿಕ್ಕಿದ ಮ್ಯಾಕೆ, ಅವನ್ನ ಸಿಕ್ಕೆ ಮಾಡೋದು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ? ಚೂಚ್ಚು ಕಂಡಿಡಿಯೋದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲೋನು ಪೋಲೀಸ್ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಾಲಾಯಕ್!' ಅಂತಂದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ.

'ನಾನ್ ಮಾಗಡೀಂದ ಬಂದ ಮ್ಯಾಕ್ ತಿಳಿತು, ಸಮಾಚಾರ ಎಲ್ಲಾ' ಅಂತಂದ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ.

ಆವಾಗ ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ 'ಅದೆಂಗೆ ಯೇಳು, ಶಿಕ್ರಂಗಪ್ಪ, ಅಂಕಮ್ಮನ ಮಗ ಗೋವಿಂದೂಗೆ ಎಂಗ್ಲೀವ ಓಯ್ತು? ಯಜಮಾನನ ತಮ್ಮ ರಂಗಸಾಮಪ್ಪ ಯೆಂಗ್ ಸತ್ತೋದ್ರು? ಒಬ್ಬೊಬ್ಬು ಒಂದೊಂದು ಯೋಳ್ತಾರೆ. ನೀನಾದ್ರೆ ಅಲ್ಲೇ ಯಿದ್ದೋನು. ನಿನ್ನಾತೇ ನಂಬ್ಬೆ ಕನಪ್ಪಾ. ನೀನೇಳಿದ್ರೇನೇ ಸೈ' ಅಂತ ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಆಗ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕೆಳಗೆ ನಡೆದು ಹೋಯಿ ತಲ್ಲಾ ಆ ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೇ ದಿನದ ಚರಿತ್ರೇನ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿದ.

೩

"ಅರಳೇನೇಟೆ ನಿಜನಿಂಗಪ್ಪ 'ತುರಾ'ರುಂಡಾ ಎತ್ತಟ್ಟಿದ್ ನೋಡಿ, ನಂ ಯಜಮಾನನ ತಮ್ಮ ರಂಗಸಾಮಪ್ಪ 'ಕಲ್ವಿ' ರುಂಡಾನಾ ಎತ್ತಿದ ಮ್ಯಾಕೆ . . . ತಗೋ, ಷುರು ಆತು ವಾಗ್ವಾದ: 'ತುರಾ'ನೇ

ಎಚ್ಚಾಂತ ಅವು; 'ಕಲ್ಕಿ' 'ತುರಾ'ನ ನುಂಗ್ಬುಡ್ತು, ಅಂತ ರಂಗ ಸಾಮಪ್ಪ. ಯೆಂಗಪ್ಪಾ, ಯಾರಪ್ಪಾ, ನಿರ್ದರ್ಶೋದು ಈ ತೋಡಕ್ಕು? ಏನ್ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಇಡೋ ಯವಾರ್ಪಾ ಇದು? ದೊಡ್ ದೊಡ್ ಯಿದ್ವಾಂಸರ್ಗೇ ತಿಳ್ಯಾಕಿಲ್ಲ, ಈ ವಿಷ್ಯ! ಸೈಸಲ್ ಮಾಡೋ ಛಾತೀ ಯಾವೋನ್ನೈತೆ! . . .

“ಮಾತಿಗ್ ಮಾತುಗ್ಬು ಬೆಳದು, ರಂಗಸಾಮಪ್ಪ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು— ಚಿನ್ನದ್ಗಂಟೆ ಆಕಿ, ಕೆಂಪು ವಜ್ರಗ್ಬು ಕೆತ್ತಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ್ ತೋಡಾನಾ! ಸಾಮ್ರಾಜೋಡೆಯ್ತು ಕೊಟ್ಟದ್ದು, ರಂಗಸಾಮಪ್ಪನೆ ಆ ತೋಡ— ಮೈಸೂರಿಗ್ ಕರಿಸ್ಕೊಂಡು, ಸಾಮುಂಡೇಸ್ವರಿ ದೇವಸ್ತಾನಾಗ ಆ ಮಾತಾಯಿ ಮುಂದೆ ಕುಂಡ್ರಿಸ್ಕೊಂಡು, ಲಾವಣಿಗಳೇಳ್ಳಿ—ಮೈಸೂರಿಗೆ ಮೈಸೂರೇ ಸೈ ಅಂದೋಯ್ತು ರಂಗಸಾಮಪ್ಪನ್ನ. ಯಿದ್ವಾಂಸ್ರಾ ಸಾಸ್ತ್ರಿಗ್ಬಾ ಮೂಗಿನೈಲೆ ಬೆಳ್ಳಿಟ್ಟೊಂಡು 'ಆ ಮಾತಾಯೀನೇ ನಾಲ್ಗೆಲಿ ನೆಲಸ್ಪಿಟ್ಟಾಳೆ ರಂಗಸಾಮಪ್ಪನೆ!' ಅಂತ ಮೊಗಳಿದ್ರು . . . ಒಂದ್ ಸಾವಿರೂಪಾಯಿ, ಚಿನ್ನಯ್ಯಾ, ಆ ತೋಡಾ ಬೆಲೆ! ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಟ್ಟು ರಂಗ ಸಾಮಪ್ಪ: 'ಗೆದ್ದೊಂಡೋಗ್ಲಿ ತುರಾದೋರು ಕಲ್ಕೀನ ಸೋಲ್ಪಿ. ಸೋತಲ್ವಾಂತ ಒಪ್ಪೊಂಡೆ, ಇಳಿಸ್ಪಿಡ್ಲಿ ತುರಾ ಝಂಡಾನ. ಅವ್ರೇನೂ ಬಾಜೀ ಮಡಗ್ಬೇಕಾದ್ಲಿಲ್ಲಾ'ಂತ ಅಂದೇಬುಟ್ಟು. ದಿಲ್ದಾರ ರಂಗ ಸಾಮಪ್ಪ! ಬೋ ದಿಲ್ದಾರ! . . .

“ನಿಜನಿಂಗಪ್ಪ ಏನ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಳಲ್ಲ! ಊರಿನ ಸಿವಾಸಾರದೋ ರೆಲ್ಲಾ ಋಮ್ಮಕ್ಕು ಅವನೆ. ವುಬ್ಬಳ್ಳಿ ದಾರವಾಡಾನೆಲ್ಲಾ ಜೈಸ್ಕೊಂಡು ಬಂದೋನು. ಆತನಿ ಸಿವ್ಯೋಗ ಮಟದೋರು ಶಾಲೋಡಿ ಒದ್ದಿ ಕಳಿಸ್ಕೊಟ್ಟು, ಈಗ ಎಳ್ಳು ವರ್ಸಕ್ಕುಂಚೆ ನಿಜನಿಂಗಪ್ಪಂಗೆ . . .

“ಸರಿ, ಪಂಚಾತ್ರ ಸೇರ್ಪ್ಪು. ಯಾರ್ಯಾರು? ನಂಪೇಟೆ ಯಂಗ ಟ್ರಾಮಾ ಸಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಅಲ್ಪಾರ್ವೆಟೆ ರಾಮಾ ಜೋಸ್ರ, ಮಾಂತಿನ್ ಮಟದ ಯಿರೂಪಾಕ್ ಸಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಗಂದೆ ಅಂಗ್ಲಿ ಯೀರಬದ್ರವ್ವೋರು, ಸಿಕ್ವೇಟೆ ನರ್ಸಿಮ್ಮಯ್ಯೋರು, ತರಗ್ವೇಟೆ ಮಂಡಿ ಅರಿಯಣ್ಣೋರು . . . ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿದ್ರು . . .

“ಕಾಮನುಣ್ಣೀ ದಿನಾನೇ ‘ಮೇಳ’ ಇಟ್ಟು, ಕಾಸೀ ಯಿಸ್ವೇಸ್ವರನ ದೇವಸ್ತಾನದಾಗ. ಆ ದಿನ ಒಂಬತ್ತಂಟೀಗೆ ಪರ್ಸೆ ಸೇರ್ದಂಗೆರ್ಬಿಡ್ತು ಜನ. ದೇವಸ್ತಾನದ್ದುಂದೆ ಬೀದೀಲೆಲ್ಲಾ ಸೇರ್ಬುಡ್ತು ಜನ. ಎಲ್ಲಾ ಗಳ್ಡೋರೂ ಬಂದು ಕೂತ್ತುಟ್ಟಿದ್ರು. ಟೀವ್ನೆ ಸರ್ಯಾಗಿ ಪಂಚಾಯಿದ್ವಾರೂ ಬಂದ್ರು. ಬೋ ದೊಡ್ಡಬೆ ಸೇರ್ಬುಡ್ತಪ್ಪಾ! ನಮ್ಮೂ ‘ಕಲ್ಕಿ’ ಪಂಗಡ. ಸ್ರೀ ರಾಜರಾಜೇಸ್ವರೀ ಪಟ ಇಟ್ಟು, ನೂರೆಂಟ್ ತೆಂಗನಕ್ಕಾಯ್ ಒಡದು, ಪಟಕ್ಕೆ ಕೆಂಪು ಣೆಗಲು ವೂಸರ ಆಕಿ, ಕೆಂಪು ತಾವರೆವೂ ಸಿಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡ ಕುಂಕುಮದ ರಾಸಿ ಗೋಪುರಮಾಡಿ, ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ್ ಕತ್ತಿ ನೆಟ್ಟು, ಕೊನೇಗೊಂದ್ ಲಿಂಬೆಅಣ್ ಸಿಕ್ಕಿ, ಲಕ್ಷಣ್ವಾಗಿ ಪೂಜೇ ಮಾಡಿ, ಪಂಚೇರು ಕರ್ಪೂರ ರಾಸೀ ಆಕಿ ಅತ್ತಿ, ‘ಜೈ ಮಹಾ ಕಾಳೀ’ ಅಂತ . . . ರಂಗಸಾಮಪ್ಪ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡ್ಡ, ನೋಡು! ಮೈತುಂಬಿಬಿಡ್ತು ದೇವ್ರು ರಂಗಸಾಮಪ್ಪನಿಗೆ! ‘ಏಕ್ತಾರ್’ ಯಿಡಿದು ಕೂತ್ತುಟ್ಟಿ ಜಗಧೀಸ್ವರಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡ್ತಾ! . . .

“ನಿಜ್ಜಿಂಗಪ್ಪ ಕಾವೀಬಟ್ಟಿ ಉಟ್ಟೊಂಡು, ಉಬ್ಬಳ್ಳಿ ಪೇಟಾ ಕಟ್ಟೊಂಡು, ಅಣೇ ತುಂಬ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ಕಿವಿ ತುಂಬ ಯಿಬೂತಿ ಬಳ್ಳೊಂಡು, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಸರಗ್ವಾಕೊಂಡು, ಆವೆ ಮೆಟ್ಟೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನ್ನ ನೋಡಿದ್ರೆ—ಸಾಕ್ಸಾತ್ ಸಿವನೇ ಬಂದಂಗಿತ್ತು, ಆ ಸಬೇಲಿ! . . .

“ಪಂಚಾಯತ್ತಾರ್ರು ರಾಮಾಜೋಸ್ರು ಎ ದ್ವಿಂತ್ಕೊಂಡು, ‘ತುರಾ’ಕ್ಕೂ ಕೈಮುಗ್ಡು, ‘ಕಲ್ಕಿ’ಗೂ ಕೈಮುಗ್ಡು, ಸಬೇಗೂ ಕೈ ಮುಗ್ಡು, ‘ಮೊದಲ್ ಯಾರ್ ಸವಾಲ್ ಆಕ್ತೀರಿ? ದೊಡ್ಡಸಬೆ ಸೇರೈತೆ. ಲಾವಣಿಗ್ಗು ಆಡೋವಾಗ ಪುಂಡ್ಮಾತೂ ಬಂಡ್ಮಾತೂ ಬರಬಾರ್ದು. ಸಬೇಲಿ ಆಕ್ತಂಗೆಯ್ಯೋರು ಇದ್ದಾರೆ, ಯಿವ್ವಾಂಸರಿದ್ದಾರೆ, ಸಾವ್ವಾರ್ ದ್ದಾರೆ. ನಾಯವಾಗಿ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೀಲಿ. ನಿಂ ಯಿದ್ವತ್ತು ಕೇಳೋಕೆ ಊರೆಲ್ಲಾ ಸೇರೈತೆ. ನಮಿಗೂ ಆಸೆ ಆಯ್ತದೆ. ನಮಿಗ್ ತಿಳಿದ್ಕಟ್ಟೊ ನಾಯವಾಗೇ ಪೈಸಲ್ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ಊಂ! ಆಕ್ರಿ, ಯಾರ್ಡು ಮೊದಲೇ ಸವಾಲ್!’ ಅಂದ್ರು . . .

“‘ತುರಾ’ದೋರು ‘ನಮ್ಮೇ’ ಅಂದ್ರು . . .

“ನಿಜನಿಂಗಪ್ಪ ಐದ್ ನಿಮ್ಮ ಗುಡೀ ಒಳಕ್ಕೋಗಿ, ಇಸ್ವೇಸ್ವರನ ದರಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಕೈಮುಗ್ಗು, ಗುಡಿಯಿಂದ್ದೇ ‘ಎಕ್ ತಾರ್’ ಬಾರಸ್ತಾ ಒರಕ್ಕುಂದು, ‘ನಂಜುಂಡ ನಂಜುಂಡ ಚಿನ್ಮಯರೂಪ ನಿಜಲಿಂಗ ನಂಜುಂಡಾಂ’ತ ಆಡ್. ಮೂರ್ಸೇನೇ ಬಿದೋಯ್ತು ಜನ! ಅಂಗಾಡ್ಬಿಟ್ಟು, ‘ಬ್ರಹ್ಮನ್ನ ಯಿದಿಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ, ಯಿಸ್ನಾನ ಯಿದಿಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ, ನಂ ಸಿವನತ್ರ ಸುಳೀವಲ್ದು ಮಾಯೆ’ ಅಂತ ಲಾವಣೀ ಆಡಿ, ‘ಇದೇ ನನ್ ಮೊದಲೇ ಸವಾಲ್!’ ಅಂದ . . .

“ರಂಗಸಾಮಪ್ಪನೆ ಆವೇಸ ಬಂದ್ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ‘ಜೈ ರಾಜರಾಜೇ ಸ್ವರೀ’ ಅಂತೇಳಿ ಎತ್ತಿದ ನೋಡು ಲಾವಣೀನ! ಆ ವಯಸ್ಸಲ್ಲೂಡಾ ರಂಗಸಾಮಪ್ಪಗೆ ಅದೇನ್ ಸಾರೀರಾ ಅಂತೀಯ! ಉಡಾನ್ ಎತ್ತಿದ್ಬಿ, ಕೇಚ್ಚುಕೈ ಮುಟ್ಟು. ಆ ಸವಾಲ್ಗೆ ಎಂತಾ ಜವಾಬ್ ಕೊಟ್ಟು ರಂಗ ಸಾಮಪ್ಪ—‘ಬೇಷ್ ರಂಗಸಾಮಪ್ಪಾ! ಬೇಷ್!’ ಅಂದ್ಬಿಟ್ಟು ಸಬೆ ಯೋರೆಲ್ಲಾ . . .

“ನಿಜನಿಂಗಪ್ಪಾ ಏನ್ ಕಮ್ಮಿ ಪಿಂಡಾನಾ! ಆಕ್ಡಾ ಛಡಾ ಸವಾಲ್! ಅಲ್ಲಾ ಡೋಯ್ತು ಜನ! ಸಾಸ್ತ್ರಿಗೈಲ್ಲಾ ಮೂಗಿನ್ಮ್ಯಾಗ ಬೆಳ್ಳಿಟ್ಟೊಂಬುಟ್ಟು . . .

“ತಿರ್ಗಿ ರಂಗಸಾಮಪ್ಪ ಒಂದು ಚುಟುಕದಾಗ ಎಗರಿಸಿಟ್ಟಿ ಕಲ್ಕಿ ಸವಾಲ್ . . .

“ಯಿಂಗೇ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆಳ್ಳು ಗಂಟೆ ಆಗೋಯ್ತು . . .

“ಕಡೇಗೆ ‘ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ್ ಜರೆದೋರು ಮೂರ್ಗಕ್ಕೆ ಬದೋ ದಿಲ್ಲಾಂ’ತ ಸಾಸ ಇಟ್ಟು ನಿಜನಿಂಗಪ್ಪ. ಕುಂತಿದ್ದ ಯಜಮಾನ್ರಿಗೆ ಕೆಂಡದಸ್ಪು ಸಿಟ್ಟಿಂದೋಯ್ತು. ‘ಏನ್, ಸಾಸ್ತ್ರ ನಡಸೋಕ್ ಬಂದರೋ ನೀವು? ಇಲ್ಲಾ, ಯವಾರಾ ಮಾಡಾಕ್ ಬಂದರೋ?’ ಅಂತ ವೊಡೆ ಯೋದಕ್ಕೆ ಓಗ್ಬುಟ್ಟು. ಅಸ್ಪುರಲ್ಲೇ ರಾಮಾಜೋಸ್ರಾ ಕಾಯಂಗ್ಗಿ ಪಾಸಣ್ಣ ಇಬ್ಬ್ರಾ ಓಡೋಗಿ ಯಜಮಾನ್ರ ಕೈಗಾನಾ ಇಡ್ಕೊಳ್ಳಿದ್ಬಿ, ಉಕ್ಕೋಯ್ತಾನಿದ್ದು ತಲೆಗ್ಬು ಆ ರಾತ್ರಿ . . .

“ಸಾಸ್ತ್ರಿಗ್ಯು ಎಲ್ಲಾರ್ನೂ ಸಮಾದಾನಮಾಡಿ, ಬಾಸ್ವಾಮಾಡಿ, ಬುದ್ಧವದ ಯೋಳ್ಳು. ‘ಕಲ್ಕಿ’ಂದ್ರೆ ಏನು? ‘ತುರಾ’ಂದ್ರೆ ಏನು? ಅದಿಲ್ಲೆ ಇದಿಲ್ಲ, ಇದಿಲ್ಲೆ ಅದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಆವರೊಕ್ಕುಂಡಿರೋದು ‘ಮಾಯೇ’ನೆ. ಈ ಮಾಯೇನ ಜೈಸ್ತೋನೆ ಈ ಭೂಮಿಮ್ಯಾಗೂ ಮಾದೇವ. ಈ ದಿನ ವಾದ ಮಾಡೋರಿಬ್ಬೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಸಾಸ್ತ್ರ ತಿಳ್ತೋರು. ನಮ್ಮೇ ತಿಳಿದಿದ್ ಸಂಗಿ ಎಸ್ತೋ ಇವರಿಗೊತ್ತೈತೆ. ಯಿಂಗೇ ಎಲ್ಲಾರೂ ಓದಿ ಕಲ್ತು ಬುದ್ಧಿಮಂತ್ರಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮೇ ದೊಡ್ಡು, ನಮ್ಮೇ ದೊಡ್ಡಂತ ಯವಾರ ಮಾಡಬಾರ್ದು. ಈ ಪರ್ಪಂಚ ಸ್ತುಸ್ತಿ ಮಾಡಿರೋ ದೇವ್ರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕದ್ಯಾವ್ಡು ಇಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡದ್ಯಾವ್ಡು ಇಲ್ಲ. ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಂಬೊ ಕಣ್ಣು ಚಿಕ್ಕದ್ಯಾಡ್ತೊಬಾರ್ದು. ಸಿವನಿಗೂ ಸಕ್ತೀಗೂ ಬೇದ ಎಲ್ಲೈತೆ? ಸಿವನ ಸಕ್ತೀನೇ ಮಾಯೆ. ಸರೀರ ಬೇರೆ, ಸಕ್ತಿ ಬೇರೆ ಮಾಡೋದಕ್ಕಾಯ್ತದಾ? ಒಂದ್ರೊಳ್ಳೆ ಒಂದು ಸೇಕೋಂಡ್ರಿಲ್ವಾ ಜೀವ—ಜೀವ್ವ. ಎಳ್ಳೂ ಕೂಡೇ ಇರ್ಬೇಕು. ಬೀಜ ಮೊದ್ಲೋ ಗಿಡ ಮೊದ್ಲೋ ಅಂತ ವಾದಮಾಡಿದ್ರೆ ಕೊನೆ ಎಲ್ಲಿ? ಮೊದ್ಲೆಲ್ಲಿ?’ ಅಂತ ದೊಡ್ಡ ಬಾಸ್ವಾಮಾಡಿದ್ರು . . .

“ರಂಗಸಾಮಪ್ಪನಂತೂ ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚೊಂಚ ಪ್ರಗ್ಣೇನೆ ಬಂದಿರ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಂಗೇ ಗಾಡೀಲಿ ಮಲಗಿಸ್ಕೊಂಡು ಮನೇಗ್ ಸಾಗಿಸಿದ್ರು. ಮನೇಗೋದ್ರೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು—ಕೈ ಕಾಲು ಬಾಯಿ ಮುಖ ಕಣ್ಣು ಒಂದೂ ಸೋದೀನದಾಗಿಲ್ಲಂತ. ವೈದ್ಯ ಬಂದು ಯೋಳಿದ್ರು—ಲಕ್ಷ್ಮಾ ಒಡ್ಡಿ ದೇಂತ. ಆಮೇಕೆ ಒಂದೇ ದಿನಾನೆ ರಂಗಾಮಪ್ಪ ಇದ್ದದ್ದು. ತೀಕೋಂಬುಟ್ಟ. ‘ನಿಜ್ಜಿಂಗಪ್ಪನ ಸಾಪ ನಿಜಾ ಆಗೋಯ್ತು’ ಅಂತ ಆಡ್ತೊಂತು ಜನ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಂದೇಳಿದ್ರು—ತಲೆ ಒಳ್ಳೆ ರಕ್ತದ ಒಡತ ಯೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಿಂಗಾಗೋಯ್ತು ಅಂತ . . .

“ಅಲ್ಲಿ ಆಕಡೆ ಯಿಂಗೇ ಯಿಸ್ತೇಸ್ವರನ್ ಗುಡೀಲಿ ಮೇಳ ಸೇರಿ ದ್ದಾಗ ನಂಪೇಟೆ ಪಡ್ಡಿ ಉಡುಗ್ರೆಲ್ಲಾ ಸೇಕೋಂಬುಟ್ಟು ಯೀಕಡೆ ಒಂದ್ ಅನಾವುತ ನಡಸಿಬುಟ್ಟು. ಏನೂಂತೀಯಾ . . . ನಿನಗ್ ಗೊತ್ತೈತಲ್ಲಾ ನಂಪೇಟೆ ವಾಡ್ಕೆ. ಎಲ್ಲೂ ಕಾಮಣ್ಣನ್ನ ವುಣ್ಣಮೆ

ರಾತ್ರೇನೇ ಸುಟ್ಟಿ, ನಾವು ಬೆಳಗಿನ್ ಜಾಮ ಐದ್ಗಂಟಿ ಒತ್ತಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಅಚ್ಚೋದು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನೂ ಗುಡೀಲೇ ಇದ್ದಾಗ, ರಂಗಸಾಮಿ ಗುಡಿ ಬೀದಿ ಬಳೇವೇಟಿ ರಸ್ತೆ ಎಳೂ ಸೇರ್ತ್ಯೆತಲ್ಲಾ ಆ ಚೌಕ್ತಾಗ ಕಾಮಣ್ಣನ್ ಕಂಬ ನೆಟ್ಟುಟ್ಟು, . . . ಅದೇನ್ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಬಂತೋ ಅವರಿ . . . ಲೋ! ಕಾಮಣ್ಣನ್ನ ಚಟ್ಟ ಕಟ್ಟೋಣೋ! ಅಂತ ಮಾತಾಡ್ತೊಂಡು, ಎಳ್ಳು ಬೊಂಬು, ಗಳ, ಅಗ್ಗ, ಎಲ್ಲಾ ಜಮಾಯಿ ಚಟ್ಟಕಟ್ಟಿ, ಅದರ್ಮೇಗೆ ಆ ಎಳೇ ನಿಂಬೇಕಾಯಿ, ಆ ಅಂಕಮ್ಮನ ಮಗ ಗೋವಿಂದೂನ ಕಾಸೊಟ್ಟು ಪುಸಲಾಯ್ತು, ಎಣದಂಗೆ ಮನಿಗಿಟ್ಟುಟ್ಟು, ಅಗ್ಗದಿಂದ ಚಂದಾಗಿ ಕಟ್ಟುಟ್ಟು, ಉವ್ವಾ ಗಿವ್ವಾ ಆಕಿ, ಗಂದದ್ ಕಡ್ಡಿ ಅಚ್ಚಿ ಸಿಕ್ಕಿ . . . ಆ ಕೆಂಜನರಸಿಮಯ್ಯನ್ ಮಗನೆ ಸೀರೆ ಉಡ್ಡಿ, ಬಳೇ ತೊಡ್ಡಿ, ತಲೇ ಬಿರೇ ಆಕಿ, 'ನನ್ ಗಂಡ ಸತ್ತೋದೋ! ನನ್ ಮನ್ಮತ ಸತ್ತೋದೋ'ಂತ ಎದೆಎದೆ ಬಾಯ್ ಬಾಯ್ ಬಡ್ಡೋಂತೇ ಲೊಟ್ಟುಟ್ಟು . . . ನಾಕ್ ಜನ ಆ ಚಟ್ಟಾನ ಒತ್ತೊಂಡು, ಮುಂದ್ಗೆ ಮಡಕೇಲಿ ಬೆಂಕಿನೂ ಒತ್ತೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ರೂನೂ ಗೋಳಾಡ್ತಾ . . . ಬೆಂಗೂರ್ ಒಂಬತ್ ಬಾಗ್ಲೂ ಅಲ್ಲು, ತಂದ್ರಪ್ಪ ಚಟ್ಟಾನ—ನಾವು ಕಾಮಣ್ಣಂಗೆ ಬೆಂಕಿ ಅಚ್ಚೊ ಒತ್ತೆ ಸರ್ಯಾಗಿ . . . ಲೋ! ಯಾರೋ ಯಿಂಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದ್ರು? ಅಂತ ಕೇಳದ್ರೆ, ಒಬ್ಬನಾದರೂ ನಿಜ ಯೋಳ್ಳೇಕಲ್ಲ? ಅವನು ಇವನ್ನ ತೋರಿಸ್ತಾನೆ, ಇವನು ಇನ್ನಾರನ್ನೋ ತೋರಿಸ್ತಾನೆ . . .

“ಅಸ್ತ್ರಾಗೇ ಯಜಮಾನ್ಯ ಮನೇಯಿಂದ ಸಮಾಸಾರ ಬಂತು: 'ರಂಗಸಾಮಪ್ಪನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಗೋಯ್ತು. ಮೇಲುಸು ಎಳಿತಾವತೆ.' ಅಂತ . . . ಇಲ್ಲೋ—ಚಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದ್ ಆಗ್ಲೆ ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ, ಎಬ್ಬಿಸ್ತಾರೆ ಗೋವಿಂದೂನ! 'ಕಮಕ್, ಕಿಮಕ್' ಇಲ್ಲ. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಆನೇಕಲ್ನಂಗೆ ಕೊರಿತಾವತೆ. ಅಳ್ಳಾಡಿಸಿದ್ರೂ ಇಲ್ಲ, ಒಳ್ಳಾಡಿಸಿದ್ರೂ ಇಲ್ಲ. ನಿದ್ದೆಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಾಂತೀಯ? ಊಹೂಂ! ಅಸ್ತೆಲ್ಲಾ ಜನ 'ಗೋವಿಂದೂ! ಗೋವಿಂದೂ!' ಅಂತ ಕೂಗ್ತಾ ಇದ್ರೂ ಅಂಗೆ ಮನಗದ್ದ. ನಮಿಗ್ಲೂ ಬ್ರೀ ಆಗೋಯ್ತು. ಗುಂಡೆ ಜಲ್ಲಂದೋಯ್ತು.

ನಾನೇ ಎದೆಮ್ಯಾಗೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ನೋಡ್ತೇನೆ—ಉಸ್ರೇ ಇಲ್ಲ. ಮೂಗ್ನುತ್ರ ಬೆಳ್ಳಡದು ನೋಡ್ತೆ. ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನ್ ಗತೀಂತ ಎದೆ ಡವ್‌ಡವ್ ಅಂತ ಬಡ್ಕೊಳ್ಳೋದಕ್ ಸುರು ನಮಗೆಲ್ಲಾ—ತಕ್ಕಣಾನೆ ಓಡಿಸ್ತೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ್ನ: ‘ಯಾವ ಡಾಕ್ಟರಾದ್ರೂ ಪರ್ವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಾದ್ರೂ ಪರ್ವೇ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ಕೊಂಡೇ ಬಾ’ ಅಂತ . . .

“ಇತ್ಯಡೆ ಯಜಮಾನ್ರಿಗೂ ಸಂಗಿ ಯೇಳ್ಳಳಿಸಿದ್ವಿ. ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೀರ್ಗ ಕೊನೇ ಪರಾಣ ಎಳೇತಾ ಏತೆ. ಆದ್ರೂ ಅವರ ಮನಸ್ ಎಸ್ವೆ ದೊಡ್ಡೈತೆ ನೋಡು ಇತರರ್ಕಡೆ! ಒಂದೇ ಆರೆ ಓಡೇಬಂದು— ಕಾಮಣ್ಣನ್ನ ಸುಡೋತಾವ್ವೆ. ಬಂದೋರೆ ಗೋವಿಂದೂನ ನೋಡಿ, ತಲೇತಲೇ ಚೆಚ್ಚೊಂಡು—ಪರಾಣ ಒಂಟೋಗೈತೇಂತ. ಅವರ ಕಣ್ಣಾಗೂ ನೀರೇ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಾಗೂ ನೀರೇ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಯಿಸಾರಿ ಸ್ಪ್ಪು: ‘ಯೆಂಗೋಯ್ತೋ ಪರಾಣ? ಕೂಕೊಂಡ್ತೇನೋ? ಒಳ್ಳಾಡಿ ದ್ವೇನೋ? ಅಯ್ಯೋ! ಅಗ್ಗ ದಿಂದ ಕುತ್ತೆ ಗಿತ್ತೆ ಮೇಗ್ ಬಿಗಿದ್ದಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ? ಯಾರೋ ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಯೇಳಿದ್ದು? ಇದ್ಮಾಡಬೌದು, ಇದ್ಮಾಡ ಬಾದೂಂತ ಗೊತ್ತಾಗಾಕೆಲ್ವ? ವುಡಗ್ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡ್ಬಿಟ್ಟು ಅನಾವ್ತ ಆಗೋಯಿತ್ರಲ್ಲೋ? ಓಗ್ಗಿ, ಒತ್ತೊಂಡೋದೋರು ಆಗಾಗ ಇಳ್ಳಿ ನೋಡಿಲ್ಲೇನೋ? ಏನ್‌ಬಂತ್ರೋ ಈ ಕೆಟ್ಟುದ್ದಿ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ! ಯಾರ್ಗಿನ್ ಎಂಗಪ್ಪಾ ಸಮಾದಾನ ಯೋಳೋದು? ಊರ್ಗಿಲ್ಲಾ ನಗುಪಾಟ್ಟು ಆಗೋಯ್ತಪ್ಪಾ ನಂಬಾಳು!’ ಅಂತ ಗೋಳಾಡೋಗ್ಬಿಟ್ಟು. . .

“ಅಸ್ಮಲ್ಲೇ ಗೋವಿಂದೂನಾಯಿ ಅಂಕಮ್ಮನೆ ಯಾರು ಸಮಾ ಸಾರ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ್ರೋ ಏನೋ, ಬೀದೀ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಳ್ತಾ ಬಾಯ್ಬಿಡ್ಕೊತಾ ಬಂದುಟ್ಟು ಅಂಕಮ್ಮ. ಮಗನ್ನ ನೋಡ್ಬಿಟ್ಟು ಅವನೆದೇ ಮ್ಯಾಗೆ ಬಿದ್ದು ತಬ್ಬೊಂಡು, ತಲೆತಲೆ ಚೆಚ್ಚೊಂಡು, ‘ಅಯ್ಯೋ! ಯಾರ್ ಕೊಂದೋರು ನನ್ ಗೋವಿಂದೂನ? ಯಾಕ್ ಚಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಗ್ ಮಲಗಿಸಿದ್ದು, ನನ್ನ ಮಗನ್ನ, ಅಬ್ಬದ ವುಣ್ಣೇದಿನ? ಯೆಂಗ್ ಸತ್ತಾ? ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ವೋಯ್ತಲ್ಲಾ ನನ್ನತ್ತಾ!’ ಅಂತ ಗೋಳಾಡೋಗ್ಬಿಟ್ಟು ಅಂಕಮ್ಮ . . .

“ಅಸ್ಯೊತ್ಥೆ ಡಾಕ್ಟು ಬಂದು. ಬಂದ್ ನೋಡಿದ್ ತಕ್ಸಾಣೆ ಯೇಳ್ವೆಟ್ಟು—ಎಲ್ಲಾ ಆಗೋಯ್ತಂತ. ಅಂಕಮ್ಮ ಡಾಕ್ಟರ್ ಕಾಲ್ಗೆಳ್ಳ ಬಿಮ್ಮಗಿಡ್ಚೊಂಬುಟ್ಟು, ‘ನಾನ್ ನಿಪಾದ ಬಿಡೋಕಿಲ್ಲಾ. ಬದ್ಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟೇನೇ ನನ್ ಮಗನ್ನ. ಕೊಂದಾ ಕ್ಕುಟ್ಟಾರೆ ಎಲ್ಲಾ ರೂ ಸೇಕೊಂಡೂ’ಂತ ರಾದ್ದಾಂತ ಮಾಡಿದ್ದು. ನಾಕ್ಷನ ಬಂದೆಳದ್ರೂ ಅಂಕಮ್ಮ ಡಾಕ್ಟರ್ ಕಾಲ್ ಬಿಡ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಿಸೀನ್ ಆಸ್ತೆತ್ರೆ ಡಾಕ್ಟು ಕಾಲಿನ್ ಬೂಡ್ನಿನ್ನಾರಾನ ಅಂಗೇ ಸಡಲ ಮಾಡ್ಚೊಂಡು, ಬೂಡಸ್ಸು ಅಂಕಮ್ಮನ ಕೈಯಾಗೇ ಬುಟ್ಟುಟ್ಟು, ಗಾಡೀನತ್ತೊಂಡು ಓಡೇ ಪೋಗ್ಬುಟ್ಟು—ಇದೇನ್ ಗಾಸಾರ ಬಂತೂಂತ . . .

“ಊಗೂರೇ ಸೇರ್ಬುಡ್ತು ಜನ. ಅಂಕಮ್ಮನ್ ಕಡೆ ಬಂದುಗ್ಗು ಬಂದ್ಬುಟ್ಟು, ದೊಣ್ಣೆಗಳ್ಳ ಮಚ್ಚುಗಳ್ಳ ತಕ್ಕೊಂಡು—ತರದಾಕ್ ಬಿಡ್ಲೀವಿ ಎಲ್ಲಾ ರೂಂತ. ಅಸ್ಯೊತ್ಥೆ ಆತ್ತನ್ನೆಳ್ಳು ಜನ ಪೋಲೀ ಸ್ನೋರು ಬರ್ದೇಗಾನ ಇದ್ದಿದ್ರೆ . . . ಆಗೋಗ್ಬುಡ್ತಾ ಇತ್ತು, ಬೆಳಕು ಆರಿಯೋದ್ರೊಳಗೆ, ಮಾಬಾರ್ತ . . .

“ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪೋಲಿಸ್ನೋರ್ಡು ಯಿಸಾರ್ಲೆ ಗಿಸಾರ್ಲೆ ಎಲ್ಲಾ ನಡೀತು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕೋರ್ಟಿಗೋಗ್ಬೇಕಾಯ್ತು—ಕೈ ಪಿಯತ್ ಕೊಡಾಕೆ, ಸಾಕ್ಸಿ ಯೋಳಾಕೆ . . .

“ಹಾ! ಮುರ್ದೆ ಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲಾ: ರಂಗಸಾಮಪ್ಪ — ಗೋವಿಂದೂ ಸತ್ತೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ್ಡಾಗ, ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೇನಾಗ ತೀಕೊಂಬುಟ್ಟು.

“ಯಿಂಗಾಗೋಯ್ತು, ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ಪೋದ್ವರ್ಸ್ತು ಕಾಮ್ನುಬ್ಬ. ಯಜ ಮಾನ್ಸು ಸಂತೋಸಾನೇ ಪೊಂಟೋಯ್ತಪ್ಪ ತಮ್ಮ ಸಾಯುತ್ತೂ. ಮೂರ್ತಿಂಗ್ಗು ಬೀದೀಗೇ ಬರ್ನಿಲ್ಲ. ಗಳ್ಳೇ ಕಡೆ ನೊಕ ಇಡ್ನಿಲ್ಲ. ಕಾಮು ಣ್ಣನ್ನ ಕುಂಡ್ರಿಸೋದು ಬೇಡಾಂತ ಯಜಮಾನ್ರೇ ಅಂದ್ಬಿಟ್ಟು— ನಮಗಾಯ್ಬರಿಲ್ಲಾಂತ. ಈ ಸಾರೆ ಲೇಶನ್ ಕೊಡಾಕಿಲ್ಲಾಂತ ಎಳ್ತಾರೆ ಸರ್ಕಾರೋರು. ಉಡುಗ್ರೇನೊ ಕೂಡಿಸ್ಪೇಕೂಂತಾರೆ. ಎನೂ ಯಿಸೇಸ ಇಲ್ಲೆ, ಸಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಾದ್ರೂ ಕೂಡಿಸಿದ್ರೆ ಸಾಕೂಂತಾರೆ . . .

“ಮಗನ್ನ ಕಳೊಂಡ್ತೇಲೆ ಅಂಕಮ್ಮನೆ ವುಚ್ಚಿಡ್ತೋಯ್ತು. ಊರಿಟ್ಟೀ ಮೊಂಟೋದ್ರು ಅಂಕಮ್ಮ. ಸಾಲ್ಡೀನ್, ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ಅನಾ ವುತಗ್ಗು? ಯಜಮಾನು ಯೋಳ್ತಂಗೆ ಜನಾಯೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನಗೋ ಅಂಗಾಗೋಯ್ತು ನಮ್ಮಾಳು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಮರತ್ತುಡೋಕಾಯ್ತದಾ, ಚಿನ್ನಯ್ಯ?”

“ಔದ್ ಸಿಕ್ರಂಗಪ್ಪಾ, ನಮ್ಮೇ ಬರ್ಬೇಕಾ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗಾಶಾ ರಾನೂ? ಇಸ್ಪೂನೂ, ನಾನೇಳ್ತೇನೆ, ಎಳ್ಳು ವರ್ಸದಿಂದ ಅಣ್ಣಮನುತ್ಸವ ನಿಂತೋದ್ದಕ್ಕೇನೇವೇಯ. ಈ ಸಾರೆ ಅಣ್ಣಮನುತ್ಸವ ಶಂದಾಗ್ ನಡದ್ಬುಡ್ಡಿ—ಈ ಪೀಡೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಳದೋಯ್ತದೆ. ಈಚೆಗಂತೂ ಈ ಆಳ್ವಾವೀಲಿ ಅತ್ತತ್ ದಿವ್ನಕ್ ಒಂದೊಂದೆಣ. ಏನ್ ಬೂತಾನೇ ಐತೋ, ದೆಯ್ಯಾನೇ ಐತೋ, ನಾವೆಸ್ಪೂಂತ ಕಾವ್ಲಿರಾಕ್ ಆಯ್ತದೆ, ಒಂದೇ ಕಡೆ? ಜಾರ್ಕೆ ಬಾಳ, ನೀರೆಲ್ಲಾ ಪಾಚಿ ಕಟ್ಟೋಗೈತೆ, ಬಾವ್ಯಾ ಗಿಳಿಬೇಡೀಂತ್ರಂದ್ರೆ ಕೇಳ್ತಾರಾ? ನಾನತ್ಕಡೆ ಓದ್ರೆ, ಇತ್ಕಡೆ ಇಳಿ ತಾರೆ. ಮನೇಲಿ ಯವಾರ ಗಿವಾರ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ಬಂದು ಪರಾಣ ಕಳೊತಾರೋ, ಇಲ್ಲಿದ್ರೆ ಜನಾ ಎಲ್ಲಾ ಯೋಳೋವಂಗೆ ದೆಯ್ಯಾನೇ ಯೆಳ್ಳೊಂಡ್ಬುಡ್ತದೋ—ಆ ಸಿವನೇ ಗೊತ್ತು” ಅಂದ, ಇದುವರೆಗೂ ಕತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ.

೪

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನನಗೆ, ‘ಆ ದೆವ್ವದ ಗೋಣೇ ಮರದ ಹಿಂದಿನ ಹಾಳುಮನೆ ಯಾರದು? ಯಾಕೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ವಾಸವಾಗರೋಲ್ಲ?’ ಅಂತ ಕೇಳಬೇಕೂಂಬೋ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿ, ‘ಚಿನ್ನಯ್ಯ? ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲ, ಆ ಗೋಣೇಮರದ ಹಿಂದಿರೋ ಆ ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಕಲ್ಮನೆ? ಅದು ಯಾರ್ದು? ಯಾಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಜನ ವಾಸ ಮಾಡೋಲ್ಲ?’ ಅಂತ ಕೇಳಿಯೇಬಿಟ್ಟೆ.

ಚಿನ್ನಯ್ಯ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, “ಯಾರೂ? ಗೇಟ್ ಬಾಗಲ್ಮನೇ ನಾಣಪ್ಪನೋರ ಮಕ್ಕಳಾ ನೀವು! ಸುಮ್ಮಿರಿ ಬುದ್ದಿ. ಈ

ಚಿಕ್ಕಯಿಸ್ನಾಗ ಅದೆಲ್ಲಾ ಕಿವ್ಯಾಗಾಕ್ಕೊಬಾರ್ದು. ಜೀವಕ್ ದಿಗಿಲ್ಲಟ್ಟಿ ಏನಾದ್ರೂ ಕೆಟ್ಟದಾಗ್ಬೋದು. ಬೇಡಿ, ಬುದ್ಧಿ, ನಿಮಗಾಯಿಶಾರ ಎಲ್ಲಾನೂವೇ. ನೆನಿಸಿಕೊಂಡ್ರೇ ನಮಗೇ 'ಜಲ್' ಅಂತದೆ ಎದೆ. ಈಟೊತ್ತಲ್ಲಿ ಅದರ ಗ್ಯಾಪ್ಕಾನೂ ಮಾಡ್ಬಾರ್ದು. ಚಿಕ್ಕೋರು ನೀವು. ಒತ್ತಾಯ್ತು, ಮನೇಗೋಗಿ ಬುದ್ಧಿ. ಯಾರ್ಜೊತೇಲಿ ಬಂದ್ರಿ? ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ್ ಜೊತೇಲಾ? ಅಯ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕುಡುಗರ್ ಇಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಕರ್ಕೊಂಬರ್ಬಾರ್ದಂತ ತಿಳಿಯಾಕಿಲ್ವ ನಿನ್ನೆ?" ಅಂದ.

“ಆ ಚಿಕ್ಕಯ್ನೋರ್ ಗುಂಡೆ ಯೆಂಗೈತೇಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ನಿನ್ನೆ. ನೂರ್ ರೂಪಾಯ್ ಬಾಜಿ ಕಟ್ಟೀನಿ ನಾನಾ ಬೇಕಾದ್ರೆ. ರಾತ್ರಿ ಸರ್ಕೊತ್ತಾಗ ಆ ಗೋಣೀಮರ ಅತ್ತಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೀನೇನ್ ಗುರುತಿಟ್ಟಿ ರ್ತಿಯೋ ಅದನ್ನಾ ನ ತಂದೊಟ್ಟಿ ಒಪ್ಪೋಂತೀಯ ಅವರ ದೈರ್ಯಾನ?” ಅಂದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ.

ಅದಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯ “ಸುಮ್ಮೆ ಮಾತಾಡ್ಬೇಡ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಯಿಶಾರಾನೇ ತಿಳಿದೆ. ನಿನ್ನೇನು ಗೊತ್ತೈತೇಳು, ಆ ಆಳ್ವನೆ, ಈ ಗೋಣೀಮರದ ರಾಸ್ಯ? ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮೊರ್ಸದಿಂದ ಇದೇ ಸಾಕ್ರೀಲಿದ್ಲೀನಿ ನಾನು. ಜಯಿನ್ರ ಪದ್ಮಯ್ಯಾ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ ಮನೆ ಅದು. ಸರಾಪ್ಪಟ್ಟಿ ಗೋವಿಂದ್ನೆಟ್ಟು ಅವ್ರ ತಂದೇವ್ರೆಸರ್ಗ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ಆ ದೊಡ್ ಕಲ್ಕಟ್ಟಿ ಬಾವಿ. ಮೂರ್ ಮಾಡಿ ಕಮಲಮ್ಮ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಆ ಸತ್ರ. ಇಸ್ವನ್ನೂನೂ ಇನ್ನೂ ನಾನೇ ನೋಡ್ಕೊಂತಿದೀನಿ. ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ವಾ ಇದರ ಎಲ್ಲಾಯಿಶಾರ?” ಅಂದ.

“ಅಂಗಾರೆ, ಯೇಳು, ಚಿನ್ನಯ್ಯ. ನನ್ನೂ ಬೋ ದಿನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನೇ ಕೇಳ್ಬೇಕೊಂತಿತ್ತು. ನೀನೇಳಿದ್ರೇನೆ ಸೈ. ಲೋ ಚಿತ್ರಂಗ, ಯಾರ್ನಾದ್ರೂ ಓಡ್ನಿ ಮಿಠಾಯ್ ಲಚ್ಚೈಯ್ಯಂಗ್ನೀಯಿಂದ ಒಂದ್ರೂ ಪಾಯ್ಗೆ ಜಾಂಗೀರೂ ವಡೇಸೂರಪ್ಪನಂಗ್ನೀಯಿಂದ ಒಂದೆಂಟಾಣೆ ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಮಸಾಲ್ವಡೆ ತರ್ನು. ಇವತ್ತು ಚಿನ್ನಯ್ಯನೆ ಅಬ್ಬಾ ಮಾಡ್ ಸ್ಪಿಡೋಣ. ಯೇಳು, ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ಆ ಆಳ್ವನೆ ಕತೇನೆಲ್ಲಾ” ಅಂದ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ.

“ಒಳ್ಳೇ ಗಾಶಾರಕ್ ಬಂದನಲ್ಲಪ್ಪಾ ನಾನಿವತ್ತಿಲ್ಲಿಗೆ! ಬೇಡ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಪ್ಪಾ, ಆ ಯಿಶಾರಾನೆಲ್ಲಾ ಈಟೊತ್ತಲ್ಲಿ ಕೇಳಬ್ಬಾರ್. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕೋರು ವಯಸ್ಸಾಗ” ಅಂತ ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಎಷ್ಟೋ ಹೇಳಿದ.

ಅದಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ “ಏನ್ ನಾವು ಯೆಂಗಸ್ತು ಕೆಟ್ಟೋದಪ್ಪಾ ಯೆದರೊಳ್ಳಾಕೆ! ಎಂತೆಂತೊ ಸಮಾಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದೀವಿ. ನೀನೇನೂ ನನ್ನೆ ಪುಕ್ಕಲುಟ್ಟಿಸ್ತೇಡ. ಜಿಲೇಬಿ ವಡೆ ಬರ್ತದೆ. ಯೇಳು. ಇನ್ನೂ ಎಂಟಗಂಟಿ ಒಡ್ಡಿಲ್ಲ” ಅಂದ.

“ಅಂಗಾದ್ರೆ ನಿಮ್ಮೆಯರ್ ಕಣಪ್ಪ. ಅಣ್ಣಮ್ಮಾಯೀನೇ ದಿಕ್ಕು ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೂರ್. ಬಾಳ ದೊಡ್ಡತೆ ಅದು. ಯೆಂಗಪ್ಪಾ ಮೊದಲ್ಮಾಡ್ತೀ?”

ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ನಾವು ಐದೇ ಜನ: ಚಿಕ್ಕರಂಗ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ನಾನು. ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಏನೋ ಯೋಚನೆಮಾಡಿ, ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟ.

ನನಗೆ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಯಾಯಿತು.

ದೆಯ್ಯದ ಮನೆ

ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಹೇಳಿದ:

“ನಂಗ್ ಚಿನ್ನಾನ್ ನೆಪ್ಪೈತೆ. ಕೆಲ್ಸಕ್ ಸೇಕೊಂಡಿನ್ನಾ ವರ್ನ್ ವಾಗಿರ್ದಿಲ್ಲ. . . . ಜೈನ್ ಪದ್ಮಯ್ಯ ಕಟ್ಟಿಸ್ ಮನೆ ಅದು. ಆಗಲೇ ಆಳ್‌ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆಯ್ಬರದ ಮನೇಂತೇಳಿ ಯಾರೂ ಓಗಿ ಸಂಸಾರ ಅಲ್ಲಿ ಉಡ್ಡಿಲ್ಲ. ಅವನೆಣ್ಣೇಗೆ ಚಯರೋಗ ಇತ್ತು. ವೈದ್ರೇಳಿದ್ರಂತೆ: ‘ಒಳ್ಳೇ ಗಾಳೀ ಬೆಳ್ಳೂ ಇದ್ದು, ಸುದ್ವಾಗಿರೋಕಡೆ ಇದ್ದೆ ವಾಸಿಯಾಗ್ತದೆ. ಅಂಗಲೆ ಸೇಟಿ ಓಣೇಲಿರೋ ಗಲೀಜ್ಜನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ರೆ ಈ ರೋಗ ವಾಸ್ಯಾ ಗಾಕಿಲ್ಲಾ’ ಅಂತ. ಪದ್ಮಯ್ಯ ಇತ್ತಾಳೆ ತಾವುದ್ ಸಾಮಾನ್ ಯಾಪಾರಮಾಡ್ತಿದ್ದ. ದುಡ್ಡೂ ಮೊಸ್ತಾಗಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಸ್—ಈ ಕೆರೇ ಏರಿಮೇಲೆ, ಆ ದೊಡ್‌ಮಾಡೀ ಮನೇನ. ಮಕ್ಕಿರ್ದಿಲ್ಲ, ಪದ್ಮಯ್ಯನ್ನೆ. ಸರಿ, ಇಲ್ಲಿಬಂದು, ಸಂಸಾರಾ ಉಡ್ಡು. ಮೂರೊರ್ಸ ಸಂಸಾರಾ ನಡ್ತಿದ್ರಂತೆ. ಅವಮ್ಮಂಗಿ ವಾಸೀ ಆಗ್ತಿಲ್ಲ. ತೀಕೊಂಬುಟ್ಟಂತೆ ಕೆಟ್ ನಕ್ಕತ್ರದಾಗ. ಯೆಣ್ಣಿ ಸತ್ತೇಕೆ, ಪದ್ಮಯ್ಯ, ತಲೇಮ್ಯಾಗ್ಬಟ್ಟಿ ಆಕ್ಕೊಂಬುಟ್ಟು ಒಂಟೋದ್ದಂತೆ—ವೊಂಬುಚಕ್ಕೋ, ಸ್ರವಣಬೆಳ್ಳೊಳಕ್ಕೋ.

“ಕೊಂಚ್ಚಿನ ಆದ್ದೇಕೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಆ ಮನೇದು ಕಿಟಕೀ, ಬಾಕಲು, ಎಲ್ಲಾ ಯಾರ್ಯಾರೋ ಪಟಂಗು ಕಿತ್ಯೊಂಡೋದ್ರಂತೆ. ಕೆಟ್ ನಕ್ಕತ್ರದಾಗ ಸತ್ತಲ್ಲಾ ಅವಮ್ಮ, ಅದ್ಕೆ ಒಬ್ಬಾ ಬರಿಲ್ಲ ಆ ಮನೇಗೆ. ಅಂಗೇ ಆಳ್ಬಿದ್ದೋಯ್ತು ಆ ಮನೆ. ಆಮೇಲೇನೇನೇಯೇ ನನ್ಯಾವಲ್ಲಾ ಕಿದ್ರು ಕೋಟಿ ಆಪಿಸೋರು, ಐದ್ರೂಪಾಯ್ ಸಂಬ್ಬ ಗೊತ್ತಾಡಿ. . . ಈಗ್ ನಾನ್ ಕೆಲ್ಸಕ್ಸೇರೇ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟ್ಟಿಸ್ ಆಗೋಯ್ತು. ಯಾರವ್ರೆ ನನೆ? ಇರೋ ಒಬ್ಬಗ್ಯೂ ಸುಕವಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ಅವಳ್ಗಂಡನತ್ರ, ಯಸ್ವಂತ್ತುರದಲ್ಲ. ನಾನೇ ಆವಾಗಾವಾಗ ಓಗಿ ನೋಡ್ಕೊಂಡ್ಕಿರ್ದೀನಿ . . .

“ಬಿಸಿಲ್ಕಾಲ ಆಗ. ಯಾರೋ ಮದರಾಸ್ ಕಡೇಯಿಂದ ಬಂದು, ರೈಲಿಳಿದು—ಮಳೆಯಾಳೀ ಜನ. ಒಬ್‌ಗಂಡ್ನ, ಅವನೆಣ್ಣಿ, ಒಂದ್ ಕೈಮೊಗ—ಜೀವ್ಣ ಉಡ್ಕ, ಈ ಊರ್ಗೆ. ತೋಟದಪ್ಪನ್ ಸತ್ರದಾಗ

ಇಳಿಕ್ಕೊಂಡ್ರಂತೆ. 'ಇಲ್ಲಿ ನಿಂಗಾಯತರ್ರೇನೇ ಜಾಗಾ ಕೊಡೋದು, ಮೋಗಿ' ಅಂತಂದ್ಬುಟ್ಟಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪೋಲೇಪರೋರ ಸತ್ರಕ್ ಬಂದ್ರೆ, 'ನಿವೇರಿ ನಡಿಲೆಸ್ತಿದ್ವೀವಿ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗಾ ಸಿಕ್ಕಾಕಿಲ್ಲಾ'ಂತ ಅಂದ್ಬುಟ್ಟಂತೆ. ಇನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನ್ ಸತ್ರಕ್ಕೋದ್ರೆ, ಬ್ಯಾಂಬೆಲ್ಲಾ ಸೇಕೊಂಬುಟ್ಟು, 'ಆಗೋಕಿಲ್ಲಾ'ಂತಂದ್ಬುಟ್ಟಂತೆ. ಅಂಗೇ ಇಂಗೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ತಿರ್ಗಾಡಿ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ನಮ್ಮತ್ರಕ್ಕಂದ್ರು. ಪಾರ್ಪತೇಗಾರ್ ಲಚ್ಚೀಪತಯ್ಯೋರು ಊರಾಗಿರಿಲ್ಲ ಆ ದಿನ. ಅವ್ರಷ್ಟೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾಗೂ ಇಳಿಕ್ಕೊಳ್ಳಾಕೆ ಜಾಗಾಕೊಡಾಕೆ ರೂಲೀಸ್ ಇಲ್ಲ. ಪಾಪ, ಅಲ್ಲಾಡೀ ಅಲ್ಲಾಡೀ ಅವ್ರನೂವೆ ಕಂಗಾಲಾಗೋಗಿದ್ರು. ಕೈಮೊಗ ಒಂದ್ಕಡೆ ಅಸಿನ್ನೆ 'ಕಿರೋಂ'ತಳ್ತರೋದು. ನಾನು ಅವರ್ಮೆ 'ಇಲ್ಲೇ ಕುಂತೊಂಡಿರೀ, ಆಲ್ತಂದೊಡ್ವೀನಿ ಮೋಗೇಗೆ'ಅಂತ ಜಲ್ಲಿ ವರದಪ್ಪೋರ್ ಮನೇಗೋಗಿ, ವರದಪ್ಪೋರ್ ಎಣ್ಣೆ ಆತ್ರ ಸಂಗ್ವೀನೆಲ್ಲ ತಿಳ್ಳಿ. . . , ಆಯಮ್ಮ—ವರದಪ್ಪ ನೆಣ್ಣೆ ಚಿನ್ನದಂತಾ ಯೆಂಗ್ಗು—ಒಂದ್ ತಂಬೆ ತುಂಬ ಬಿಸೀ ಅಸೀ ನಾಲ್ ತಂದುಕೊಟ್ಟು—ಆಯಮ್ಮನ್ ಮನೆ ನೂರ್ಮನೆ ಆಗ್ಲಪ್ಪಾ . . . ಆ ಆಲ್ ತಗೊಂಡ್ಬಂದು ಕೊಟ್ಟಿ . . . ಕಣ್ಣೀರ್ಬಿಡ್ವ ನನ್ನೈಯಿಂದ ಇಸೊಂಡು, ಆ ಮಳೆಯಾಳೇ ಯೆಂಗ್ಗು, ಕೂಸಿಗೊಟ್ಟೇ ತುಂಬ ಎರದು, ಇನ್ನೊಂದ್ಬಲಕ್ಕೇಂತ ಒಂದ್ವೀಸಾಯ್ತುಂಬ ತುಂಬಿಸೊಂಡು, ಮಿಕ್ಕಿ ದ್ವನ್ನ ಗಂಡನೂ ಕೊಟ್ಟು, ತಾನೂ ಕುಡ್ವು, 'ಎನ್ನ ಪಣಂ?' ಅಂತಾ ನನ್ನೇಳಿದ್ವು. ನಾನು 'ಯಾರೋ ದರ್ಮಕ್ ಕೊಟ್ಟುಲು, ದುಡ್ವೇಡಾ' ಅಂತ ಸನ್ನೇಲೆ ಏಳ್ವೆ. ಆಮೇಕೆ ಓಟ್ಟಿಂದ ಅನ್ನಾ ತರಿಸೊಟ್ಟಿ. ಅದ್ವೆ ಅವ್ರೇ ದುಡ್ವಕೊಟ್ಟು. ಊಟಾ ಮಾಡಿದ್ ಮೇಕೆ ಮನೀಗೊಳ್ಳಾಕೆ ಜಾಗಾ ಕೇಳಿದ್ರು. ಕೊಟ್ಟಿದ್ರೆ ನನ್ನೇನೂ ಅನ್ನಿರಿಲ್ಲ ಪಾರ್ಪತೇಗಾರ್ರು. ಆದ್ರೂ ರೂಲೀಸಿತ್ತಲ್ಲಪ್ಪಾ. . . . ಏನ್ ಮಾಡೋಕೂ ತೋರ್ಬಿರಿಲ್ಲ. ಕಡೇಗೊಂದ್ ನಾಂದ್ರ ಅಚ್ಚೊಂಡು 'ನನ್ನೊತೇಲಿ ಬನ್ನೀ'ಂತ ಅವರ್ಮಾ ಕರ್ಕೊಂಡು ಕರ್ತಂದೆ, ಈ ಆಳ್ವನೇಗೆ. ಮಾಡೀಮೇಗೆಲ್ಲಾ ಗುಡ್ವಿ ಸುದ್ದಾ ಮಾಡ್ವೊಟ್ಟು, ಒಂದೆಣ್ಣೆ ಬತ್ತೀನೂ ಅತ್ತೀಸೊಟ್ಟು—'ಇವತ್ ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೊಳ್ಳಿ. ನಾಳೆ ನಂ ಪಾರ್ಪತೇಗಾರ್ ಬರೂತ್ತೂ

ಸತ್ರದಾಗ ಜಾಗಾ ಕೊಡೀಸ್ತೀನೀ'ಂತ ಯೇಳಿ ನಾನ್ಬಂದ್ಬಟ್ಟಿ. ಅವು ಆಸ್ತೆ ಆಸ್ತೊಂಡು ಆಲ್ಲೇ ಮನೀಕೊಂಡು.

“ಬೆಳ್ಳಾಗತಲ್ಲ ಓಗಿ ನೋಡ್ಡಿ. ಆ ಯೆಂಗ್ನುತ್ವಾಟದ್ವಾ ವೀಂದ ನೀರ್ದಂದೊಂಡು, ಗಂಡಾಯೆಂಡ್ರೂ ಯಿಬ್ರೂ ಸೇರ್ಕಂಡು ಮನೇ ನೆಲ್ಲಾ ಗುಡ್ಡಿ, ತೊಳೂ, ಮನೇ ಮುಂದೆ ಸೆಗಣೇ ಆಕ್ಸಾರ್ನಿ, ಬೋ ನಾಜೋಕ್ ಮಾಡ್ಬಿಟ್ಟಿದ್ರು, ಆಸ್ತೊತ್ತೇನೇ ಮನೇನೆಲ್ಲಾ. ಕೈಮಗ ಆಡ್ಕೊಂತಿತ್ತು ಪಡಸಾಲೇಲಿ. ನಾನ್ ಬಂದದೊಡ್ಡಿ, ಆ ಯೆಂಗ್ನು ಒಂದ್ಬಟ್ಟಿ ತುಂಬ ಅವ್ರೂರಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ತಿಂಡಿಗಳ್ಳ ತಕ್ಕೊಂಬಂದು ನನ್ಮಂದಿಟ್ಟು, ‘ತಗೋಬೇಕೂಂ’ತ ನಗ್ನಗ್ತಾ ಯೇಳದ್ರು. ನಾನು ರೋಟು ಮಾತ್ರ ತಕ್ಕೊಂಡು, ‘ಸಾಕೂ’ಂತಂದ್ಬಿಟ್ಟಿ. ಆಯಮ್ಮ ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದ್ರು. ನೋಡು ಸಿಕ್ರಂಗಪ್ಪಾ. . . ನಂಗಿಷ್ಟ ವಯಸ್ಸಾಯ್ತು. . . ನನ್ ಜೀವ್ಮಾನ್ದಾಗೇ ನಾನೊಡ್ಡಿಲ್ಲಾಪ್ಪ ಅಂತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇದ್ದ ಯೆಂಗ್ನು. ಸಾಕ್ಸಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಂಗಿದ್ರು ಆಯಮ್ಮ. ಯೋಳ್ತಾರೆ— ‘ಮಳೆಯಾಳಿ ಯೆಂಗ್ನು ಬೋ ಚಿಲುವೇರೂ’ಂತ . . .

“ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಯೆಂಗೋ ಆ ಆಳ್ವನೇನೇ ನಾಜೂಕ್ತಾಡ್ ಕೊಂಬುಟ್ಟು ಆಲ್ಲೇ ಸಂಸಾರ ಊಡ್ಬಿಟ್ಟು. ನಂ ಪಾರ್ಪತೇಗಾರೂ ಯೇಳದ್ರು—‘ಇದೊಳ್ಳೇಳು. ಸದ್ಯ ಆ ಮನೇಗೆ ಯಾರೂ ಬರ್ತಿಲ್ಲ. ಇವ್ರಾದ್ರೂ ಇದೊಂಡು ಒಂದು ಜೀವ್ಕೆ ತರ್ಲಿ ಆ ಮನೇಗೇ’ಂತ. . . ಆ ಗಂಡಸ್ಸೆ ಮರಗೆಲಸ ಬೋ ಚಿನ್ನಾಗ್ಬರ್ತಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಅಂಗ್ಲಿ ದೊಡ್ ಮುನ್ನಾಮಪ್ಪ ಮಾಡಿಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ತಿದ್ದ ಒಸ್ತಾಗಿ. ನಾನು ಆ ಮಳೆ ಯಾಳದೋನ್ನ ಕರಕೊಂಡೋಗಿ ಅವರತ್ರ ಕೆಲಸಕ್ ಸೇರಿಸ್ಬಿಟ್ಟಿ. ಅವನೈಲಸ ನೋಡಿ, ಮೂಗಿನ್ನೇಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಟ್ಟೊಂಬುಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡುನ್ನ್ ಮಪ್ಪ! ಯೇಳ್ತ—‘ಇದ್ದಾವೆ ನಂ ಜನಾನೂ! ಯಾಕೆ, ಮುದ್ದೆ ಒಡೆ ಯಾಕೆ! ಸರಿಯಾಗಿ ತೋಪ್ಪ ತಳ್ಳಾಕ್ ಬರಾಕಿಲ್ಲ, ಆಂಕರ್ಪ ಎಷ್ಟು? ಇಂಥಾ ಪರಮಾಕ್ನಿ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲೆಂದ್ಬರ್ಬೇಕೂಂ’ತ. . . ಆಂಗೇ ಇಂಗೇ ಕುದುಕೊಂಬಿಡ್ತು ಅವ್ರು ಸಂಸಾರ. ಅಲ್ಲೊಂದಲಗೆ ಇಲ್ಲೊಂದಲಗೆ ಜಮಾಯ್ಸಿ, ಕದಾ ಕೆಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ಕೊಂಬುಟ್ಟು, ಆ

ఆళ్మనేగే. ఎస్వాద్రా కేలస కల్రోను! సుకనాగిత్తప్పా అవ్ర సంసార.

“యింగిరొవాగ, నోడు పుట్టల్లప్పా, సంతోసప్పాగి రోలర్న కండ్రే, ద్యావిగూ ఒట్టే ఊరినా? అవి ఊరిగ్బంద్ ఎళ్లీ తింగ్లల్లి కాణిస్కోండ్లు, కేట్టజర, జందర్నంగిద్ ఆ జిక్క గూగే. టెత్తి ఏన్ కమ్మి మాడ్చిల్ల. డాక్టర్గళ్లీన్ కమ్మి కజుర మాడ్చిల్ల. సంపాద్దిద్దు, అవరత్రిద్దిద్దు, ఎల్లా కజుర మాడిదు—ఊళిసాకాగ్నిలల్లప్ప ఆ జిక్ జీవాన. తీకొంతు. ఆయమ్మన్ దుఃఖాన నోడకాకాగ్గు, యోళాకాగ్గు. మణ్ మాడాక్ బిడువోల్పు సత్తగాన. యేత్త కళ్ళల్పా అదు! సత్ మగాన తోట్లల్ ఆక్తా గ్తాళి ఆయమ్మ. ఆడేళత్తాళి. ఎదే ఆల్ కుడసాక్ ఓగ్తాళి. సత్ మగ ఆల్ కుడియోదా యేంగప్పా? అద్మోడి నోడి అళత్తాళి. బోల కస్త్ ఆగోయ్త్తప్ప ఆయమ్మన్న సమాదానమాడి, ఆ మగాన మణ్మాడాకే. . . . తుంబిద అనాసే, బోల గాళికాల, ఆశాడమాస ఆదు. . . .”

సుబ్బయ్య—“ఇదూ ఆశాడమాసానే జిన్నయ్య. బోలశా బరొల అమావాసేగే ఇరబేకు, ఆ మగ తీకొండ్దు.”

జిన్నయ్య—“ఇబ్బిదిబ్బిదు, సుబ్బయ్య, నిలనేళోదు. యాకంద్రే, ముందక్కేళ్లీని, ఆ యిసార ఎల్లా ఇన్నూ బర్మాండ ఐతే. . . . గండా ఎండ్రా మగన్న కళకొండ దుఃఖ్తాగ ఆవ త్తేల్లా గోళాడ్తిదు. ఇబ్బా ఊపాస, నిరూ సా ముట్టిల్ల. యార్యారోల బంద్ ఏనేనోల సమాదానా మాడ్చా—ఏనూ పర్యోజనిల్డి ఓయ్త్తు. మగా ఆడ్తిద్ ఆటద్ సామానోళ్ళిట్ కొండు ఆయమ్మ దుఃఖపట్టద్ నోడిద్రే—‘దేవు ఈ మక్కళ్ళ క్కొడోద్యాకే? కిత్తోళ్ళోద్యాకే?’ అన్నిస్త ఎల్లార్నూ. ఆవోత్తు నన్నూ ఊటి సేర్చిలల్లప్ప. రాత్రి మనికొండ్రే నిద్ది బర్పొల్లు. ఆ మగాన గ్యాప్పానే బర్తిత్తప్ప. మనే బాక్లత్త వోగోల

ಅಸ್ಯೋತ್ಥೆ ಆ ಮಗಾ ನೆಗ್ತಾನೆಗ್ತಾ... ಚಂದರ್ನಂಗಿರೋದು...
 ಆಯಮ್ಮಂಗೇ ಆ ಮಗ... ಇನ್ನೂ ಬಾಯಿ ಮಾತ್ಪರದು... 'ತಾತಾ
 ತಾತಾ'ಂತ ಓಡ್ ಬರಿತ್ತಪ್ಪ ನನ್ ತಾವೈ! ನೋಡು, ಸಿಕ್ರಂಗಪ್ಪಾ,
 ನಾನೂ ಈ ವಯಸ್ಸಾಗ ಎಸ್ಯೋ ಸಾವೊಳ್ ನೋಡಿದ್ವೀನಿ; ಆದ್ರೆ
 ಆಡಾಡ್ತಾ ನೆಗನೆಗ್ತಾ ಇರೋ ಎಳೇ ಮಕ್ಕಳ್ ಸಾವೈತಲ್ಲಾ—ಒಟ್ಟಾ
 ಗಿನ ಕಳ್ಳೆಲ್ಲಾ ಅಂಗೇ ಕತ್ತರಿಸ್ಕೊಂಡ್ ಈಚೇಗ್ ತರ್ಪೈತಪ್ಪಾ...

“ಯೆಂಗೋ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತೆ ಎದ್ದಿಟ್ಟು ಕೈಕಾಲೋದ್ದೇಲೆ... ಈ
 ಗಂಡ ಯೆಂಡರ್ಗತಿ ಏನಾಯ್ತೋಂತ ಸಂಕ್ಟೆ ಆಯ್ತು... ವೋದೆ, ಅವು
 ಮನೇತಾಕೆ. ಏನ್, ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ! ಪಾಪ, ಸುಸ್ತಾಗಿ ಬಿದ್ಕೊಂಡವ್ರೇ
 ನೋಂತ ಒಂದಂಟಿ ಬಿಟ್ಟೊಂಡೋಗಿ, ತಿರೂ ನೋಡ್ಡಿ—ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ!
 ಬಾಕಲ್ ತಟ್ಟಿ—ಸದ್ದಿಲ್ಲ! ಕೂಗ್ಡಿ, ತಿರ್ಗೂ ಬಾಕಲ್ ತಟ್ಟಿ—ಏನೂ ಸದ್ದಿಲ್ಲ!
 ಮಸ್ಲಾ ಮಗೂನ ಮಣ್ಣಾಡಿದ್ ತಾವೈ: ಮಸಾಣಕ್ ಏನಾದ್ರೂ
 ಓದ್ರೋ ಏನೋಂತ ಬಾಕಲ್ನುಕ್ಕೆ—ಅಂಗೇ ತೆರೀತು! ಬಾಕ್ಲಾಕೇ
 ಇರ್ದಿಲ್ಲ! ಒಳಗಡೆ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ತೊಟ್ಟೂ ಬಟ್ಟೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದು. 'ಮನೇನ
 ಯಿಂಗೂ ಬಿಟ್ಟೋಯ್ತಾರಾ! ಇವ್ರಿಗೇನ್ ಬುದ್ದಿ ನೆಟ್ಟೆಲ್ಲಾ? ಬೋಶಾ
 ಮಾಡಿ ಮ್ಯಾಗಿದ್ವಾರೋ ಏನೋ'ಂತನ್ನೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿತ್ತಿ ಮಾಡೀ
 ಮ್ಯಾಕ್ ಅತ್ತೋಗಿ, ನೋಡ್ಡಿ. ಅಲ್ಲೂ ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಮೆಟ್ಟು ಪಕ್ಕಾಗೇ
 ಇದ್ದ ಬಾಕಲ್ನು ನೂಕಿ ನೋಡ್ವೇನಿ—ಸಿಕ್ರಂಗಪ್ಪಾ! ತಿಮ್ಮಯ್ಯೋರಾ!
 ಸಿವನೈಗಾಣೆ ಇಟ್ಟೊಂಡೇಳ್ದೇನಿ: ಆ ಮಳೆಯಾಳ ಗಂಡ್ನು ಕುತ್ತೇಗ್
 ನೇಣಾಕೊಂಡು ಅಗ್ಗದಿಂದ, ಸೂರ್ದಿಂದ ತೂಗ್ಬಿದ್ದಾನೆ. ನೋಡೂತ್ತೂ
 ನನ್ನಲೆ ತಿರುಗ್ಬಂದ್ವಿತ್ತಪ್ಪ! ಘಟ್ಟಾಗಿ ಕಿಟ್ಟಿ ಕಂಬಿಗಳ್ಳು ಇಡ್ಕೊಂಡ್
 ನಿಂತೊಣ್ಣೆದ್ರೆ ಬಿದ್ದೇಬಿಡ್ವಿದ್ರೆ ಮಾಡೀಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ! ಚನ್ನಾಗಿ
 ನೋಡ್ಡಿ! ಕೈಕಾಲು ನಡಕ ವುಟ್ಟೋಯ್ತಪ್ಪಾ ನನ್ನೆ!

“ಅದೆಂಗಳದ್ದೋ ಮೆಟ್ಟುಗಳ್ಳು—ರಸ್ತೆಗೋಡ್ವಂದಿದ್ದೇ ಘಟ್ಟಾಗ್
 ಕೂಕ್ಕೊಂಬುಟ್ಟಿ ನಾಕೈದ್ವಾರಿ: 'ನೇಣಾಕೊಂಬುಟ್ಟಾನೆ ಬನ್ನಪ್ಪೋ'
 ಅಂತ. ಕೆರಾಗಿದ್ ಎಂಟೆತ್ತನ ಓಡ್ವಂದ್ರು. ಅವರ್ಗಳೆಡ್: 'ಮಳೆಯಾಳ
 ದೋನು ಮಾಡಿಮ್ಯಾಗ್ ನೇಣಾಕೊಂಡ್ ಸತ್ತಾನೆ. ಅವನೆತ್ತೆ

ಏನಾದ್ಲೋ!' ಅಂತ. ಓಡೋದೆ, ಉಪ್ಪಾವೇಟೆ ಪೋಲೀಸ್ ಟೇಸನೆ. ಇಬ್ಬೇ ಇದ್ದು ಪೋಲೀಸ್ನೋರು. ಅವರ್ಗೇಕೆ. ಓಡ್ಡ ಒಬ್ಬ, ಇನಿಸ್ಪೇ ಟ್ರನ್ನ ಕರ್ತರಾಕೆ. . . ನೂರಾರ್ಜನ ಸೇರ್ಬಿಟ್ಟತ್ತೂ ಅಸ್ಪೊತ್ನೆ, ಆ ಆಳ ಮನೇತಾವ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಓಗಿ ನೋಡಿದ್ರು, ನೇಣಾಕೊಂಡೋನ್ನ.

“ನನಗ್ ಬಲೇ ದಿಗಿಲಾಯ್ತು, ಆಯಮ್ಮ ಎಲ್ಲೋದ್ಲಂತ? ಮಸಾಣಕ್ ಓದ್ರು ಜನ, ವುಡಕಾಕೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವುಡಿಕಿಬಂದ್ರು, ಸಿಗ್ಗಿಲ್ಲಂತ. ಸುತ್ಮುತಲ್ಲ ಊರೆಲ್ಲಾ ವುಡುಕ್ನಿದ್ರು. ಏನೂ ಪರೋಜನಿಲ್ಲೆ ಓಯ್ತು. ಅಸ್ಪೊತ್ನೆ ಇನಿಸ್ಪೆಟ್ರಾ ಬಂದಿದ್ರು, ಬೇದಿರಸ್ ನಲ್ಲೇ. ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ್ರು, ಇಸಾರಿಸ್ಪು. ನಂಗ್ ತಿಳಿದಿದ್ಲೆಲ್ಲಾ ಯೋಳ್ತೆ—ಬರ್ಕೊಂಡ್ರು. ಯೆಣಾನ ಇಳ್ಳಿ, ಯಿಟ್ಟೋರಾ ಆಸ್ಪತ್ರೇಗ್ ಕಳಿಸಿದ್ರು, ಪರೀಕ್ನೆ ಮಾಡ್ನಾಕೆ.

“ಅಸ್ಪೊತ್ನೆ ಪೋಲೀಸ್ ಕಮೀಸನ್ರಾ ಬಂದ್ರುಟು. ‘ಅವರೆ ಇರೋಕೇ ಮನೇನ ಕೊಟ್ಟೋರಾರಾ?’ ಅಂತ ತನಿಕೆ ಬಂದುಬಿಡ್ತು. ನನಗ್ ಜೀವ ಪುಕಪುಕಾಂದೋಯ್ತು—ಎಲ್ ನನ್ ಸಾಕ್ರೇಗ್ ಕಲ್ ಬಿದೋಯ್ತದೋ, ಎಲ್ಲಿ ಪಿಂಚಣಿ ಒಂಟೋಯ್ತದೋಂತ. ಅಸ್ಪೊತ್ನೆ, ಮಾರಾಯ್ತು ನಂ ಲಸ್ಮೀಪತಯೋರು ತಂ ತಲೇಕೊಟ್ಟು, ‘ಆ ಮನೇಲಿ ಬೋ ದಿನ್ದಿಂದ ಯಾರೂನೂ ಇರ್ನಿಲ್ಲ. ನಾಜೂಕ್ಪರ್ಲಿಂತಂತ ನಾವೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ರು’ ಅಂತಂದ್ರು.

“ಇಸ್ಪೆಲ್ಲಾ ಆಯ್ತಲ್ಲಾ, ಆ ಯೆಂಗ್ನು ಎಲ್ಲೋದ್ಲಂತ ಊರಾ ಗಿನ ಕೆರೆ ಕುಂಟೆ ಬಾವಿ ಎಲ್ಲಾನೂ ವುಡುಕ್ನಿದ್ರು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಣ್ಬಿರ್ನಿಲ್ಲ. ಅಂಗೇನಾರೂ ಬಾವ್ಯಾಗೋ ಕೆರಾಗೋ ಬಿದ್ರು—ತೇಲೈಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲ ಯೆಣ? ಎಳ್ಡಮೂರ್ ದಿನ ಆದ್ರು ಪತ್ತೇನೇ ಇಲ್ಲ! ‘ಆಯೆಂಗ್ನು ಈ ಊರ್ಬಿಟ್ಟೇ ಅವರೂರ್ಗೆ ವೊಂಟೋಗಿರ್ಬೇಕು, ರೈಲ್ವೆಲ್ಲೆಂತ ಜನಗ್ನು ಎಳ್ಳೊಂಡ್ರು. ಆದ್ರೆ ಆ ಪೋಲೀಸ್ ಇನಿಸ್ಪೆಟ್ರಾ ಇದ್ದಲ್ಲ—ಅವನು ಬೋ ಚೂಚ್ಚು. ‘ಬಾವ್ಯಾಗೇ ಬಿದ್ರು ಪರಾಣ ಕಳ್ಳೊಂಡವ್ವೆ. ಕಲ್ಲೋ ಗುಂಡೋ ಕಟ್ಟೊಂಡ್ ಬಿದ್ರು. ಅದ್ಕೆ ಯೆಣ ತೇಲ್ಲಿಲ್ಲಾ. ಯಾವ ಬಾವ್ಯಾಗೇನು—ಗೋವಿಂದ್ನೆಟ್ಟೆ ಬಾವ್ಯಾಗೇ ಬಿದ್ರು ಬೋದೂ’ಂತ

ಈಜುಗಾರನ್ನ ಕರ್ನಿ, ಬಾವಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೆದಕಿದರಪ್ಪಾ! ತೇಲ್ತು ನೋಡು ಯೆಣ! ಬಾವಿ ಒಳಗೆ ನೀರ್ದಲ್ಲಿ ಚಾಚ್ಕೊಂಡಿರೋ ಚಪ್ಪಿ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಾ ಕೊಂಡಿತ್ತಂತೆ. ನಾನೂ ನೋಡ್ಡೇಪ್ಪಾ—ಬಾತ್ಕೊಂಡೋಗಿತ್ತು. ವಾಸ್ತೆ ಬಡೀತಾ ಇತ್ತು. ಆ ವಿಕಾರಾನಾ ಯೇಳಾಕಾಕಾಕಿಲ್ಲ. ಜೀವ ಅನ್ನೋ ಅಕ್ಕಿ ಆರೋದ್ ಮ್ಯಾಗೆ ಏನೈತೆ ಈ ಸರೀರ?

“ಯಿಂಗಾಗೋಯ್ತುಪ್ಪ, ನಗನಗ್ತಾ ಇದ್ದ ಸಂಸಾರದ ಗತಿ, ಎಳ್ಳೇ ತಿಂಗಳಾಗ. ಯೆಂತಾ ಸಂಸಾರಾಂತೀಯ ಸಿಕ್ರಂಗಪ್ಪಾ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯಾ! ಗಂಡಾಯೆಂಡ್ರೂ ಮಗೂನ್ನಂಗಾಟ ನೆಗ್ತಾ ನೆಗ್ತಾ, ಆಟ ಆಡ್ತಾ! ನಂಗೂನೂ ಎಸ್ಟೋ ದಿವ್ನ ಬೋ ಪರಮಾಕ್ಸಿ ಅಡಿಗಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡ್ತಾಳೆ ಆಯಮ್ಮ. ನೆನಿಸ್ಕೊಂಡ್ರೆ ಕಣ್ಣೀರುಂಟುದೆ. ಯಾಕ್ ಕೇಳ್ವೆ, ಪುಟ್ಟಿಲ್ಲಪ್ಪಾ, ಈ ಕತೇನ ನನ್ನೇಳಾಂತ!” ಎಂದು ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದುಕೊಂಡ.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಏನು, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಣು ಗಳಲ್ಲೂ ನೀರು ತುಂಬಿತ್ತು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಒಂದು ಸಲ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣೊ ರಸಿಕೊಂಡು, ಹೇಳು ತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ:

“ಆದ್ರೆ, ಆ ಗಂಡ್ನು ನೇಣ್ ಯಾಕ್ ಆಕ್ಕೊಂಡಾ? ಯೆಂಡ್ರು ಬಾವ್ಯಾಗ್ ದುಮುಕಿದ್ದು ನೋಡಿದ್ನಾ? ಆ ಸಂಕಟಕ್ ನೇಣಾಕ್ ಕೊಂಡ್ನಾ? ಇಲ್ಲೆ ಇದ್ರೆ, ಗಂಡಯೆಂಡ್ರು ಇಬ್ಬೂ ಒಸೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು, ‘ನೀ ಬಾವ್ಯಾಗ್ ಬೀಳು, ನಾ ನೇಣಾಕ್ಕೋಂತೀನಿ’ ಅಂತಂದ್ಕೊಂಡ್ರಾ? ಗಂಡನೂ ಯಾಕ್ ಬಾವೀಗ್ ಬೀಳ್ಲಿಲ್ಲಾ? ಅವ್ವು ಬಾವ್ಯಾಗ್ ಬೀಳೋ ಕೊದಲೇನೇ ಇವನು ನೇಣಾಕ್ಕೊಂಡ್ನಾ? ಇಲ್ಲೆ ದ್ರೆ, ಅವ್ವು ಬಾವ್ಯಾಗ್ ಬಿದ್ದೇಲಾಕ್ಕೊಂಡ್ನಾ? ಯೆಣ್ಣೆ ಬಾವ್ಯಾಗ್ ಬೀಳೋದನ್ನ ತಡೆಯೋಕ್ ಆಗ್ತಿರ್ದಿಲ್ಲಾ ಆ ಗಂಡಸೆ? ಯೆಣ್ಣು ಜೀವಾನಾ ಆ ಗಂಡಸಿನ್ನು, ಮನೇಲಿ ಯೆಂಗಸನ್ನೊಬ್ಬೇ ಬುಟ್ಟುಟ್ಟು ತಾನ್ ನೇಣಾಕ್ಕೊಳ್ಳುಕೆ? ಏನೋಪ್ಪ ಸಿವನೇ ಬಲ್ಲ—ಎಂಗಾಯ್ತುಂಬೋದ್ನು.”

“ಆಮ್ಯಾಕ್ ಪೋಲೀಸ್ ಕೇಸೇನಾಯ್ತು, ಚಿನ್ನಯ್ಯಾ?” ಅಂದ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ.

ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ:

“ಏನಾಗೋದು ಸಿಕ್ಕಿಂಗಪ್ಪಾ! ದಾದಿಲ್ಲಾ ಪಿರಾಡಿಲ್ಲಾ ಆಕೇಸೆ! ಅದಂಗೇ ಬಿದ್ದೋಯ್ತು. ಒಂದ್ ತಿಂಗಳಾದ್ಯೇಕೆ ಆ ಯೆಂಗಸಿತ್ತಂದೆ ಮಗ್ಗಿಂದ ಕಾಜಗಾನೇ ಬರಿಲ್ಲಾಂತೇಳಿ ವುಡುಕ್ಕೊಂಡ್ಬಂದ್ರು. ಈ ಊರಿಗ್ಬಂದ್ಯೇಲೆ ಎಳ್ಳು ಕಾಜ್ಗ ಬದಿದ್ಲಂತೆ ತಂದೇಗೆ. ಅಮೇಕೆ ಅವು ಎಸ್ಪು ಕಾಜ್ಗ ಅಕಿದ್ರೂ ಒಂದಕ್ಕೂ ಜವಾಬೇ ಬರಿಲ್ಲಾಂತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವುಡುಕ್ಕೊಂಬಂದ್ರು. ಎಲ್ಲಾ ಇಸಾರ್ನಿ ಗೋಳಾಡ್ತಾ ಗೋಳಾಡ್ತಾ ವೊಂಟೋದ್ರು, ಬಂದ ದಾರಿ ಯಿಡ್ಲೊಂಡು.

“ಅಂಗೇ ಇಂಗೇ ಎಳ್ಳೊರ್ಸ ಕಳದೋಯ್ತು. ಈ ಊರಾಗ ಪಿಳೇಕುರೋಗ ಕಾಣಿಸ್ಕೊಂಡ್ತು. ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ! ಎಸ್ಪು ಜನ ಸತ್ತಪ್ಪಾ! ಅಳ್ಳೇಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಉಟ್ಟುಯ್ಸಿಬಿಡ್ತು. ದಿನಕ್ಕೆ ಅದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವುಗ್ಗಾ! ಆ ಪ್ಯಾಟ್ಯೋರೆಲ್ಲಾ ಮನೇಬಿಟ್ಟು, ಬಾಕಿಲ್ಚಿಟ್ಟು, ಜೀವ ಉಳಿದ್ರು ಸಾಕೊಂತ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಓಡೋದ್ರು. ಸರ್ಕಾರೋರಾನೂ ಟಾಂಟಾಂ ಆಕಿಸ್ಪಿಟ್ಟು — ಅಳ್ಳೇಪ್ಯಾಟ್ಯೋರು, ಅಕ್ಕಿಪ್ಯಾಟ್ಯೋರು, ಮಿಸೀನ್ ಪ್ಯಾಟ್ಯೋರು, ಎಲ್ಲಾರೂನೆ ತಕ್ಕಣ ಮನೆಗಲ್ಚಿಡಬೇಕೊಂತ. ನಂ ಸತ್ರ, ತೋಟದಪ್ಪನ ಸತ್ರ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನೋರ ಸತ್ರ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಭರ್ತೀನೆ ಜನ. ಮಂಟಪಗಳಲ್ಲೂ ಜನಾನೇ, ಗಿಡದಡೀಗೂ ಜನಾನೇ. ಪಜೇತಿ ಇಟ್ಟೋಯ್ತು ಪ್ಯಾಟೀ ಎಲ್ಲಾ. ಅಣ್ಣಮ್ಮನ್ ತೇರು ನಡೆಸಿದ್ಯೇ ಲೇನೇ ಸೊಲ್ಪ ತಾಬಂದೀಗ್ಬಂತು ಪಿಳೇಕು. ಸರ್ಕಾರೋರ್ಗೇನು ನಂಬ್ಬೆ ಇಲ್ವಾ ದ್ಯಾವ್ರಲ್ಲಿ? ಅವೇ ನಡೆಸಿದ್ರಪ್ಪಾ ಉತ್ಸಾಹನ. ದುಸ್ಸೀ ಕಮೀಸನೇ ಖುದ್ದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ರು. ಊರ್ಗೆ ಊರ್ಗೆ ಊಟ ಆಕ್ಸಿದ್ರಪ್ಪ — ಸಾಂತಿ ಆಗ್ಗಿಂತ. ಜನಗಳೆಲ್ಲಾ ತುಸ ದೈರ್ಯಾನೂ ಬಂತು. ಪ್ಯಾಟಿಪ್ಯಾಟೀನೆಲ್ಲಾ ಕಿಲೀನ್ ಮಾಡಿಸಿದ್ರು. . . ಆಗೊಂದ್ ಯಿಸಾರ ನಡೀತಪ್ಪಾ. ಮರು ಬಿಡ್ಲಿಡ್ಲೆ ಯೋಳಾಕೆ. ಏನೂಂತಿಯಾ. . .

“ಅಳ್ಳೇಪ್ಯಾಟಿ ಸಂಸಾರ ಒಂದು, ಯೆಂಗಸು ಮಕ್ಕಳ್ಳ ಊರಿಗ್ಗುಳಿಸ್ಪಿಟ್ಟು, ಅಣ್ಣಮ್ಮಿರಬ್ರಾ ಆ ಅಳ್ಳನೇಗೆ ಓಗ್ಗೀರಿಕೊಂಡ್ರು, ಬೇರೆ ಎಲ್ಲೂ ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕೆ. ಊರಿಗೊಸಬ್ರಾಂತ ಕಾಣ್ತು. ಯಾಕೇಂದ್ರೆ—

ಅವಿಗಾಮನೆ ಸಮಾಸಾರಾನೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೆಷ್ಟೋ ಯೇಳೆ—
 ‘ಅಲ್ಲಿಬೇಡಿ. ರಾತ್ರಿ ಒತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಮನೀಕೋಬೇಡೀ’ಂತ. ಅವಂದ್ರು:
 ‘ಆ ಮನೇಯಾಗಿರೊಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದ್ ತ್ವಾಟದ ಮಂಟಪದಾಗೇ ಇರ್ದೇವೀ’
 ಅಂತ. ‘ಅಂಗಾದ್ರೆ ಸರೀ’ಂತಂದೆ ನಾನು. ಯಾಕೇಳ್ಕಪ್ಪ ಅವಿಗಾ ಮನೆ
 ಸಮಾಸಾರಾನಾ, ಅವು ಬಯಪಟ್ಟೊಳ್ಳಾಕೆ?

“ಆವತ್ತೆ ಸರ್ಯಾಗಿ ಎಳ್ಳೊರ್ಪ ಆಗೋಗಿತ್ತಪ್ಪ ಆ ಮನೇಲಿ
 ಸಾವೊಳ್ ನಡ್ಡು. ಲೆಕ್ಕಾಸಾರ ಆಕ್ದಂಗೆ ಅದೇ ಅಮಾವಾಸೆ, ಆಸಾಡ್
 ಮಾಸ. ಬಲೋಡ, ಬಲ್ಲಾಳ ಆ ದಿನ. ಸಂಜೆ ಬೇಗ್ಗೆ ಊಟಾ
 ಮುಗಿಸೊಂಡು ಬೆಚ್ಚೊದೊಂಡು ಸತ್ರದ ಬಾಗಿಲಾಕೊಂಡು ಮನೀ
 ಕೊಂಬುಟ್ಟೆ.

“ಸುಮಾರು ರಾತ್ರಿ ಕಳ್ಳು ಎಳ್ಳಂಟೆ ಮೂರ್ಗಂಟೆ ಇರಬೈದು—
 ಸತ್ರದ ಬಾಗಿಲ್ಲ ಯಾರೋ ಧಿಮಿಧಿಮಿಧಿಮಿಧೀಂತ ಗುದ್ದಿದ್ರು. ಬೆಚ್ಚಿ
 ಬಿದ್ದೆದ್ದು, ನಾಂದ್ರಾ ಅಚ್ಚಿಸೊಂಡು ಬಾಗಿಲೆಗೀತೀನಿ. . . . ಇಬ್ಬರ್
 ನಿಂತವೇ, ಗಂಡಸ್ಸು, ಬಾಕ್ಲತ್ರ, ನಡಗತ್ತಾ. ನಾಂದ್ರ ಮಕಕ್ಕಿಡ್ಡು
 ನೋಡ್ಲೆ. ಆ ಅಳ್ಳನೇಲಿಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಣ್ಣಮ್ಮಿರವು. ಬಾಳ ದಿನ
 ಕಾಯೆ ಬಿದ್ರೆ ಯೆಂಗಿರ್ದೋ ಮಕ ಅಂಗೇ ಇತ್ತು. ‘ಇದ್ಯಾಕಾ?
 ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸೆಂದಾಗಿದ್ದಲ್ಲ! ಇಷ್ಟಲ್ಲೆ ಏನಾಯ್ತು ಇಬ್ಬರ್ಗೂ’ಂತ ನನಗೆ
 ದಿಗಿಲಾಯ್ತು. . . . ಮಾತಾಡೊಲು. ನಡಗತ್ತಾ ನಿಂತೊಂಡವೆ. . .
 ‘ಏನ್ ಸಳನಾ?’ ಅಂತ ಕೇಳ್ತೆ. ‘ಅಲ್ಲಾ’ಂತ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸ್ತು.
 ‘ಒಳಕ್ ಬನ್ನೀ’ಂತಂದೆ. ಯೇಳೆದ್ದೇ ತಡ, ನನ್ನೂಕೊಂಡೇ ಬಂದು,
 ಒಳಕ್ ಬಂದ್ಬಿಟ್ಟು ನನ್ ಆಸ್ಸೆ ಮೇಲೆವೆ, ಕುಂತೊಂಡು ಅಳೋದಕ್
 ಸುರುಮಾಡ್ಬಿಟ್ಟು ಅಪ್ಪು ದೊಡ್ಡಂಡಸ್ಸು.

“ಏನೋ ಅನಾವ್ತ ನಡೋಗಿರ್ಬೇಕೂಂತ ನನಗ್ಗೆಂಚ್ಚೆ
 ಆಗೋಯ್ತು — ನಾಂದ್ರಾ ದೊಡ್ಡುಮಾಡಿಟ್ಟು, ‘ಯಾಕ್ರಪ್ಪಾ?
 ಏನಾಯ್ತು? ಯಾಕಿಸ್ವ ಗಾಬ್ರಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೀರಿ’ಂತ ಕೇಳ್ತೆ.

“ಅವುಲ್ಲ ದೊಡೋನು ಸೊಲೊಲ್ಪ ಸುದಾರಿಸೊಂಡು ಯೇಳ್ತು:
 ‘ನಿನ್ನಾತು ಕೇಳ್ತೆ ಕೆಟ್ಟೋದ್ವಿ ನಾವು. ದೆಯ್ಯದ್ ಮನೇಂತ ಯಾಕ್

ಎಳ್ಳಿಲ್ಲ ನೀನೂ! ತ್ವಾಟದ್ ಮಂಟಪದಾಗೇ ಮನೀಕ್ಯೋಬೇಕಂದಿದ್ದಿ. ರಾತ್ರಿ ಅನೀ ಆಕ್ತಿತ್ತು, ಗಾಳಿ ಭರೋಂತ ಬೀಸಿತ್ತು. ಬೋ ಸಳ ಆಗೋಯ್ತು. ಕಂಬ್ಬಿ ಒದ್ದೊಂಡ್ರೂ ಸಳ ತಡ್ಯೋದಿಕ್ಕಾಗ್ಗಿಲ್ಲ. . . . ಸಿಕ್ಯೋನಂದ—‘ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಆ ಮನ್ಯಾಗೇ ಮನೀಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ಸಳೇಲಿ ನಿದ್ದೇಬರಾಕಿಲ್ಲಾ’ಂತ. ‘ಅಂಗೇ ಆಗ್ಲಪ್ಪಾ’ಂತ ಎದ್ದು ಇಬ್ಬೂ ಓದ್ವಿ. ಕೆಳಗಿನ್ ಪಡಸಾಲೇಲೇ ಒಂದ್ ಕೈಯೆಣ್ಣೇ ದೀಪಾನ ಆಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟೊಂಡು, ಸಾಸೇ ಬಿಚ್ಚೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಜಮ್ನಾನ ಆಸೊಂಡು, ಕಂಬ್ಬಿಗೊದ್ದೊಂಡು ಮನೀಕ್ಯೊಂಡ್ವಿ. ಅಲ್ಲೂ ಸಳೇನೆ. ಏನ್ ಬಾಕ್ಲಾ ಕಿಟ್ಟಿ ತಾಟೂ ಐತಾ ಆ ಮನೇಗೆ? ಒಂದೋ ಎಳ್ಳೋ ಇದ್ದ ಮುರು ಕಲು ಕಿಟ್ಟಿ ಕದ ‘ಪಟ—ಪಟ’ಂತ ಒಡ್ಡೋಂತಿತ್ತು. ಸಿಳ್ಳಾಕ್ದಂಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತ್ತು. ಜೊತೇಗ್ ಮಳೇನೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಬೀಳಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸಿಡ್ಲೂ ಮಿಂಚೂ ಯೋಳೋಕ್ಕಾಗಾಕಿಲ್ಲ, ಅದರಾರ್ಭಟ. . . . ‘ಅಯ್ಯೋ ದೇವ್ರೇ! ಇದ್ಯಾಕಂತಾ ಕಸ್ವಾ ಬಂತಪ್ಪಾ! ಈ ವೂರಿನ ಯಾಪಾರ ಇಲ್ಲಿದ್ವೆ ಓಗ್ಗಿ, ನಾಳೆ ವೂರ್ಗ್ ಓಗ್ಗಿ ಡಾಣಾ’ಂತ ನಿರ್ದರಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಮನೀಕ್ಯೊಂಡ್ವಿ. . . . ನಿದ್ದೆ ಬರುವೊಲ್ದು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನ್ ಸತ್ರದ ಗಂಟೇಲಿ ಅನ್ನೊಂದೂ ಬಡೀತು, ಅನ್ನೆಳ್ಳೂ ಬಡೀತು. . . . ಸುರೂ ಆಯ್ತಪ್ಪ, ನಮಿಗ್ಗಾ ಸಾರ. . . .’

“ನಾನ್ ಕೇಳ್ವೆ: ‘ಯಾಕ್ರಪ್ಪಾ? ಏನಾಯ್ತೇಳಿ? ಇದ್ಯಾಕೆ, ಇನ್ನೂ ಯಿಂಗ್ ನಡಗ್ಗಿದ್ದೀರಿ? ಇಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗೈತಲ್ಲಾ’ಂತ. ಅದ್ವೆ ಆವೇಳಿದ್ವು: ‘ಸಳ ಅಲ್ಲಪ್ಪಾ. ಗುಂಡ್ಲೇನೆ ನಡಗ್ತಾ ಐತೆ. ಜರಾ ಬಂದಂಗೈತೆ, ಜತೇಗೆ ಕೈಕಾಲ್ಗೂ ಬಂದಂಗಾಯ್ತದೆ. ಕಣ್ಣಿಗ್ ಬಿತ್ತಪ್ಪಾ, ಇಬ್ಬಿಗೂ, ಕತ್ತಲಾ ಗಿದ್ರಾ! ಬೆಳ್ಳೇ ಆಚ್ಚ ವೊದ್ಯೊಂಡಿತ್ತಪ್ಪಾ! ನಮ್ಮಾಸ್ಸೆ ಪಕ್ಕಲ್ಲೇ ನಡ್ಡೋಯ್ತಪ್ಪಾ! ಎಜ್ಜೇ ಸಬ್ಬ ಕೂಡಾ ಕೇಳಿದ್ವಪ್ಪಾ! ನಡುಗೋಯ್ತು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ್ಗೂ ಪಂಚಸರಾಣಗೋಳು. ಜೀವ ಉಳದ್ರೆ ಸಾಕೂಂತ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡ್ಬಂದ್ವಿ! ಮನೇಯಿಂದ ಬಾಕಲೆ ಎತ್ತಿ ಬಿಸಾಕ್ದಂಗಾಯ್ತು ಇಬ್ಬನೂ! ಇನ್ನೆಂಗಪ್ಪಾ ಒತ್ಕಳ್ಳೋದು, ಬೆಳಗಾಗೋ ತನಕ? ನೀ ಮನೀಕ್ಯೋಬೇಡಾಪ್ಪಾ! ನಮ್ಮೆ ಜೀವ ಓಗ್ಗಿಟ್ಟೇತು!’

“ನಾನೇಳೆ—‘ಸಾಂತಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಪ್ಪಾ ಒಸಿ ಮನಸ್ಸು. ಅದ್ದೇ ನಾನೇಳಿದ್ರು—ಆ ಆಳ್ವನೇಲಿರ್ಬೇಡೀಂತ, ಎಳ್ಳೆಳ್ಳೆ ಸಾರ್ತಿ. ಎಳ್ಳೊರ್ಪ ದಿಂದ್ ಆಳ್ವದ್ದೆತ್ತೆ. ಒಬ್ಬಿಗಾದ್ರೂ ಎದೆ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲೋಗಿರಾಕೆ. ಎಳ್ಳೊ ಒರ್ಪದಿಂದೆ ಇದೇ ದಿನ್ದಾಗ ಮೂರ್ ಜೀವ, ಗಂಡ ಯೆಣ್ಣೆ ಒಂದ್ ಕೈಮಗ, ಒಂದೇ ದಿನ ಪರಾಣ ಕಳ್ಳೊಂಡಿದ್ ಗೊತ್ತಿಲ್ವಾ ನಿಮ್ಗೆ? ಊರೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತೆತ್ತೆ. ನೀವು ನಿಲ್ಲೋದಕ್ ಜಾಗಾ ಇಲ್ಲೆ ಆ ಪಕ್ಕದ್ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಯೆಂಗಪ್ಪ ಎಳ್ಳಿ ಈ ಸಮಾಸಾರಾನ? ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ, ಆ ಮನೇಲಿರಾಕಿಲ್ಲ, ಮಂಟಪದಗೇ ಇರ್ತೀವಿ ಅಂದಿದ್ರೆ ಮ್ಯಾಗೆ ಸುಮ್ಮಾಗೋಗ್ಬಿಟ್ಟೆ ನಾನೂ. ಏನಾಯ್ತು ನಿಮ್ಗೆ? ಯಿವರವಾಗೇಳಿ. ಎನ್ನಂಡ್ರಿ? ಎನ್ನಾಣಿಸ್ಕೊಂಡ್ತು? ಸದ್ಯಕ್ ಬದಿಕಿಬಂದ್ರಲ್ಲಾ! ಕುತ್ತೆ ಗಿತ್ತೆ ಕಿಮಿಚಾಕಿದ್ರೆ ಎನ್ನತೀ? ಒಬ್ಬೊಬ್ಬೇ ಇದ್ದಿದ್ರೆ ಅಂಗೂನೂ ಆಗೋಗ್ಬಿಡ್ತಾನೆತ್ತೋ ಎನೋ!’ ಅಂದೆ.

“ಅವ್ರಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕೋನು ಇನ್ನಾ ನಡಗ್ತಾನೇ ಇದ್ದ. ದೊಡ್ಡೋನು ತಮ್ಮನ್ನ ಎದೇಗ್ಕಟ್ಟೊಂಡು, ‘ಇನ್ನೇನ್ ಎದರ್ಕೆ ಇಲ್ವೋ, ಸಿಕ್ಕೋನೇ. ಸಮಾದಾನಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋ’ಂತ ಯೇಳ್ತಾ ನನಗೇಳ್ತ—‘ನೀನು ಬಲೇ ತೆಪ್ಪಾಡ್ಲೆ, ಸಿನ್ನಯ್ಯ. ನಮಗಾ ಸಮಾಸಾರ ಒಂದೂನೂ ತಿಳಿದು. ಯೋಳ್ಳೇಡ್ವಾ ನೀನು? ಅನ್ನಾಯವಾಗಿ ನಮ್ಮೀವ ಓಗಿದ್ರೆ, ಆ ಪಾಪ ನಿನ್ ತಲೇಗೇ ಸುತ್ತಿರೋದು.’

“ನಾನಂದೆ—‘ಸಿವಸಿವಾ! ಸಿವಸಿವಾ! ಓಯ್ತು ಪಾಪ. ಎನ್ನಪ್ಪಾ, ನೀವಿಬ್ಬೂ ಮಂಟಪದಗೇ ನಾವ್ ಮನೀಕ್ಕೋಂತೀವೀಂತ ಯೇಳಿದ್ರು ಮ್ಯಾಕೇನೇ ನಾನ್ನಮ್ಮಾದೆ. ನೀವು ಆ ಆಳ್ವನೇಲೇ ಇರ್ತೀ ವೀಂತೇಳಿದ್ರೆ ಕಂಡಿತೆವಾಗಿ ತಿಳಿಸ್ತಿದ್ದೆ ಸಮಾಸಾರಾನೆಲ್ಲಾ. ಪಕ್ಕದ ಮಂಟಪಲ್ಲೇ ಇರೋರ್ಗೆ ಯಾಕಾರ ಯೋಳ್ಳೇಕು ಆ ಕೆಟ್ಸಂಗ್ರೀ ನಾಂತ ಸುಮ್ಮಾಗ್ಬಿಟ್ಟೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕದಿಕಿ ಬಂದ್ರಲ್ಲಾಪ್ಪಾ! ಅಣ್ಣಮ್ಮೇ ಸಂರಕ್ಷನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರೂ, ನಂತಾಯಿ! ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಾಣ ಮಾಡಿ, ಆಯಮ್ಮನ್ನೂಡಿಗೋಗಿ ಶೆಂದಾಗ್ ಪೂಜೆಮಾಡಿಸಿ. ಅಲ್ಲೆ, ಅಂಗೇ ಗಾಳಿಅನುಮಂತರಾಯನ್ ಗುಡಿಗೂ ಓಗಿ, ಕಾಯೊಡ್ಡ

ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ದಾರ ಕಟ್ಟಿಸ್ಕೊಳ್ಳಿ ಇಬ್ರಾನೂ, ಪೂಜಾರ್ತ ಕೈಯಿಂದ.’

“ಸಿಕ್ಕೋನು ಇನ್ನೂ ಎದಕೊಂಡೇ ಗಡಗಡಾಂತ ನಡಗಿದ್ದ. ಐದೈದ್ ನಿಮ್ಮಕ್ಕೊಂದ್ನಾರಿ ‘ಬ್ಬ-ಬ್ಬ-ಬಬ್ಬ’ಂತಿದ್ದ. ಅಣ್ಣ ಯೇಳ್ತಿದ್ದ— ‘ಈಗೇನಿಲ್ಲೋ ಸಿಕ್ಕೋನೇ. ನೋಡು, ಈಗ ಸತ್ರಕ್ಕಂದಿದ್ದೀವಿ. ನೋಡು, ನಾಂದ್ರಾ ಅಚ್ಚೈತೆ. ಸಿನ್ನಯ್ಯ ಇಲ್ಲೇ ಕುಂತನ್ನೆ ಅತ್ರ. ಅಲ್ಲೋಡು, ಸತ್ರದಾಗ ಎಲ್ಲಾರೂ ಮನೀಕ್ಕೊಂಡವೆ. ಇನ್ಯಾಕ್ ಬಯಬೀಳ್ತೀಯಾ? ಒದೊಂಡು ಗೋಡೇಗೊರಕ್ಕೊಂಡು ಕುಂತೊಕ್ಕೋ. ಇನ್ ನಿದ್ದೆ ಎಲ್ಲರ್ದೆ? ಎಂಗ್ಪರ್ದೆ?’

“ಅಮೇಕನ್ನಂದ—‘ನೋಡು, ಸಿನ್ನಯ್ಯ. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟಗಟೇ ಗೇನೆ ಸೀನಪ್ಪನೋಟಲೋಗಿ ಉಟಾಮಾಡೊಂಡು, ಬಂದು ಬಿದ್ ಕೊಂಡ್ವಿ ವಂಬತ್ತಗಟೆ ಸುಮಾರ್ಗೆ, ಮಂಟಪಲ್ಲಿ. ಮಳೇ ಜೋರಾಯ್ತು, ಗಾಳಿನೂ ಎಚ್ಚಾಯ್ತು. ಇನ್ ಮಿಂಚೋ ಗುಡೋ . . ಬೂಮೀನೇ ನಡಗಿಸ್ತಿತ್ತು. ಮಂಟಪ್ಪಾಗ ಅಗ್ಗಿಲ್ಲ ಇರಾಕೆ. ಅದ್ರಿಂದ ಆ ಅಕ್ಕನೇಗೆ ಓದ್ವಿ ಮನೀಕ್ಕೋಣಾಕೆ. ಎಣ್ಣೆ ಅಣ್ಣೆ ಅಚ್ಚೊಂಡು, ನೆಲ ಸುದ್ದಮಾ ಡೊಂಡು, ಆಸೊಂಡ್ ಮನೀಕ್ಕೊಂಡ್ವಿ. . . . ನಿದ್ದೇಬರ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನ್ ಮನೀಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೆಳಗಿನ್ ಪಡಸಾಲೇಲಿ. ಕಾಲ್ದಶೆ—ಬೀದೀ ಕಡೆ ಅಯ್ತಲ್ಲಾ ಆ ಕೋಣೇಗೋಗೋ ಬಾಕ್ಲು; ತಲ್ಲಶೆ—ಮಾಡೀ ಮೇಲಕ್ಕತ್ತೋಗೋ ಮೆಟ್ಟು. . . ಅನ್ನೊಂದೊಡೀತು, ಅನ್ನೆಳ್ಳೊಡೀತು. ಸುಮಾರ್ ಒಂದಗಟೆ ಸಮಯ. ಮಳೆ ನಿಂತೋಗಿತ್ತು. ಗುಡೂನೂ ಮಿಂಚೂ ನಿಂತಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಮಾತ್ರ ಅಂಗೇ ಬೀಸ್ತಿತ್ತು. ನಂಗೆ ಸೊಲ್ಪು ಮಂಪ್ರೆ ಆಯ್ತು. . . . ಸಿಕ್ಕೋನೇಬ್ಬಿಸ್ತೆ— ‘ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಅಣ್ಣಯ್ಯ. ಏಳಣ್ಣಯ್ಯ, ಯಾರೋ ಮಾಡಿ ಮೆಟ್ಟತ್ತಿ ಓದ ಸಬ್ಬ ಆಯ್ತೊಂತಂದ. ನಾನ್ ನಿದ್ಗಣ್ಣಲೇ ಅವನೆ ಏಳ್ಳೆ—‘ಏ! ಏನೋ ಬೆಕ್ಕೋ ನಾಯೋ ಇರ್ಬೀಕು. ಸುಂಕೆ ಮನೀಕ್ಕೊಳ್ಳಪ್ಪಾ’ಂತಂದೆ. ‘ಇಲ್ಲ ಅಣ್ಣಯ್ಯಾ, ಬೆಕ್ಕು ನಾಯಿ ಓದ್ರೆ ಸಬ್ಬ ಗೊತ್ತಾಗಾಕಿಲ್ವಾ? ಯಾರೋ ಮನಸ್ರೇ ಅತ್ತೊದಂಗೆ ಸಬ್ಬ ಆಯ್ತು. ಕಡ್ಡೀ ಗೀಸಿ ಕೈದೀಪ ಅತ್ಸಪ್ಪಾ’ಂತಂದ.

ನಾನು ಕಡ್ಡೀ ಗೀಸಿ ದೀಪ ಅತ್ತೋದಕ್ ಓಗ್ಗೀನಿ—ಅಣತೇಲಿ ಒಂದ್ ತೊಟ್ಟು ಎಣ್ಣೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲೀನೋ ಯೆಗ್ಗಾನೋ ಎಲ್ಲಾ ನೆಕ್ಕಿ ಕಿಲೀನ್ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆತೆ. ಬತ್ತೀನೂ ಮೂರೂ ಮುಕ್ಕಾಲ್ ಪಾಲ್ ತಿಂದಿಟ್ಟೆತೆ. ಇನ್ನೇನಾಡೋದು? ಆ ಉಳ್ಳ ಬತ್ತೀಗೆ ತಿರಿ ಕಡ್ಡೀ ಗೀರಿಕ್ಕಿ, ಇಬ್ರೂ ಮಾಡೀ ಅತ್ತಿ ನೋಡಿದ್ವಿ. ಬೆಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ, ನಾಯೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಾಯೇ ಬಂದಿಬೇಕೂಂತಂದ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ತಿರ್ಗಿ ಮನೀಕ್ಕೊಂಡ್ ಬಿಟ್ಟೆ . . . ದೀಪ ಬತ್ತಿ ಎಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟೇರೋ ಗ್ಬಿಡ್ತು ನಂ ಗಾಸಾರಕ್ಕೆ. ನಮ್ಮತ್ರ ಒಂದ್ ದೀಪ ಇಲ್ಲ, ಒಂದ್ನಂದ್ರ ಇಲ್ಲ. ಅಂಗೇ ಮನೀಕ್ಕೊಂಡಿದ್ವಿ. ಪುನಾ ಸದ್ದಾಯ್ತು—ಯಾರೋ ಮಾಡಿ ಅತ್ತೋದಂಗಿ. ಈ ಸರಿ ನಾನೂ ಎದ್ದೇ ಇದ್ದೆ. ಮೆಟ್ಟಿಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ನಾಯಿ ಅತ್ತೋದ್ರೆ, ಈ ತರ ಸಬ್ಬ ಆಗೋಕಿಲ್ಲ. ನಾನು ದೈರ್ಯ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು, 'ಯಾರದು? ಮಾಡೀಗೆ ಅತ್ತೋದೋರೂ'ಂತ ಕೂಗ್ತೆ. ಜವಾಬಿಲ್ಲ. ಯಾಕೋ ನಮ್ಮೂ ಎದೆ ಪುಕಪುಕಾಂತಂತು. ನಂ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಕದಿಯಾ ಕ್ಯಾರೋ ಕಳ್ಳಗಿಳ್ಳ ಬಂದಿಬೇಕೂಂತ ಪಕ್ಕದಾಗಿನ್ ಬಿದರ್ ದೋಣ್ಣೇನ ಅತ್ರಕ್ಕೆಳ್ಳೊಂಡು, ಅಂಗೇ ಕಾದ್ವಿ. ಏನ್ ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. . . . ಕಾಲ್ಗಂಟಿ ಆಗಿರೋದು. ಆಮೇಕೆ, ನಮ್ ಕಾಲ್ದಶೇಗಿದ್ದ ಕೋಣೇಲಿ ಒಂದ್ ಸಿಕ್ಕಗ ಅತ್ತಿದ್ ಸದ್ದು ಕೇಳ್ತಂತು. ಸಿಕ್ಕೋನು ನನ್ನಟ್ಟಿ ಯಿಡ್ಕೊಂಡು ಕೇಳ್ತ, ನನ್ನಿವೀಲಿ—'ಕೇಳಿಸಿ ಲ್ವಾ ನಿಂಗಿ, ಮಗ ಅತ್ತಂಗೇ?' ಅಂತ. ನಾನಂದೆ—'ಒಂದೊಂದ್ಲ ಗುಳ್ಳೇನರಿ ಕೂಗಿದ್ರೆ ಅಂಗೇ ಕೇಳಿಸ್ತದೇ' ಅಂತ . . . ಸೊಲ್ವ ವೊತ್ತಾಯ್ತು. ಕೋಣೇಲಿ ಮಗ ಅತ್ತರೋ ಸಬ್ಬ ನಮ್ಮೆ ಶೆನ್ನಾಗ್ಗೆಳ್ಳಂತು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರೂ ಸಸ್ತಾಸ್ತ್ರ ಉಡುಗೋಯ್ತು. ಸಿಕ್ಕೋನು ನನ್ನಟ್ಟೀನ ಬದ್ಧವರ್ಗಿಡ್ಕೊಂಬುಟ್ಟೆ. ಅಸ್ತುಲ್ಲೇ ಒಂದು ಯೆಂಗ್ಸಿನ್ ದ್ವನಿ 'ಎಂಡೇ ಮಗನೇ! ಎಂಡೇ ಮಗನೇ!' ಅಂತ, ಅದೇನ್ ಬಾಸೇನೋ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲಾಪ್ಪ, ಅಂಗಂತ ಕೂಗ್ತಾ ಕೂಗ್ತಾ, ಕಾಲಿಗ್ಗಿರ ಮೆಟ್ಟೊಂಡು ನಮ್ಮಾಸ್ಗೆ ಪಕ್ಕಲ್ಲೇ, ತೀರ ಪಕ್ಕಲ್ಲೇ ನಡ್ಕೋಯ್ತುಪ್ಪ—ಚಕ್ ಚಕ್ ಚಕ್ ಚಕ್ ಅಂತ ಕೆರಾ ಆಕ್ಕೊಂಡು, ನೆಲಕ್ಕಿ ಚೆಕ್ಕೊಂಡು ನಡೀತಿದ್ರೆ ಎಂಗಾಯ್ತದೆ ನೋಡು ಸದ್ದು, ಅಂಗೇ ಆಯ್ತುಪ್ಪ! ಉದ್ದಕ್ಕೆ

ತೆಳ್ಳೆ ಬೆಳ್ಳೆ ಅಚ್ಚಡ ಒದ್ದೊಂಡೋದಂಗಾಯ್ತು! ಎಂಟತ್ ಯೆಜ್ಜೆ ನಡೋಗಿ ಕೋಣೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಓದಂಗಾಯ್ತು! ನಾವಿಬ್ರೂ ಆ ಸಳೀನಾಗ ಬೆವತೇ ಓಗ್ಬಿಟ್ಟೆ. ಆಮೇಲಾ ಕೋಣೆಲಿ ತೊಟ್ಟು ತೂಗ್ತಾ ತೂಗ್ತಾ ಲಾಲೀ ಆಡೂ ಕೇಳ್ತಪ್ಪಾ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಎದೇನೇ ನಿಂತೋಯ್ತು. ಕೈಕಾಲು ಒಂದೂ ಸೋದೀನಾನೇ ಇರ್ತಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕೋನು ಘಟ್ಯಾಗ್ ಕಿರಚ್ಚೊಂಬುಟ್ಟು! ಆಗ ನೋಡು, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಸ್ತಂಗಾಯ್ತಪ್ಪಾ, ಬಾಕಲಾಗ್ಗೆ ಚೇ. ಎಂಗೋಡ್ಬಂದ್ಬೋ ಇಲ್ಲೆ, ನಮ್ಮೇ ತಿಳಿದಪ್ಪಾ! . . . ಇನ್ನೇನಪ್ಪಾ ಗತಿ? ಎಬ್ಬಿಸಪ್ಪಾ ಯಾರಾದ್ರೂ! ಸಿಕ್ಕೋನೆ ಇನ್ನೂ ಗ್ನಾನಾನೇ ಬಂದಿಲ್ಲ! ತೆಪ್ಪೋದಂಗೈತೇ'ಂತ ಅಸ್ಪು ದೊಡ್ಡ ಗಂಡ್ನ ಅಳೋದಕ್ ಸುರುಮಾಡ್ಡ ಸತ್ರದಾಗಿಡ್ಬೋರು ಒಬ್ಬೊಬ್ರಾಗಿ 'ಏನಾಯ್ತು? ಏನಾಯ್ತು?' ಅಂತ ಎದ್ಬಿಟ್ಟು. ನಾನೂ ಆ ಮೂರ್ಗಂಟಿ ರಾತ್ರಾಗ್ಗೆ ನಾಂದ್ರಾ ಆಚ್ಚೊಂಡೋಗಿ, ನರಸಿಂದೇವರ್ ಗುಡಿ ಪೂಜಾರಿ ವರದಪ್ಪನೋರ್ ಕರ್ಕೊಂಬಂದು, ಅಮ್ಮೊತ್ಪಲ್ಲಿ ಅವ್ರಿ ಬ್ರೀಗೂ ಮಂತ್ರ ಆಕ್ಸಿ, ನರಸಿಂದೇವ್ರ ರಕ್ಸೆಕಟ್ಟಿಸ್ತ ಮೇಗೇನೇ ಗ್ನಾನ ಬಂತು, ಸಿಕ್ಕೋನೆ.

“ಅದ್ವೇವೇಪ್ಪ, ಆ ಆಳ್ವಿದ್ ಮನೇ ತಾವ—ಮನೇತಾವೇನೂ, ಆ ರಸ್ತೇಲೇ—ಓಡಾಡಾಕಿಲ್ಲ ಜನಗ್ಗು, ರಾತ್ರಿ ಆದ್ರೆ. ಆಯ್ತಲ್ಲಪ್ಪಾ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಸಾರಾನೂ. ನೆನ್ನೆ ನಡದಂಗೈತೆ ನನ್ನಂತೂನೂ. ಆಗ್ಲೇ ಎಮ್ಮೋ ವರ್ಸಗಳಾಗೋಯ್ತು. . . . ಇನ್ ಓಗ್ರಪ್ಪಾ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಮನೆ ಸೇರ್ಕೊಳ್ಳಿ. ಇದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಕೆಟ್ ಕನಸಾಗ್ಬಿದು. ಓಗ್ತಾ ಆಂಜನೇ ಯನ್ ಗುಡೀಗೋಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಆಕಿ ಕುಂಕ್ಮ ಆಚ್ಚೊಂಡೋಗಿ. ಎಂಗೋ ಏನೋ! . . . ಇನ್ನೆರೇನೇಪ್ಪಾ—ಸಿಕ್ರಂಗಪ್ಪಾ, ಪುಟ್ಟೆಲ್ಲಪ್ಪ, ತಿಮ್ಮಯ್ಯೋರಾ, ಸುಬ್ಬಪ್ಪಾ—ಈ ಐನೋರ್ ಉಡುಗನ್ನ ಯಾಕ್ ಕರಕೊಂಡ್ ಬಂದೇಪ್ಪಾ, ಈ ಸಣೀ ಕತೇನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಾಕೆ? ಬರೇನಪ್ಪಾ. ನಮಸ್ಕಾರ ಎಲ್ಲಿಗೂ. ಒಂಬತ್ತಂಟಿ ಒಡಿದಿದ್ಬೇ ತಿಳಿದ ನಿಲ್ವೇ! ಇನ್ನು ಪಾರುಪತೇಗಾರ್ಗಿಗೆ ಏನ್ನಮಾದಾನ ಏಳೋದಪ್ಪಾ ನಾನೂ?”—ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಾವಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಹೊರಟ.

‘ಕೋ, ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ನಿನ್ ಪಾಲು ಜಿಲೇಬಿ ವಡೆ ತಕ್ಕೊಂಡೋಗು’ ಎಂದು ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಕೈತುಂಬ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಜಿಲೇಬಿ ವಡೇ ಎಲ್ಲಾ ತಣ್ಣಗಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆದನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು.

* * * *

ತಿನ್ನುತ್ತಾ ತಿನ್ನುತ್ತಾ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿ, “ಚಿನ್ನಾಗಿ ಯೇಳ್ತಾನೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಕತೇನ, ಗುಂಡೆ ಜಲ್ ಅನ್ನೋ ವಂಗಿ!” ಅಂತಂದ.

ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ “ಕತೆ ಅಲ್ಲ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಅದು. ಎಲ್ಲಾನೂ ನಡದ ಸಮಾಸಾರಾನೇ. ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳು ಯೇಳೋನಲ್ಲ. ಇದ್ದಿದ್ದು ಇದ್ದಂಗೆ ಯೇಳ್ತೆ.” ಅಂದ.

“ಈ ಸಮಾಸಾರಗ್ಗು ಎಲ್ಲಾ ನಂಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ರೆ ಇಷ್ಟು ಯಿಂಗಡವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ” ಅಂದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ.

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ಇಗಾ, ಇಂತಾ ಕತೆಗಳ್ಳ ನೀವೂ ನಚ್ಚಿಬಿಡಿ. ಮೊದ್ದೇ ನಂ ಜನ ಪುಕ್ಕು. ಇನ್ನೂ ದಿಗಿಲ್ವಿದ್ದೋಗೋಕೆ!” ಅಂದ.

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ—“ಈ ಪ್ಯಾಟೇಲೇ ಉಟ್ಟೋರಾವು. ನಮಗ್ಗೊತ್ತಿಲ್ವಾ ಇದು ಸುಳ್ಳೋ ನಿಜಾನೋ ಅನ್ನೋದು. ಎನ್ನಾತಾಡ್ಡೀಯ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ!”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ಒಂದ್ವಿಷ್ಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಿವೀಗ್ ಬಿದ್ರೆ, ಅದು ಎಳ್ಳಾಯ್ತದೆ. ಇಂಗೇ ಮೂರ್ಜನದ ಕಿವೀಗ್ ಬಿದ್ರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಿವಿ ಬಾಲ ಎಲ್ಲಾ ಉಟ್ಟೊಂಬುಡ್ತದೆ. ಕೊನೇಗೆ, ಆದದ್ದೇ ಒಂದಾದ್ರೆ ಜನಗ್ಗು ಏಳ್ಳೊಳ್ಳೋದೇ ಇನ್ನೊಂದಾಯ್ತದೆ.”

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ—“ಮೂರ್ಜನ ಯಾರೇಳದ್ರಪ್ಪಾ? ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಲಾಗಾ ಯತ್ತಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ಇರೋನು. ಅವನ್ನಾತ್ನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೋರೂ ನಂಬ್ಬೆ ಐತೆ. ಈ ಪ್ಯಾಟೇಲಿ ಏನ್ ಸಮಾಸಾರ ಕೇಳಬೇಕಾದ್ರೂ ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಟ್ರ ಮೊದಲು ಚಿನ್ನಯ್ಯನ್ನೇ ಕರ್ಸಿ ಕೇಳಾರಿ. ಚಿನ್ನಯ್ಯನೆ ಸುಳ್ಳು ಯೇಳಾಕೇ ಬರೋಕಿಲ್ಲ.”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ಆ ಮಳೆಯಾಳಿ ಸಂಸಾರ ಸತ್ತಿರೋದು, ಆ ಮನೇಲಿ. ಯೆಂಗ್ಲೂ ಬಾವೀಗ್ಗಿದ್ ಸತ್ತಿರಬೊದು. ಗಂಡ್ಲೂ ನೇಣಾ ಕೊಂಡ್ ಸತ್ತಿರಬೊದು. ಆದ್ರೆ, ಆ ಮೂರ್ಜಿವಾನೂ ದೆವ್ವಗಳೇ ಆಗಿ ಆ ಮನೇಗೇ ಕುಂತವ್ರೇ ಅಂಬೋದು ನಂಬಾಕಾಗಾಕಿಲ್ಲ. ಆ ಮನೇಲಿ ಮನೀಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಣ್ಣವ್ವಿರಬ್ರೂ ಏನಾರ ಕೆಟ್ ಕನಸು ಕಂಡಿರ ಬೇಕು, ಬಯಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಏನೋ, ದೆಯ್ಯಗಳಂತೆ, ದೆಯ್ಯಗಳು! ಒಳ್ಳೇದವ್ವಾ. . . ನೀವ್ಯಾರಾದ್ರೂ ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡಿದ್ದೀರಾ, ದೆಯ್ಯಗಳ್ಳು? ಅಜ್ಜೀ ನಮ್ಮೆ ಕಥೆ ಯೋಳಾಕ್ಕೆಲ್ವಾ ಬ್ರಮ್ಮರಾಕ್ಸನನ್ನು—ಕೇಳಿದ್ದೀ ವಪ್ಪ ನಾವೂನೂ ಚಿಕ್ಕಂದ್ನಾಗ ಇಂಥಾ ಎಸೋ ಕತೆಗಳ್ಳು.”

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ—“ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕೋನು. ನಿಂಗಿ ರಕ್ತ ಚೆನ್ನಾಗೈತೆ. ಮೈಯಾಗ ತ್ರಾಣ ಚೆನ್ನಾಗೈತೆ. ನಿನ್ ನಂಚ್ಚೆ ಅಂಗೇ ಇರ್ದಪ್ಪಾ, ಸಾವಿರ ವರ್ಸ. ನಂಗೋಡು—ನಿನ್ನಿಂತ ಎರಡ್ರಪ್ಪು ವಯಸ್ಸಾಗೈತೆ. ಈಗ ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಏಳಿದ್ದಿಕ್ಕಿಂತ ಎದೆ ನಡಗೋ ಸಮಾಸಾರ ಗ್ಗು ಎಸೋ ನಡೋಗೈತೆ, ನಾ ಕಂಡಂಗಿ.”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ದೆಯ್ಯ ಎಲ್ಲಂತು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ. ಸತ್ತೋರೆಲ್ಲಾನು ದೆಯ್ಯಗೇ ಆದ್ರೆ, ಲಾಗಾಯ್ತನಿಂದ ಸತ್ತೋರ ದೆಯ್ಯಗಳು, ಈ ಪರ ಪಂಚದಲ್ಲರೋ ಜನಗಳ್ಳಿಂತ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಎಚ್ಚಾಗಿರ ಬೇಕಲ್ವಾ? ಒಂದೊಂದ್ನೇಗೂ ಒಂದೊಂದ್ನಾವಿರ ದೆಯ್ಯಗ್ಗು ಆಯ್ತದೆ ಅಲ್ಲೇಗೆ.”

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ—“ಸತ್ತೋರೆಲ್ಲಾ ದೆಯ್ಯಗಳಾಗೋಕಿಲ್ಲ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ. ತಿಳಿದೋರು ಯೋಳಾರೆ: ಯೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಸೆ ಇಟ್ಟೊಂಡು ಸಾಯೋರೂ, ಇಂತಾದ್ದು ತನೀಗ್ಗಿಕ್ಲೆಲ್ಲೇ, ಇಂತಾದ್ದು ತನೀಗಾಗ್ಲಿಲ್ಲೇ ಅಂತಂತ ಕೊರಗೀ ಕೊರಗೀ ಸಾಯೋರೂ, ಎಚ್ಚು ಅಣ ಕೂಡಾಕೇ ಕೂಡಾಕೇ ತಾನೂ ಅನುಬವಿಸ್ತೆ, ಇತರಗೂ ಕೊಡ್ಡೆ, ದಾನಾ ದರ್ಮಾ ಮಾಡ್ಡೆ, ಯಾಗೂ ಎನ್ ಉಪಕಾರಾನೂ ಮಾಡ್ಡೆ, ಸಾಯೋವಾಗ ‘ಅಯ್ಯೊ, ಸತ್ತೋಯ್ತೇನಲ್ಲಾ, ಈ ಅಣಾನೆಲ್ಲಾ ಬುಟ್ಟುಟ್ಟು’ಂತ ಅನ್ನೋರೆಲ್ಲಾ ದೆಯ್ಯಗೇ ಆಗ್ತಾರೆ.”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ದೆಯ್ಯ ಇಥೇಂತ ನಂಬೋರು ನಂಬ್ಬಿ. ನಾನ್ ನಂಬಾಕಿಲ್ಲ. ನಂಗೆ ಯಾವೆದರ್ಕೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇವತ್ ರಾತ್ರೀನೇ ಬೇಕಾದ್ರೆ, ನಾನೊಬ್ಬೇ ಆ ಆಳ್ತನೇಲಿ ಮನೀಕ್ಯೋಂತೀನಿ. ನೀವ್ ಪಂದ್ಯ ಕಟ್ಟಿ.”

ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ— “ಯಮಗುಂಡೆ ಕಣಪ್ಪಾ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಂದು. ದೇವ್ರು ಸಾವಿರ ವರ್ಸ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲಪ್ಪ ನಿನ್ನ.”

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ—“ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕೋನು. ದೊಡ್ಡೋರ್ ಮಾತ್ಗೆ ಗೋರ್ವ ಕೊಡ್ಬೇಕು.”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ಯಾತರ್ಕಾತು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ? ಅಂಗಾರೆ, ನಿಮ್ಮನ್ ಕಂಡ್ರೆ ನಂಗ್ ಇಸ್ಪಾಸ ಇಲ್ವಾ? ಮರ್ವಾದೆ ಇಲ್ವಾ? ಇಂತಾ ಬೆಪ್ಕತೆ ಕೇಳಿದ್ರೆ, ಸಿಟ್ ಬರ್ತ್ಯೆತೊ ಇಲ್ವೊ ಏಳು.”

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ—“ಅಂಗಾರೆ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, ನೀನಾ ಮನೆಯಾಗ ಮನೀಕ್ಯೋಂತೀಯಾ?”

ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ—“ನೀನ್ನಾನಾ ಅಂಗ್ಕಾಡಿದ್ರೆ, ನಾವು ನೂರೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಲಾ ಬಾಜಿ ಕಟ್ಟೀವಿ. ಎಂಗೇ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ? ಸುಬ್ಬಯ್ಯ? ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯೆ ಚಿನ್ನದ್ದೋಡಾ ಮಾಡ್ಸಿಬಿಟ್ಟು, ಯಜಮಾನ್ರ ಕೈಯಿಂದಾನೆ ನಿನಿಗಾಕಿಸ್ತೀವಿ.”

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ—“ಅಂಗೇನೆ ಸೈ.”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ನಾನೂ ಸೈಯ್ಯೇ. ಏನ್ ಇವತ್ತೇ ಆಗ್ಲೋ?”

ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ—“ಇವತ್ತು ಬೇಡ. ಇದು ಎಂಗೂ ಆಸಾಡ್ ಮಾಸಾನೇ. ನಾಳೆ ಬರೋ ಅಮಾಸ್ಯೇನೆ ಅವ್ರು ಸತ್ತಿದ್ದಿ ನಾಂತ ಯೋಳ್ಳ ಚಿನ್ನಯ್ಯ. ಆವೊತ್ತೇ ಯಾಕಾಕ್ಕೂಡ್?”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ಏನ್ ಅಮಾಸ್ಯೇಂತ ಎದರಿಸ್ತೀರೋ ನನ್ನ? ಅಮಾಸ್ಯೇನೇ ಆಗ್ಲೇಳು. ನೀವೆಂಗೇಳಿದ್ರೆ ಅಂಗೇ. ನಿಮ್ ಮುನ್ನೂರ್ ರೂಪಾಯಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದುಬಿಡ್ತೊಂತಂದ್ವೊಳ್ಳಿ.”

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ—“ನಾವೊಡೋ ಮುನ್ನೂರು ಮೂರ್ಸಾವ್ರ ಆಗ್ಲೀ ನಿನಗೆ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ. ಅಪ್ಪೇ ಅಲ್ಲ—ನಿನ್ ಸೋಬಣಕ್ಕೆ ಒಂದ್ಜತೆ

ರೇಸ್ಮೆ ದೋತ್ರ, ನಿನ್ನೆಣ್ಣೆಗೆ ಒಂದ್ ಕಾಸಿ ಪೀತಾಂಬ್ರ ನಮ್ ಗರಡೀ ಕಡೆಯಿಂದ ಉಡುಗೈ ಕೊಡಿಸ್ತೀವಿ.”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ಬರೋ ಅಮಾವಾಸೇಗೇನೇ ಆಗ್ಲಿ. ಎಸ್ಪೊತ್ತೆ? ಎಂಗಿ? ನಾನಲ್ಲಿ ಮನೀಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದೇಂಬೋದ್ ನೋಡೋರ್ಯಾರು?”

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅನಂತರ . . .

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ—“ಯಾರಪ್ಪಾ ನೋಡೋರೂಂತೀಯಾ? ಇಕೋ, ನಾವೊಂದ್ ನಿರ್ದಾರಕ್ಕಂದಿದ್ದೀವಿ, ಮೂರ್ಜನಾನೂ. ಏನಾದ್ರೂ ಗುರ್ರಾಕ್ಚಿಟ್ಟು, ನಿನ್ನೈಗೆ ಮೂರು ಕಬ್ಬಿಣದ್ ಮೊಳೆ ಕೊಡ್ತೀವಿ. ಅದ್ ನೀನು ಬರೋ ಅಮಾವಾಸೇ ರಾತ್ರಿ ಅನ್ನೆಳ್ಳು ಗಂಟೇ ಮೇಕೆ, ನೀನು ಮೊಬ್ಬೇ ಆ ಮನೇಗೋಗಿ, ಬೀದಿ ಕಡೆ ಕೋಣೇಲೊಂದೊಮ್ಮೆ, ಕೆಳ್ಳನ್ ಪಡ್ಸಾಲೇಗೊಂದೊಮ್ಮೆ, ಮಾಡೀ ಅತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟು ಪಕ್ಕಾಗಿರೋ ಬಾಗಿಲ್ ಕಡೆ ಗೋಡೇಗೊಂದೊಮ್ಮೆ ಬಡದ್ಬಟ್ಟರಬೇಕು. ನಾವ್ ಅವತ್ತಿನ ದಿನ ಅನ್ನೊಂದ್ಗಂಟೇಗೆ ಸರ್ಯಾಗಿ ಕೊಡ್ತೀವಿ ನಿನ್ನೈಗೆ ಮೊಳೆಗಳ್ಳು, ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೇಲಿ. ನಿನ್ನೊತ್ತೇಗೆ ಅವತ್ರಾತ್ರಿ ಕಮಲಾ ಸತ್ರದ ವರ್ಗೂ ಯಾರಾದ್ರೂ ನಂಪೈಕಿ ಬರ್ತಾರೆ. ನೀನ್ ಮೊಳೆ ಮೊಡದ್ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ್ ಮನೇಲೇ ಮನೀಕ್ಕೊ. ಬೆಳಗಾಗೂತ್ತೂ ನಾವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗ್ಗೆರಿ ಈ ಆಳ್ತನೇತಾವ್ವ ಬಂದು, ನೀನೊಡೆದಿರೋ ಮೊಳೆಗಳ್ಳ ಅಜಮಾಸಿ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ಇದು ನಿನ್ನೆ ಒಪ್ಪೆ ತಾನೆ? ನೀನು ರಾತ್ರಿ ಆ ಮನೇಗೋಗೋವಾಗ ಕೈಯಾಗ ಬೆಂಕಿಪಟ್ಟೆ, ಇನ್ಯಾತ್ತರ್ದಾನ ಬೆಳಕು ಗಿಳಕು ಏನೂ ತಕ್ಕೊಂಡೋಗ್ಬಾರ್ದು— ಕತ್ತಾಗೇ ಓಗ್ಬೇಕು, ಕತ್ತಾಗೇ ಬರ್ಬೇಕು. ಇದ್ಮಾತ್ಕೊಡ್ಬೇಕು.”

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ—“ಸೈ. ಒಪ್ಪೇನೆ. ಇದೋ, ಬಾಸೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ, ದೇವ್ರ ಎಸರ್ಮೇಗೆ.”

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ—“ಮಾತೇ ಬಾಸೆ ಇದ್ದಂಗಿ ನಂ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನತ್ರ. ಗಂಡಸಂದ್ರೆ ಇಂಗಿರ್ಬೇಕಪ್ಪಾ! ಅದ್ಬೇ ಯಜಮಾನು ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಯೇಳ್ತರೋದು—‘ಛಾತಿ ಐತೋ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಂಗಿ! ದಿಲ್ ಕಚ್ಚಾ ಅಲ್ಲ

ಅವನೂ'ಂತ. ಈ ಸಾರಿ ಬತ್ತದಲ್ಲಿನ ಗೊಲ್ಲು ಆಕ್ತಾರಂತೆ, ಪುಟ್ಟ ಮಲ್ಲ, ನಿನ್ನಾಲ್ಗೆ. ಬೆಂಗಳೂರೂ, ದಂಡೂ, ಎಳ್ಳಕ್ಕೂ ಸವಾಲ್ ನಿಂದು. ಆ ಕೃಪಾಶಿಂಗೂ ಒಂದ್ ಜಂಬಾ ಕೊಸ್ತಾನೇ ಕೊಸ್ತಾನೇ, ಪುಟ್ಟ ಮಲ್ಲ, ನೀನವನ್ ಗಾನಾ ಈ ಸಾರಿ ಎತ್ತಿ ಕುಕ್ಕಿಡು. ಮೊಟ್ಟೆತುಂಬಾ ಆಲ್ ಕುಡೀತೀವಿ ನಾವೆಲ್ಲಾರೂ, ನಿನ್ನೆಸರೇಳಿ. ಅಕ್ಕಿ ಯೆಜ ಮಾನ್ರೂನೂ ಮೀಸೇಮೇಲ್ ಕೈ.”

ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ—“ಇನ್ನೇಳಪ್ಪಾ. ಸಳಿ ಜೋರಾಯ್ತು. ಅತ್ತಂಟಿ ಒಡೀತೋ ಏನೋ.”

ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ಮನೇ ದಾರಿ ಹಿಡಿದೆವು.

ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ, ಆಯಿತು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಶೀರ್ವಾದ ನನಗೆ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋದಿಲ್ಲಂತ ಆಣೆ ಇಟ್ಟೊಂಡೆ. ಆದ್ರೆ ಅದು ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಪುನಃ ಯಥಾಪ್ರಕಾರಾನೇ, ನಾಯಿಬಾಲ.

ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ

ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ಚತುರ್ಥಿ ದಿನವೇ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಕತೆ ಎಲ್ಲಾ ನಡೆದು, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪುವವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆರಾತ್ರಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೈಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಯಾರತ್ತರ್ದಲ್ಲೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಎತ್ತೂಡ್ಡು, ತಿಳಿಸ್ತೂಡ್ಡು'ಂತ ಭಾಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಹೆದರಿಸಿಯೂಬಿಟ್ಟ ನನ್ನ—'ಈ ಸುದ್ದಿ ನಿನ್ನಿಂದಾಗಾನ ಏನಾದ್ರೂ ಮೊರಕ್ತಂದ್ರೆ, ಮೂತೇ ಆಕ್ಟಿಡ್ತೇವೆ ನಿನ್ನಾ'ಂತ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಇತ್ತು, ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಖದೀಮ. ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಅವನಂಥ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜೀವ ಬೇಕಾದರೂ ತೆರುತ್ತಿದ್ದ, ಸಮಯಕ್ಕೆ. ನ್ಯಾಯವಿಲ್ಲದ ಕಡೆ, ತನ್ನ ಜೀವಾನೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಇತರರ ಜೀವಾನೇ ಆಗಲಿ, ಅವನಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪೇಟೆಗೇ ಗೌರವ.

ಹತ್ತುದಿನ ಕಳೆದೂ ಹೋಯಿತು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಬಂದೇ ಬಂತು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನದ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ, ಅಂದರೆ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನವೇ, 'ದಿನ-ವಾರ-ನಕ್ಷತ್ರ-ತಿಥಿ' ಹೇಳುವ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಂದು, ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಎಲ್ಲಾ ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದು, 'ನಾಳೆ ಭಾನುವಾರ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ; ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರ, ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ; ಗ್ರಸ್ತ ಆರೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ, ಮೋಕ್ಷ ಒಂಬತ್ತೂಕಾಲು ಗಂಟೆಗೆ. ಶುದ್ಧಮಂಡಲ ದರ್ಶನ ಒಂಬತ್ತೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದು, ಹತ್ತುಗಂಟೆಗೆ. ಧನುರ್ರಾಶಿಯವರು ಖಂಡಿತ ಶಾಂತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಧ್ಯಯನ. ಕ್ರೂರದಿನಾ'ಂತ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಪೂರ್ವಾಷಾಢ ನಕ್ಷತ್ರ. ನನ್ನದು ಧನುರ್ರಾಶಿ. ಆದಿನ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಹೋಮ, ನವಗ್ರಹ ಜಪ, ಹೋಮ, ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಸಿದರು, ನನಗಾಗಿ. 'ಈದಿನ ಮನೇಬಿಟ್ಟು

ಹೊರಗೆ ಹೋಗಕೂಡದು' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಆಗಿಹೋಯಿತು, ನನಗೆ. ನನಗೋ, ಅವತ್ತೆಲ್ಲಾ 'ಸುಬ್ಬಯ್ಯನು ಯಾವಾಗ ನೋಡ್ಬೇನೋ? ಏನೆಲ್ಲಾ ಏರ್ಪಾಡು ನಡೆದಿದೇ'ಂಬೋ ಯೋಚನೆಯೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಜೆ ಆಗುತ್ತಲೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ವುಸಲಾಯಿಸಿ, 'ನನ್ ಸ್ನೇಹಿತ ಸೂರಿ ಮನೆಲಿ ಇಂಡಿಯಾ ಭೂಪಟೆ ಹೊಸ್ತಾಗಿ ತರ್ಸಿದ್ವಾರಂತೆ. ಪಕ್ಕದ್ದನೇ ತಾನೇ—ನೋಡ್ಕೊಂಡ್ ಬಂದ್ಬಿಡ್ಬೇನೆ ಅಜ್ಜೀ, ಹತ್ತೇ ನಿಮಿಷ್ಲಿಲ್ಲೇ'ಂತ ಹೇಳಿ, ಮನೆಯಿಂದ ನುಣೆಚಿಕೊಂಡು, ನಾನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಮೇಲೆ ಸೂರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಭೂಪಠವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ನೆಟ್ಟಗೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ.

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಆಗತಾನೇ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ 'ಕೆಂಡ'ವಾದ. ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ—'ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಬೇಡ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ನಾನ್ಯಾಗೂರ್ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರಾನಾ'ಂತ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಹೇಳಿದ—'ಒಳ್ಳೇದು. ಎಲ್ಲಾ ಏರ್ಪಾಡಾಗೋಗೈತೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಸ್ಪೊತ್ತೇ ನಿಮನೇ ಮುಂದೆ ಬರೋವಾಗ ತಿಳಿಸ್ತೀವಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಸಾರಾನು. ಈಗ 'ಗಂ' ಅಂತ ಮನೇಗೋಗು' ಅಂದ.

ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ನಾನು ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ ನಮ್ಮಜ್ಜಿಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಏನೂ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಯೋಚನೆಯೆಲ್ಲಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೆಲಿ, ಆ ಹಾಳು ಬಿದ್ದ ಮನೆಲಿ. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ, ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡರೂ ನಿನ್ನೆ ಬರವೊಲ್ಲದು.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಒಂದು 'ಬಿ—ಟೈಂಪೀಸ್' ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಲೆದಿಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಐದೈದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ, ಹತ್ತು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ 'ಷುರು.' ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಮಲಗಿ, ದೊಡ್ಡವರು ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ 'ಷುರು.'

ನನಗಂತೂ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗಡಿಯಾರದ 'ಟಿಕ್ ಟಿಕ್' ಎಲ್ಲಾ ಎಣಿಸಿದೆ.

ಹತ್ತು ಹೊಡೆಯಿತು . . . ಹನ್ನೊಂದೂ ಹೊಡೆಯಿತು.

* * * *

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆಗಳು ಮೊದಲಾದುವು . . .

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೇಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಮಾತುಕತೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ . . . ಅಗೋ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಹೊರಟ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೆಯಿಂದ. ಜೊತೇಲಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಇದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೇನು, ನಮ್ಮ ಮನೆ ಮುಂದೇನೆ ನಡೆದ್ದೋಗ್ತಾರೆ . . . ನಡೆದ್ದೋಗುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಬರಿದೆ. ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಹತ್ರಹತ್ರ ಬರಿವೆ. ಅದೋ, ಅವರೇ ನಡೆದ್ದೋಗ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಬರಿದೆ ಅದೋ, ಮನೆ ದಾಟಿ ಮುಂದಕ್ಕೋದ್ರು . . . ಹೋದ್ರು . . . ಹೋದ್ರು . . . ಈಗ ಹೆಜ್ಜೆ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಲ್ಲ . . .

ಇನ್ನೊಂದು ನಿಮಿಷ . . . ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂಜನೇಯನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ಇಗೋ ಈಗ ಒಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ಪೂರ ಹಚ್ಚಿದ, ಕೈಮುಗಿದ, ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದ, ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದ . . .

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ಜೊತೇಲಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಇದ್ದಾನೆ . . .

ಕಮಲಾಭತ್ರದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ . . .

ಇಗೋ, ಕಮಲಾಭತ್ರದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಕೈಯಿಂದ ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ . . .

ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಆರೇ ನಿಮಿಷ ಇದೆ, ಅಷ್ಟೆ . . .

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ - 'ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, ನಾನಿಲ್ಲೇ ಕಾದಿರೇನೆ. ಬೇಗ ಮೊಳೆಗಳ್ಳು ಹೊಡೆದು ಬಂದುಬಿಡು. ನರಸಿಂಹ ದೇವರನ್ನು

ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗು. ಇಗೋ, ನಿನ್ನೆ ತಿಳಿ ಆಂಜನೇಯನ ಭಂಡಾ ರಾನೂ ಇದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆ ತಾಬೀಜಿನಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನೇ ಇಧಾನೆ. ಯಾವ ಭಯಾ ತಾನೇ ಏಕೆ? ನಿನ್ನ ಕೂದಲು ಅಲ್ಲಾಡೋಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ಬಂದ್ಬಿಡು, ನಾನಿಲ್ಲೇ ಕಾದಿರೇನೇ?ಂತ . . .

ಹೊರಟ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ, 'ಜೈ ಹನುಮಾನ್!' ಅನ್ನುತ್ತಾ. ಕಮಲಾ ಭತ್ರದ ಸಕ್ಕದ ಓಣೀಲಿ ಹೊರಟ . . .

ಕೆರೇ ಏರಿಮೇಲೆ ಹೋಗೋದಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆ . . . ಹತ್ತಿದ . . . ಹೊರಟ, ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು . . . ನೀರುಪುಚ್ಚಿಕಾಯಿ ಗಿಡಗಳನ್ನ ದಾಟಿಹೋದ . . . ಗೋಣೀಮರದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದ . . . ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ . . .

ಇದೋ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ. ಕತ್ತಲೋ ಕತ್ತಲು. ತುಂಬಿದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಾಂದ್ರದ ಕಂಬವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬೆಳಕೂ ಇಲ್ಲ. ತುಂಬ ಮೋಡ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಎದುರಿಗೆ ಏನಿದೆ, ಏನಿಲ್ಲ—ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ನೆಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಾವುಗಳಿವೆ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಿವೆ. ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಚೆ ಈಚೆ ಹೋದರೆ ಲಾಂಟಾನಾ, ನಾಗಕತ್ತಾಳಿ ಪೊದೆಗಳು. ಜೊತೆಗೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಗಾಳಿ, ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ತೂರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಷ್ಟು ಬಿರುಸಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ . . .

ನೆಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಪುಟ್ಟ ಮಲ್ಲ. ಯಮಗುಂಡಿಗೆ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನದು. ಆಂಜನೇಯ ಅವನ ಎದೆ ಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಭಯವೆಂದರೆ ಏನು!?. . .

ಹಾಳುಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಯೇಬಿಟ್ಟ!

ಬೀದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಇರುವ ಎರಡು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿದ, ಒಂದೊಂದಾಗಿ. ನಾಲ್ಕು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ತಡವರಿಸಿ ನೋಡಿ, ಇನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ . . . ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚಡಾವು ಮೆಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ . . .

ಪಡಸಾಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಕೈಯಿಂದ ತಡವರಿಸಿ ಗೋಡೆ ಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ . . .

ಬೀದಿಯ ಕಡೆಯ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸಿಕ್ಕಿತು ಬಾಗಿಲು. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದ . . .

ಗಾಳಿ 'ಸುಯ್ಯೋಂ' ಎಂದು ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಸರಟು 'ಪಟಪಟ' ಬಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಎದೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಂತ ವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದೆರಡು ಮುರುಕಲು ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ರಪ ರಪನೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಕಪಟದ ಹಕ್ಕಿ ಗಳು ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಕೀಚ್ ಕೀಚ್' ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ, ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಆಚೆ ಈಚೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮನೆಯ ಮೇಲೆಯೋ ಅಥವಾ ಎದುರಿನ ಹುಣಿಸೇಮರದ ಮೇಲೆಯೋ 'ಕಿಚಕಿಚ' ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೂಗು . . .

ಈ ಭೀಕರ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಅತಿಭೀಕರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಒಂದು ಮೊಳೆಯನ್ನು ಕೈಸುತ್ತಿಗೈಯಿಂದ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಥಪ್—ಥಪ್! . . . ಥಪ್—ಥಪ್! . . .

ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಆಯ್ತು. . . ಐದು ನಿಮಿಷ ಆಯ್ತು. . .

ಥಪ್—ಥಪ್! . . . ಥಪ್—ಥಪ್! . . .

ಇದೇನು, ಒಂದು ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಐದು ನಿಮಿಷವೇ! . .

ಇನ್ನೇನು ಮುಗಿಯಿತು . . .

ಇಲ್ಲ! ಮುಗಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ! . . .

ಇನ್ನೂ . . . ಥಪ್—ಥಪ್! . . . ಥಪ್—ಥಪ್! . . .

ಇದೇನು, ಹತ್ತು ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಒಂದೇ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ!

* * * *

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಜ್ಜಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ, "ಯಾಕೋ ವೆಂಕಟೇಶ, ಇನ್ನೂ ನಿಂದೇನೆ ಮಾಡ್ಲಿಲ್ಲ? ದೀಪ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿಟ್ಟೊಂಡ್ರೆ ನಿಂದೆ ಬರುತ್ತೇನೋ? ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿ, ದೂರ ಇಟ್ಟು, ರಾನಾ ಕ್ರಿಷ್ಣಾ

ಅಂತ ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳೋ'ಂದು. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಹೋಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಒಳಜೀವ ತತ್ಕ್ಷಣ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ನಾನು— 'ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅಜ್ಜಿ. ಯಾಕೋ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕತೆ ಓದುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ' ಅಂದೆ. ಅಜ್ಜಿ ಅಂದಳು— 'ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿಕೋಪ್ಪಾ. ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು. ಕೆಟ್ಟ ಗಾಳಿಗಳು ಸಂಚಾರ ಮಾಡೋ ಹೊತ್ತು. ಅಮಾ ವಾಸ್ಯೆ ಕೆಟ್ಟದಿನ.' ನಾನು ದೀಪ ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡಿ, ದೂರ ಇಟ್ಟು, ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ . . .

ಆದರೂ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಮೊಳೆ ಹೊಡೀತಾನೇ ಇದ್ದು: ಥಪ್—ಥಪ್! . . . ಥಪ್—ಥಪ್! . . . ಶಬ್ದ ನಿಲ್ಲಲೇವೊಲ್ಲದು.

ಆಗ ನನ್ನಜ್ಜಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಎದ್ದುಬಂದು, "ಯೇನೋ ಮಗೂ, ಏನೇನೋ ಕನವರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀ? ಭಯಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣ್ತೀಯಲ್ಲೋ! ತಾಳು, ನಾನು ನಿನ್ನತ್ತಲೇ ಹಾಸಿಗೆ ಎಳೋತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೇನ ಎಬ್ಬಿಸಲೇನೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು 'ಸುಮ್ಮಿರು, ಅಜ್ಜಿ. ನಾನು ಕನವರಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ, ನೆನವರಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೋ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ.' ಅಂದೆ. ಸಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ . . .

ಆದರೆ ಅದೇ 'ಥಪ್—ಥಪ್! . . . ಥಪ್—ಥಪ್! . . . ' ನಿಲ್ಲಲೇ ಇಲ್ಲ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಮೊಳೆ ಹೊಡೀತಿರೋ ಶಬ್ದ.

ಆಗ ನನಗೊಂದು ಯೋಚನೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ನಾನು ಮಲಗಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೂ ಆ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಮನೆಗೂ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಒಂದು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಮೇಲಾಗುವುದು. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕೇಳಬರುತ್ತಿದೆ? ನನಗೆ ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ಹೊರಳಿ, ಎದೆ ಮೇಲಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನನ್ನ ಬಲಗೈ ನನ್ನದೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಥಪ್ಥಪ್ ಅಂತ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ನನ್ನ ಎದೆ! ನನ್ನ ಕೈಕಾಲು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬಂತು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಸಾಕು, ಭೀಕರ ವಾದ ವಿಕಾರವಾದ ಕನಸುಗಳು. ಎಲೆಲ್ಲಾ ರಾಕ್ಷಸರೇ, ಭೂತಗಳೇ,

ಪಿಶಾಚಿಗಳೇ! ತೊಟ್ಟೆಲು ತೂಗುತ್ತಿರುವ ಪಿಶಾಚಿಗಳು! 'ಲಾಲಿ' ಹಾಡು ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಿಶಾಚಿಗಳು! ತೊಟ್ಟೆಲು ಹಗ್ಗ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಉಯ್ಯಾಲೆಯ ಕೊಕ್ಕೆಗಳಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಿಶಾಚಿಗಳು! ಆ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಉಯ್ಯಾಲಾಡಿಸುತ್ತಾ 'ಲಾಲಿ' ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಿಶಾಚಿಗಳು! ಆ ಗೋವಿಂದ ಶೆಟ್ಟಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಂತೂ ನೂರಾರು ಪಿಶಾಚಿಗಳು ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ 'ಧಡಾರ್' ಅಂತ ಧುಮುಕೋದು! ತಿರುಗಿ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬರೋದು, ತಿರುಗಿ ಬಾವಿಗೆ ಧುಮುಕೋದು! ಬೇಡಪ್ಪಾ ಬೇಡ ಆಗಿಹೋಯಿತು ನನ್ನ ಜೀವ.

ರಾತ್ರೆಯೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತು 'ರುದ್ರ' ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರಂತೆ.

* * * *

ಹೇಗೋ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ—ತಲೆ ಗಿರ್ರೆಂದು ಸುತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸಂಕಟ. ಅಜ್ಜಿ ಬಂದು, 'ಯಾಕೋ? ಹುಷಾರಾಗಿವೋ? ರಾತ್ರೆಯೆಲ್ಲಾ ಅದೇನೇನೋ ಪೇಚಾಟ ನಿಂದು? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ತಿರಗ್ತೀಯಪ್ಪ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಆಲೀತಿ. ಸಂಜೆ ಆಗುತ್ತೂ ಮನೇಗೆ ಬರೋಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಕಂಡು ಹೆದರ್ ಕೊಂಡ್ಯೋನೋ?' ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ದು. ನಾನು ಕಳ್ಳನ ಹಾಗೆ ನಗುತ್ತಾ, 'ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೋ ಎದ್ದೆ. ಟಿಫಿನ್ ಏನ್ನಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯಾ?' ಅಂತ ಕೇಳಿ. 'ದೋಸೆ' ಅಂತ ಉತ್ತರ ಬಂತು, ಹಾರಿಹೋಯಿತು ಎಲ್ಲಾ ಸುಸ್ತೂ, ತಲೆ ತಿರುಗೋದು ಎಲ್ಲಾ. ಎದ್ದು ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ, ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆದು, ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಉಪಾಹಾರ, ಕಾಫಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಿದ್ದೀಲೆ, ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಆಗಿಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೆ ನಾನು.

ಆಗ ಸುಮಾರು ಏಳುಗಂಟೆ. 'ಇದ್ಯಾಕೆ? ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತೇನೆ ಅಂದೋನು ಇನ್ನೂ ಬರ್ರೇ ಇಲ್ಲಲ್ಲಾ? ಬಹುಶಃ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟನೋ ಏನೋ, ಅಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಬಂಗಾರದ ತೋಡಾ

ಆದ್ರೂ ನೋಡ್ಕೊಂಡೇ ಬರೋಣ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಸರಿ' ಅಂದುಕೊಂಡು, ಮನೇಗೆಗೇಟು ದಾಟಿ ಬೀದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆ.

ಯಾರೋ ಮೇಲ್ಬೀದಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರು ನಮ್ಮ ಮನೇ ಮುಂದೇನೇ ಓಡಿಹೋದರು. ಹೆಂಗಸರು ಓಡಿಹೋಗುವುದು ಬಹು ಅಪರೂಪ. ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಗಂಡಸರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸೂ ಓಡಿಹೋದರು. ಏಕೋ? ಏನೋ? ಯಾರನ್ನು ಕೇಳುವುದು?

ಮೇಲಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕನರಸಿಂಹಯ್ಯನ ಮಗ ನಾರಾಯಣಿ ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದ. ನನಗೆ ಅವನ ಪರಿಚಯ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೇ ಕೇಳಿದೆ—'ನಾರಾಯ್ಣಿ! ನಾರಾಯ್ಣಿ! ಏಕೋ? ಏನೋ? ಏಕ್ ಓಡ್ತಾ ಇದ್ದೀ? ಜನಗಳೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡ್ತಾ ಇದ್ದಾರೋ?' ಅಂತ.

ನಾರಾಯಣಿ ಅಂದ—'ಅಯ್ಯೋ! ತಿಳಿದಿಲ್ವಾ ನಿನ್ನೆ? ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ! ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಾಪ್ಪಾ! ಒಂಟೋದ್ದಂತಪ್ಪಾ! ಆ ಆಳ್ವನೇಲಿ ಸತ್ತೋಗಿ ದಾನಂತಪ್ಪಾ! ಅದ್ಯೆ ಎಲ್ಲಾ ಓಡೋಗ್ತಿದಾರೆ! ಬಾ, ಓಗೋಣಾ' ಅಂತಂದ.

ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ನಾನೂ ಓಡಿದೆ ನಾರಾಯಣಿಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿ.

ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಓಡಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ, ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ, ಗಂಡಸರೂ ಹೆಂಗಸರೂ ಹುಡುಗರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಎಲ್ಲರೂ ಓಡಿಬಂದರು. ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು ಜನ. ಎಳ್ಳು ಚೆಲ್ಲಿದರೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳದಷ್ಟಿತ್ತು ಜನ.

ಆಗ ಸುಮಾರು ಎಂಟುಗಂಟೆ. ಹೇಗೋ ನೂಕಿಕೊಂಡು ನುಣಿಚಿ ಕೊಂಡು ಆ ಹಾಳುಮನೇ ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿದೆವು.

ಯಜಮಾನರು ಒಂದು ಕಡೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಅಧೋವದನರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು. ಸುತ್ತಲೂ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಸ್ನೇಹಿತರು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ನೀರು. . . . ಹಾಳುಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ.

ನಡುನಡುವೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಸಮವಯಸ್ಸಿನ, ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸರು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಿದ್ದಿರುವ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರ ಮುಖಗಳಲ್ಲೂ ದುಃಖ ತುಂಬಿದೆ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಕೆಯೇ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ತಾಯಿ. ಆಕೆ ಸಂಕಟಪಡುವುದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹು ಘೋರವಾಗಿದೆ. . . . ಮನೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ—ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಮೂವರೂ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸ್ ಕಾನ್ಸ್ಟೇಬಲರು. ಇಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರುಗಳು ಆಚಿಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಕಾನ್ಸ್ಟೇಬಲ್ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಬಳಿ ಲಾಠಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಒಳಕ್ಕಾಗಲಿ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಮೇಲಕ್ಕಾಗಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ದೊಡ್ಡ ಆಫೀಸರುಗಳು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ತಾಯಿ, ಹತ್ತುನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ 'ಅಯ್ಯೋ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಾ! ಅಯ್ಯೋ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಾ! ಬಾಪ್ಪಾ! ಬಾರೋ! ಎದ್ದು ಬಾರೋ! ನಿನ್ನೆಣ್ಣೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಂದಾಳೋ! ಅಳತಾ ಔಳೋ! ಬಾರೋ ಮಗನೇ! ಇನ್ನತ್ತೇ ದಿನಕ್ಕೆತ್ತಲೋ ನಿನ್ ಸೋಬಣ! ಆ ಸಂತೋಸಾ ನಾವ್ಯಾರೂ ನೋಡ್ಕೂಡ್ಕೂಂತ ಓಗ್ಗಿಟ್ಟೇನೋ! ಇನ್ನೆಂಗೆ ಮನೆ ತುಂಬಿಸ್ಕೊಳ್ಳೋ ಸೊಸೇನ? ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಂಗೊಳಲೋ, ಇನ್ನೆಂಗೆ ನೋಡ್ತಾ ಇರೋ! ಅಪ್ಪಾ! ಮಸಾಣಾ ಆಗೋಯ್ತಲೋ ನಿನ್ನಮನೆ! ಸಿವ್ನೇ! ನನ್ ಭಾಗ್ಯಾನ ಯಾಕ್ಕೆತ್ಕೊಂಡೆ? ನಿನ್ನ ದಿನಾನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ದಲೋ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಮಾಡ್ಡಿ ಮನೇಯಿಂದಾಚೆ ಒರಡ್ಡಿರಿಲ್ಲಲೋ ಸಿವನೇ! ನನ್ ತಾಳಿ ಕಿತ್ಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಸಾಲೆ, ನನ್ ವಂಸಾನೂ ನಿಮೂಲ ಮಾಡಿದೆಲೋ! ಸಿವನೇ! ನಿಂಗ್ ಮಕ್ಕಿಲ್ವಾ? ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ವಾ? ಅವ್ರಿಗೆ ನನ್ನಂಕ್ ಬರಾಕಿಲ್ವಾ! ಅವ್ರಾ ನನ್ನಂಗಾಗಾ ಕಿಲ್ವಾ? ನನ್ನಿಟ್ಟಿಟ್ಟು ಅವನ್ನ ಕಿತ್ಕೊಂಡ್ಯಲೋ! ನನ್ನೊಟ್ಟಿ ಉರಿದ

ಹಾಗೆ ನಿನ್ ಹೊಟ್ಟೇನೂ ಉರಿಯಾಕಿಲ್ಲಾ!’ ಅಂತ ಕಲ್ಲೂ ಕರಗುವ ಹಾಗೆ ಆಕೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಸತ್ತ ಎಂಬೋದನ್ನು ಯಾರನ್ನು ಕೇಳೋದು? ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಲೆ—‘ದೆವ್ವ ಕತ್ತಿವಿಚಾಕೈಟ್ಟೈತೋ’ಂತ, ‘ಮೋಳೇನ ಸುತ್ತೇಯಿಂದ ತಲೇವಳೇಕೆ ಬಡಿದೈತೇ’ಂತ, ‘ಒಟ್ಟಾಗಿನ ಕಳ್ಳೆಲ್ಲಾ ಬಗೆದಾಕೈತೇ’ಂತ, ‘ಏನೋಪ್ಪ, ರಕ್ತ ರಕ್ತ ಕಾರ್ಕೊಂಡು ಸತ್ತೋಗನ್ನೇ’ಂತ, ‘ನಾಗ್ರಾವೋ ಏನೋ ಕಚ್ಚಿ ಸತ್ತೋಗನ್ನೇ’ಂತ, ‘ಯಾರೋ ಸಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಗೋಡೇಗೆ ಮೊಳೆ ಒಡೆದು ನೇತಾಕಾರೇ’ ಅಂತ— ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾನು ನಾರಾಯಣಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—‘ಎದುರಿಗಿರೋ ಆ ದೊಡ್ಡ ಹುಣಿಸೇಮರ ಹತ್ತಿದರೆ, ಮಹಡೀಮೇಲೆ ಏನಾಗಿದೆಯೋಂತ ನೋಡಬಹುದು. ಯಾರ್ಯಾರೋ ಹತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಿದಾರೆ. ನೀನಾದರೆ ನನಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ ಹತ್ತಬಲ್ಲೆ. ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನನಗಿತ್ತು’ ಅಂತ.

ನಾರಾಯಣಿ ಮರ ಹತ್ತುವುದರಲ್ಲಿ ಕೋತಿಗೆ ತಮ್ಮ. ಅಷ್ಟು ಜನ ಮರ ಹತ್ತುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಮರದ ರೆಂಬೆ ಮುರಿದು ಏನಾದರೂ ಅಪಾಯವಾಗಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ‘ಇಳೇರಿ, ಮರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ’ ಅಂತ ಗದರಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಿ ನೆಗೆದೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕೊನೇ ರೆಂಬೇಗೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಯೇ ಬಂದ. ಅವನು ಮರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ದುಮುಕಿದ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಬಂದ. ಸರಿ, ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಟೇ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿತು ಜನಸಂದಣಿ.

ನಾರಾಯಣಿ ಹೇಳಿದೆ—‘ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರೋ ಷರ್ಟಿನ ಒಂದು ಭಾಗ ಗೋಡೆ ಮೊಳೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹರಿದೂ ಹೋಗಿದೆ ಷರ್ಟು. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಕಾಲು ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು ಮುಕಮಡಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದಾನೆ. ತಲೆ ಹಿಂಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾಣತ್ತೆ. ಮುಖ ಕಾಣ್ತಾ ಇಲ್ಲಾ’ಂತ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಾಡಿಯಿಂದ ಯಾರ್ಯಾರೋ ಆಫೀಸರುಗಳು ಬಂದಿಳಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಮಹಡಿ ಹತ್ತಿಹೋಗಿ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ

ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ, ಕೆಳಗಡೆ ಇಳಿದು ಬಂದು, ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ, ಕಡೆಗೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಇವರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಹತ್ತಿರ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿ, ಬಂದ ಗಾಡಿಲೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಬಾರ್ ಸಿಪಾಯಿಗಳೂ ಬಂದೂಕು ಸಮೇತ ಬಂದರು. ಆಫೀಸರುಗಳು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಹೆಣ ಸಾಗಿರುವ ಗಾಡಿ ಬಂತು. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಹೆಣ ಇಳಿಸಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಂದು, ಒಂದೇ ನಿಮಿಷ ಅವನ ತಾಯಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು, 'ಆಸ್ಪತ್ರೇಲಿ ಶವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸ್ತ ಮೇಲೆ ಹೆಣಾನ ಕೊಡ್ತೀವಿ. ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬನ್ನೀ' ಅಂತ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟು, ಹೆಣದ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೇಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಹಿಂದೆಯೇ ನಾಲ್ಕಾರು ಜಟಕಾ ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ತಾಯಿ, ಬಂಧುಗಳು, ವಿಕೋರಿಯಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಯಜಮಾನರೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಇನ್ನೆರಡು ಜಟಕಾದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಇಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸಿನವರು ಆಚೆ ಈಚೆ, ನಡುವೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಇವರೂ ಹೊರಟರು. ಇವರ ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಬಾರ್ ಸಿಪಾಯಿಗಳು—ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೈಲ್ ಕಡೆಗೆ. ನನಗಂತೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೋ ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರದ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಂಡೆ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಪುಕ್ಕಲು. ಹಾಗೂ ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಧೈರ್ಯ ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು ನನಗೆ ?

ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹೀಗೆ ಮುಗಿಯಿತು.

*

*

*

*

ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಸಮಾಚಾರ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ.

ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪನ ತಮ್ಮನಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದ ಸಂಗತಿ—ಇದು :

ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಈ ಮೂರು ಜನರೂ ಸೇರಿದ್ದರಂತೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಬಂದನಂತೆ ಹತ್ತಾವರೆ ಗಂಟೆಗೆ. ಎಲ್ಲರೂ

ಸೇರಿ, ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ, ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತು ಮಾತ್‌ನಾಡತಾ ಇದ್ದರಂತೆ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಕೆಂಪಿನ ತೋಡಾನ ತಂದಿದ್ದನಂತೆ, ಮುನ್ನೂರೈ ವತ್ತು ರೂಪಾಯಿನದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಹೆಸರು ಕೆತ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಮಾರನೇ ದಿನಾನೇ ಯಜಮಾನರ ಕೈಯಿಂದ ತೊಡಿಸಿಬಿಡೋದು, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಗೆದ್ದರೆ ಅಂತ ಮಾತಾಡ್ಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ. ಆಮೇಲೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಅವರ ಮನೇಗೆ ಹೊರಟೊಡ್ಡಂತೆ. ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಇಬ್ಬರೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟರಂತೆ, ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಆದಮೇಲೆ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮನೇಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟನಂತೆ. ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಜೊತೇಲಿ ಕಮಲಾಭತ್ರದ ವರೆಗೂ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡ್ತಾ ನಿಂತೊಂಡ್ರಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ. ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಹೊಡೀತಿರೋವಾಗ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಕೈಗೆ ಮೂರು ದೊಡ್ಡೊಳೆನೂ ಸುತ್ತಿಗೇನೂ ಕೊಟ್ಟು, 'ಬೇಗ ಬಂದ್ಬಿಡು, ಪುಟ್ಟಲ್ಲ. ನೀನು ಬರೋವರ್ಗೂ ನಂಜೀವ ಇರೋಕಿಲ್ಲ. ಬೇಗ್ಬಂದ್ಬಿಡೊ'ತಂದನಂತೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಹೇಳಿದನಂತೆ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ—'ನೀನು ಓಗು. ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮನೇಲಿರು. ಅತ್ತಿ ಮಿಸ್ತಲ್ಲಿ ಬಂದ್ಬಿಡ್ಬೇನೇ'ಂತ. ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಹೇಳಿದನಂತೆ—'ನಾನಿಲ್ಲೇ ಇರ್ತೇನಪ್ಪ, ನರಸಿಂದೇವರ ಗುಡೀ ಜಗಲೀ ಮೇಲೆ, ನೀನ್ವರೋ ಗಂಟಾ'ತಂದು. ಸರಿ, ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಹೊರಟನಂತೆ.

ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಕೆರೆವಿರಿ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಹೋದಾಗ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗ್ಗೋಗೋ ಆಯಿತಂತೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆರ ಸಂಕಟ ಆಯಿತಂತೆ. ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲವಂತೆ. 'ಛಿ! ಇಂಥಾ ಕೆನ್ನ ಮಾಡ್ಕೋದೇ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಕೈಲಿ? ಏನಾದ್ರೂ ಕೆಟ್ಟದಾಗಬೊದು. ದಿನ ಬೇರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ್ನ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರದೇಬಿಡಬೇಕೊ'ಂತ ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಓಡಿದನಂತೆ ತಾನೂ ಕೆರೆಯ ವಿರಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ. ಆಗಲೇ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಹೊರಟು ಐದು ನಿಮಿಷ ಆಗ್ಲೋಗಿತ್ತಂತೆ. ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಗಾಳಿ ಅಂತೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತ್ತಂತೆ. 'ಹೇಗಪ್ಪಾ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗೋದೂ? ಈ ಹಾಳು ಪಂದ್ಯ ಏಕ್ವಂತೋ? ಏನಾದ್ರೂ ಆದ್ರೆ ನಾಲ್ಕು ಜನಕ್ಕೆ ಮುಖಾ

ಹೇಗಪ್ಪಾ ತೋರ್ಸೋದು? 'ಅಮ್ಮಾ! ಅಣ್ಣಮ್ಮಾ!! ನಮ್ಮಾಯೀ!!!
ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ್ನ ಎಂಗಾರೂ ಕಾಪಾಡಮ್ಮಾ! ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಿಂದ ಹೂ
ಬೆಳಕು ಹೊರಿಸ್ತೇನೆ. ಉತ್ಸವ ಮಾಡಿಸ್ತೇವೇ'ಂತ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು
ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನಂತೆ. ಮುಂದಕ್ಕೂ ಹೋಗೋದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ
ಬರೋದಕ್ಕೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಕೈಕಾಲು ನಡಗತಾ ಇದ್ದು ಹೋಯಿತಂತೆ.
ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದನೋ ಅವನಿಗೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ "ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ!!" ಅಂತ
ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ದೂರದಿಂದ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಅರಚಿಕೊಂಡ ಧ್ವನಿಕೇಳಬಂತಂತೆ.
ಅದು ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ ಧ್ವನಿನೇ ಅಂತ ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು
ಬಂತಂತೆ. ಹೇಗೋ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಾ! ಪುಟ್ಟ
ಮಲ್ಲಾ! ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಾ ಲೋ!" ಅಂತ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡ
ನಂತೆ. ಜವಾಬೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಇನ್ನೂ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದನಂತೆ.
ಜವಾಬೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ. 'ಅಯ್ಯೋ! ಏನೋ ಆಗೋಯ್ತು ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನೆ!
ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲಂಗೇನೋ ಆಗೋಯ್ತು'ಂತಾ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ
ಎಂಬೋ ಜ್ಞಾನ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದೆ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಉಪ್ಪಾರಪೇಟೆ ಪೋಲೀಸ್
ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನಂತೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ. ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪನ ಕೂಗನ್ನು
ಕೇಳಿ, ಇಬ್ಬರು ಕಾನ್ಸ್ಟೇಬಲುಗಳು ಲಾಂದ್ರಾ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ದೊಣ್ಣೆ
ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈಚೆಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೂ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ ಸ್ಟೇಷನ್
ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಜ್ಞಾನ ತಪ್ಪಿ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯಿತಂತೆ.
ಆಗ ಅವನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ತಂದು, ತಲೆಗೆ ನೀರು ತಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ
ನಂತೆ, ಚಿಕ್ಕರಂಗಪ್ಪ—'ಹೋಗ್ರಪ್ಪಾ ಬೇಗ್ಗೆ! ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನ್ನ ಆ ಹಾಳಾ
ಮನೇಲಿ ಹೊಡೆದ್ದಾಕ್ಪಿಟ್ಟಿದಾರೇ'ಂತ. ಪೋಲೀಸಿನವರು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ
ಮನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಡಸರನ್ನ ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಲಾಂದ್ರಗಳನ್ನೂ ದೊಣ್ಣೆ
ಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಓಡಿದರಂತೆ, ಹಾಳುಮನೆಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ.
ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿ ಮೆಟ್ಟಲು ಹತ್ತಿ ನೋಡುವಾಗ, ಬಾಗಿಲು ಪಕ್ಕ
ದಲ್ಲೇ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿದ್ದನಂತೆ. ಎದೆ ಎತ್ತರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು
ದೊಡ್ಡ ಆರಂಗುಲ ಉದ್ದದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊಕೆ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ

ಬಳಿದಿದ್ದು, ಗೋಡೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಹೋಗಿತ್ತಂತೆ. ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಗಾಳಿಗೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಹೇಗೋ ಅವನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಷರಟಿನ ಒಂದು ಪಕ್ಕದ ಕೊನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಇತ್ತಂತೆ. ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲ ಆ ಷರಟಿನ ಕೊನೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮೊಳೆಯನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟದ್ದನಂತೆ. . . .

* * * *

ಸರ್ಕಲ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಹೇಳಿದ್ದು :

ಪಂದ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನು ಆ ಹಾಳುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಕೆಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು, ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟು, ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಹತ್ತಿಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ—ಉದ್ದವಾದ ಷರಟಿನ ಹಿಂಭಾಗ ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಮೊಳೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕತ್ತಲು ಬಹಳ ವಾದ್ದರಿಂದ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನಿಗೆ ಅದು ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೇ ಹೊಡೆದು ತಾನು ಹೊರಡಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಆತುರ ಬೇರೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವೂ ಆಯಿತೋ ಏನೋ. ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟು ಮೆಟ್ಟಲು ಇಳಿಯಲು ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ, ಆ ಮೊಳೆ ಅವನ ಷರಟನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಅಥವಾ ಯಾವುದೋ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿಥೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅಷ್ಟು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಪುಟ್ಟಮಲ್ಲನಿಗೂ ಹೃದಯಸ್ತಂಭನವಾಗಿರಬೇಕು.

* * * *

ಆಮೇಲೇನು?

ಕೇಸಾಯಿತು. ಶಿಕ್ಷೆಗಳೂ ಆಯಿತು. ಬಿಡುಗಡೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆಗಿನ ಬಳೇಪೇಟೆ ಗರಡಿಯು ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿತ್ತು.

